

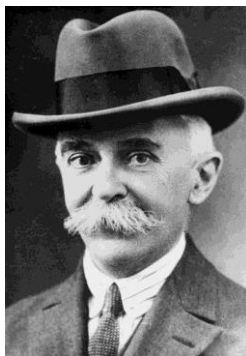


ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ:
ΝΕΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΣΠΥΡΟΓΛΟΥ
(Α.Μ.:1012202103048)

**Θέμα: «Ο Pierre de Coubertin (1863-1937) και η συμβολή του στην αναβίωση
των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων»**



Επιβλέπων Καθηγητής: Θανάσης Χρήστου

Συεπιβλέπων Καθηγητής: Ιάκωβος Μιχαηλίδης

Συνεπιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ιωάννα Σουλτάνα Κοτσώρη

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2023

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.....	2
Εισαγωγή.....	3
Α΄ Κεφάλαιο	
Γέννηση, Οικογένεια και σπουδές του Πιέρ ντε Κουμπερτέν.....	6
Β΄ Κεφάλαιο	
Η Φιλοσοφία του Πιερ ντε Κουμπερτέν για τον αθλητισμό	12
2.1. Το πορτραίτο του αθλητή των Ολυμπιακών Αγώνων κατά τον Πιέρ ντε Κουμπερτέν.....	16
Γ΄ Κεφάλαιο	
Η ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων	25
3.1. Η ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων και τα <i>Ολύμπια</i>	25
3.2. Το ιστορικό υπόβαθρο της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων	27
3.3. Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (Comité International Olympique)	39
3.4. Οι θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896 στην Αθήνα	41
3.5. Τα Αγωνίσματα	46
Δ΄ Κεφάλαιο	
Η παρακαταθήκη του έργου και της δράσης του Πιέρ ντε Κουμπερτέν.....	55
4.1. Η συμβολή του Πιέρ ντε Κουμπερτέν στην αναβίωση του ολυμπιακού ιδεώδους και του ολυμπισμού.....	60
Επίλογος	63
Πηγές και Βιβλιογραφία.....	65
Παράρτημα	71
Περίληψη	74

Πρόλογος

Η παρούσα διατριβή μεταπτυχιακής ειδίκευσης εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας, του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών, του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και πραγματεύεται το πορτραίτο του Πιερ ντε Κουμπερτέν (Charles Pierre de Frédy, Baron de Coubertin-1863-1937) και τη συμβολή του στην ίδρυση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Στη διπλωματική αυτή εργασία μελετάται αρχικά το υπόβαθρο της προσωπικότητας του Πιερ ντε Κουμπερτέν ιστορικά ήδη από τη νεαρή του ηλικία, την οικογένεια, τις σπουδές του μέχρι και τη συμβολή του στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Εν συνεχεία διερευνάται και αναλύεται λεπτομερειακά τόσο η φιλοσοφική του θεώρηση όπως αυτή αποτυπωνόταν την εποχή εκείνη σχετικά με τις αξίες και τα ιδανικά του αθλητισμού, όσο και η παρακαταθήκη του έργου και της δράσης του συνολικά για τις επόμενες γενιές.

Στο σημείο αυτό επιθυμώ να ευχαριστήσω θερμά τον επόπτη καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας τον καθηγητή κ. Θανάση Χρήστου, ο οποίος με ιδιαίτερο ενδιαφέρον μου υπέδειξε ένα ιδιαιτέρως σημαντικό θέμα και με τη δική του συμβολή, εποπτεία και καθοδήγηση κατόρθωσα να το φέρω σε πέρας.

Εισαγωγή

Σκοπός της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας είναι να μελετηθεί και να διερευνηθεί η προσωπικότητα του Πιερ ντε Κουμπερτέν ιστορικά και να μελετηθεί τόσο το έργο και η δράση του όσο και η συμβολή του στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων στη σύγχρονη εποχή.

Στο **πρώτο κεφάλαιο** μελετάται η γέννηση, η οικογένεια, οι σπουδές και γενικότερα το υπόβαθρο της προσωπικότητας του Πιέρ ντε Κουμπερτέν. Ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν γεννήθηκε στο Παρίσι την 1^η Ιανουαρίου του 1863 και ήταν γόνος αριστοκρατικής οικογένειας. Ήταν το τέταρτο παιδί του βαρόνου Charles Louis de Frédy, και της Marie-Marcelle Gigault de Crisenoy. Το γενεαλογικό του δέντρο εμβάθυνε ακόμη περισσότερο στη γαλλική ιστορία, και τα χρονικά και των δύο πλευρών της οικογένειάς του περιελάμβαναν ευγενείς διαφόρων σταθμών, στρατιωτικούς ηγέτες και συνεργάτες βασιλιάδων και πρίγκιπες της Γαλλίας.

Ο πατέρας του Κάρολος ήταν ένθερμος βασιλικός και καταξιωμένος καλλιτέχνης του οποίου οι πίνακες εκτέθηκαν και βραβεύτηκαν στο παρισινό σαλόνι, τουλάχιστον εκείνα τα χρόνια που δεν έλειπε σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την άνοδο του Λουδοβίκου Ναπολέοντα στην εξουσία. Οι πίνακές του επικεντρώνονταν συχνά σε θέματα σχετικά με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, τον κλασικισμό και την αριστοκρατία, τα οποία αντανακλούσαν εκείνα τα πράγματα που θεωρούσε πιο σημαντικά. Σε ένα μεταγενέστερο ημι-φανταστικό αυτοβιογραφικό κομμάτι με τίτλο Le Roman d'un gallié, ο Coubertin περιγράφει τη σχέση του τόσο με τη μητέρα του όσο και με τον πατέρα του ότι ήταν κάπως τεταμένες κατά την παιδική του ηλικία και την εφηβεία του. Τα απομνημονεύματά του επεξεργάστηκαν περαιτέρω, περιγράφοντας ως κομβική στιγμή την απογοήτευσή του όταν συνάντησε τον Henri, κόμη του Chambord, τον οποίο ο πρεσβύτερος Coubertin πίστευε ότι ήταν ο νόμιμος βασιλιάς.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** αναλύεται η φιλοσοφική όπως αυτή είχε διατυπωθεί από τον Πιερ ντε Κουμπερτέν σχετικά με το πνεύμα του αθλητισμού. Ο Κουμπερτέν μεγάλωσε σε μια εποχή ριζικών αλλαγών στη Γαλλία (ήττα στον Γαλλοπρωσικό πόλεμο, την Κομμούνα του Παρισιού και την ίδρυση της Τρίτης Δημοκρατίας).

Ωστόσο, ενώ αυτά τα γεγονότα αποτελούσαν το σκηνικό της παιδικής του ηλικίας, οι σχολικές του εμπειρίες είχαν διαμορφωτικό ρόλο. Τον Οκτώβριο του 1874, οι γονείς του τον έγραψαν σε ένα νέο Ιησουιτικό σχολείο στο οποίο βρισκόταν μεταξύ των τριών κορυφαίων μαθητών της τάξης του και ήταν αξιωματικός της ελίτ της ακαδημίας του σχολείου που απαρτιζόταν από τους καλύτερους και ευφυέστερους. Αυτό υποδηλώνει ότι παρά την επαναστατικότητα του στο σπίτι, ο Κουμπερτέν προσαρμόστηκε καλά στις απαιτήσεις της εκπαίδευσης των Ιησουιτών. Ως αριστοκράτης, ο Κουμπερτέν είχε πολλούς δρόμους σταδιοδρομίας συμπεριλαμβανομένων πιθανών σημαντικών ρόλων στον στρατό ή την πολιτική, αλλά επέλεξε να ακολουθήσει μια καριέρα ως διανοούμενος, μελετώντας και αργότερα γράφοντας σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, της ιστορίας, της λογοτεχνίας και της κοινωνιολογίας.

Το **τρίτο κεφάλαιο** εστιάζει στην ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στη σύγχρονη εποχή. Το θέμα, ωστόσο, το οποίο κέντριζε περισσότερο από τα υπόλοιπα το ενδιαφέρον του Κουμπερτέν ήταν η εκπαίδευση και ως εκ τούτου εστίασε κατά βάση στη φυσική αγωγή και στον ρόλο του αθλητισμού στην σχολική εκπαίδευση. Από τότε ο Κουμπερτέν επεδίωκε την ένταξη της φυσικής αγωγής στο πρόγραμμα σπουδών στα γαλλικά σχολεία. Ως ιστορικός και διανοούμενος της εκπαίδευσης, ο Κουμπερτέν μυθιστοριοποίησε την αρχαία Ελλάδα και όταν ξεκίνησε να αναπτύσσει τη θεωρία του πάνω στην εκπαίδευση, έλαβε ως παράδειγμα την ιδέα του αθηναϊκού γυμνασίου, ενός εκπαιδευτικού συστήματος που ενθάρρυνε τόσο τη φυσική όσο και τη διανοητική ανάπτυξη.

Παρά το γεγονός όμως ότι ο Κουμπερτέν ήταν μυθιστοριογράφος και βάσει του οράματός του για την Αρχαία Ελλάδα θα οδηγούσε στο ιδεώδες των Ολυμπιακών Αγώνων, η πρωτοβουλία του για την εισαγωγή περισσότερων μαθημάτων φυσικής αγωγής στα γαλλικά σχολεία δεν πέτυχε. Βέβαια, η αποτυχία αυτή στάθηκε η αφορμή για την ανάπτυξη μιας νέας ιδέας, αυτής της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, που θα είχαν τη μορφή μιας σύγχρονης αθλητικής διοργάνωσης. Οι θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 1906 αναβίωσαν και έχουν θεωρηθεί ως η σημαντικότερη αθλητική διοργάνωση στον κόσμο. Ο Κουμπερτέν δημιούργησε το μοντέρνο πένταθλο για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1912 και στη συνέχεια παραιτήθηκε από την προεδρία της ΔΟΕ μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1924 στο Παρίσι, που αποδείχθηκαν πολύ πιο επιτυχημένοι από την πρώτη προσπάθεια στην πόλη αυτή το

1900. Ύστερα από τον θάνατό του η καρδιά του μεταφέρθηκε στην Αρχαία Ολυμπία, όπου τάφηκε σε επιτύμβια στήλη η οποία φέρει την ονομασία Μνημείο ντε Κουμπερτέν.

Στο **τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο** αναλύεται η παρακαταθήκη του έργου και της δράσης του Πιέρ ντε Κουμπερτέν. Το παραδοσιακό ολυμπιακό σύνθημα Citius, Altius, Fortius (Faster, Higher, Stronger) προτάθηκε από τον Coubertin το 1894 και ήταν επίσημο από το 1924 έως ότου τροποποιήθηκε στο σημερινό Citius, Altius, Fortius – Communiter (Faster, Higher, Stronger – Together) στο 2021. Το παραδοσιακό σύνθημα επινοήθηκε από τον Henri Didon OP, φίλο του Coubertin, για μια συγκέντρωση νέων στο Παρίσι το 1891. Το μετάλλιο Pierre de Coubertin (γνωστό και ως μετάλλιο Coubertin ή μετάλλιο True Spirit of Sportsmanship) είναι ένα βραβείο που απονέμεται από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή σε εκείνους τους αθλητές που επιδεικνύουν το πνεύμα του αθλητισμού στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Αυτό το μετάλλιο θεωρείται από πολλούς αθλητές και θεατές ως το υψηλότερο βραβείο που μπορεί να λάβει ένας Ολυμπιονίκης, ακόμη μεγαλύτερο από ένα χρυσό μετάλλιο. Η Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή το θεωρεί ως την ύψιστη τιμή της.

Ένας μικρός πλανήτης, ο 2190 Coubertin, ανακαλύφθηκε το 1976 από τον Σοβιετικό αστρονόμο Nikolai Stepanovich Chernykh και πήρε το όνομά του προς τιμήν του. Ο δρόμος όπου βρίσκεται το Ολυμπιακό Στάδιο στο Μόντρεαλ (που φιλοξένησε τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1976) πήρε το όνομά του από τον Pierre de Coubertin, δίνοντας στο στάδιο τη διεύθυνση 4549 Pierre de Coubertin Avenue. Είναι το μοναδικό Ολυμπιακό στάδιο στον κόσμο που βρίσκεται σε έναν δρόμο που πήρε το όνομά του από τον Κουμπερτέν. Υπάρχουν επίσης δύο σχολεία στο Μόντρεαλ που ονομάζονται από τον Pierre de Coubertin. Τον υποδύθηκε ο Louis Jourdan στη μίνι σειρά του NBC του 1984, *The First Olympics: Athens 1896*. Το 2007, εισήχθη στο World Rugby Hall of Fame για τις υπηρεσίες του στο άθλημα της ένωσης ράγκμπι.

Α' Κεφάλαιο

Γέννηση, Οικογένεια και σπουδές του Πιέρ ντε Κουμπερτέν

Ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν (Charles Pierre de Frédy, Baron de Coubertin-1 Ιανουαρίου 1863 – 2 Σεπτεμβρίου 1937, γνωστός και ως Pierreu wastiner), καταγόταν από σε γαλλική αριστοκρατική οικογένεια¹ και εξελίχθηκε σε ακαδημαϊκός μελετώντας ένα ευρύ φάσμα θεμάτων αλλά κυρίως τους τομείς της εκπαίδευσης και της ιστορίας. Αποφοίτησε με πτυχίο νομικής και δημοσίων υποθέσεων από το Ινστιτούτο Πολιτικών Σπουδών του Παρισιού (Sciences Po), ενώ ο ίδιος βρισκόταν στο Sciences Po όταν εμπνεύστηκε την ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων.

Ο Pierre de Frédy έχοντας γεννηθεί στο Παρίσι και καταγόμενος από αριστοκρατική οικογένεια ήταν το τέταρτο παιδί του βαρόνου Charles Louis de Frédy, του Baron de Coubertin και της Marie-Marcelle Gigault de Crisenoy². Η οικογενειακή παράδοση υποστήριζε ότι το όνομα Φρέντι είχε φτάσει για πρώτη φορά στη Γαλλία στις αρχές του 15ου αιώνα και ο πρώτος καταγεγραμμένος τίτλος ευγενείας που δόθηκε στην οικογένεια δόθηκε από τον Λουδοβίκο ΙΔ' σε έναν πρόγονό του, που ονομαζόταν επίσης Pierre de Frédy, το 1477 αλλά άλλοι κλάδοι του Το γενεαλογικό του δέντρο εμβαθύνει ακόμη περισσότερο στη γαλλική ιστορία, και τα χρονικά και των δύο πλευρών της οικογένειάς του περιελάμβαναν ευγενείς διαφόρων σταθμών, στρατιωτικούς ηγέτες και συνεργάτες βασιλιάδων και πρίγκιπες της Γαλλίας³.

Ο Charles Louis de Frédy, Baron de Coubertin (1822–1908) ήταν και αυτός με τη σειρά του Γάλλος αριστοκράτης και ζωγράφος⁴. Είχε παντρευτεί μια γυναίκα από τη Νορμανδία, την Agathe Marie Marcelle Gigault de Crisenoy, με την οποία απέκτησε τέσσερα παιδιά. Τον αποκαλούσαν «μέτριο αν και μοντέρνο ακαδημαϊκό

¹ C. R. Hill, *Olympic Politics*, Μάντσεστερ 1996, σ. 5

² R. Stanton, *The Forgotten Olympic Art Competitions*, Τράφορντ 2001, σ. 280

³ J. J. MacAloon, *This Great Symbol: Pierre de Coubertin and the Origins of the Modern Olympic Games*, Σικάγο 1981, σ. 8-10

⁴ A. Guttmann, *The Olympics: a history of the modern games*, Ιλινόις 2002, σ. 7

ζωγράφο» και «κάπως προικισμένο ζωγράφο θρησκευτικών και ιστορικών θεμάτων». Το 1865 έλαβε το βραβείο *Légion d'Honneur* για το καλλιτεχνικό του έργο⁵.

Ο πατέρας του Πιέρ ντε Κουμπερτέν, ο Κάρολος υπήρξε ένθερμος βασιλικός και καταξιωμένος καλλιτέχνης του οποίου οι πίνακες εκτέθηκαν και βραβεύτηκαν στο σαλόνι των Παρισίων, τουλάχιστον εκείνα τα χρόνια που δεν έλειπε σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την άνοδο του Λουδοβίκου Ναπολέοντα στην εξουσία. Οι πίνακές του επικεντρώνονταν συχνά σε θέματα σχετικά με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, τον κλασικισμό και την αριστοκρατία, τα οποία αντανakλούσαν εκείνα τα πράγματα που θεωρούσε πιο σημαντικά⁶. Σε ένα μεταγενέστερο ημι-φανταστικό αυτοβιογραφικό κομμάτι που ονομάζεται *Le Roman d'un rallié*, ο Coubertin περιγράφει τη σχέση του τόσο με τη μητέρα του όσο και με τον πατέρα του ότι ήταν κάπως τεταμένες κατά την παιδική του ηλικία και την εφηβεία του. Τα απομνημονεύματά του επεξεργάστηκαν περαιτέρω, περιγράφοντας ως κομβική στιγμή την απογοήτευσή του όταν συνάντησε τον Henri, κόμη του Chambord, τον οποίο ο πρεσβύτερος Coubertin πίστευε ότι ήταν ο νόμιμος βασιλιάς⁷.

Το *Salon* εξέθεσε πίνακες ζωγραφικής από το δάπεδο μέχρι την οροφή και σε κάθε διαθέσιμη ίντσα του χώρου. Η ταραχή των έργων τέχνης έγινε θέμα πολλών άλλων πινάκων, συμπεριλαμβανομένου του Σαλονιού του Πιέτρο Αντόνιο Μαρτίνι του 1785. Οι έντυποι κατάλογοι των Σαλονιών είναι πρωταρχικά έγγραφα για τους ιστορικούς τέχνης. Οι κριτικές περιγραφές των εκθέσεων που δημοσιεύονται στις εφημερίδες σηματοδοτούν την έναρξη της σύγχρονης ενασχόλησης του κριτικού τέχνης. Το γαλλικό σαλόνι, προϊόν του Διαφωτισμού στις αρχές του 18ου αιώνα, ήταν ένας βασικός θεσμός στον οποίο οι γυναίκες έπαιζαν κεντρικό ρόλο. Τα σαλόνια παρείχαν ένα μέρος για να συγκεντρωθούν γυναίκες και άνδρες για διανοητικό λόγο.

Η γαλλική επανάσταση άνοιξε την έκθεση σε ξένους καλλιτέχνες. Τον 19ο αιώνα η ιδέα ενός δημόσιου Σαλονιού επεκτάθηκε σε μια ετήσια έκθεση νέας ζωγραφικής και γλυπτικής υπό την αιγίδα της κυβέρνησης, που πραγματοποιήθηκε σε μεγάλες εμπορικές αίθουσες, στην οποία προσκαλούνταν το κοινό που φέρει εισιτήρια. Το βερνίκωμα της βραδιάς των εγκαινίων ήταν μια μεγάλη κοινωνική περίπτωση και μια συντριβή που έδωσε θέμα σε γελοιογράφους εφημερίδων όπως ο

⁵ E. Weber, *My France: Politics, Culture, Myth*, Χάρβαρντ 1991, σ. 208

⁶ J. J. MacAloon, *ό. π.*, σ. 17-19

⁷ J. J. MacAloon, *ό. π.*, σ. 24-28

Honoré Daumier. Ο Charles Baudelaire, ο Denis Diderot και άλλοι έγραψαν κριτικές για τα Salons. Μετά την απελευθέρωση του *Salon* από την επανάσταση του 1848, πολύ λιγότερα έργα απορρίφθηκαν, ενώ τα μετάλλια εισήχθησαν το 1849.

Στην εφηβεία του, ο Πιερ ντε Κουμπερτέν είχε γοητευτεί από τις *Σημειώσεις* για την Αγγλία (*Notes sur l'Angleterre*)⁸, οι οποίες είχαν εκδοθεί και τις οποίες φαίνεται ότι διάβασε περίπου δέκα χρόνια αργότερα. Αυτό που τράβηξε την προσοχή του ήταν η περιγραφή του Taine για το *ph* της αγγλικής εκπαίδευσης: τον αθλητισμό και τα παιχνίδια. Σε αυτόν, όπως και οι μεγαλύτεροι σύγχρονοί του, φαίνεται κυρίως για να επανορθώσει για την πρόσφατη ήττα της χώρας του.

Δεν ήταν όμως μόνο αυτό καθώς ένας από τους μεγάλους «αποστόλους» του θετικισμού, ο Taine πίστευε ότι το καλύτερο σύστημα διακυβέρνησης - είναι αυτό που συμμορφώνεται περισσότερο με τα υπονοούμενα που προκύπτει από την παρατήρηση που έκανε τους ανθρώπους άνισους. Σχεδόν εκατό χρόνια νωρίτερα, κάποιος είχε γκρινιάξει ότι ο Θεός ήταν αριστοκράτης. Οι *Σημειώσεις* του επιχείρησαν να δείξουν ότι η ύπαρξη μιας ανώτερης τάξης, αυτή και η πολιτική επιρροή, και η αποδοχή αυτής της ανώτερης επιρροής από το έθνος ως σύνολο, ήταν πηγές μαχαιρώματος κοινωνικής ενέργειας, εθνικής δύναμης και επιτυχίας. Ποια τρελή κατηγορία ανώτερη; Ο χαρακτήρας και η προοπτική του, οι ίδιοι σφυρηλατούν το εκπαιδευτικό σύστημα στο οποίο το φυσικό μετρούσε ως διανοητικό και το ηθικό πάνω από το φυσικό. Μια φυσική ηθική ελίτ ήταν αυτό που σκιαγράφησε ο Taine, αυτό που επικαλέστηκε ο Coubertin, αυτό που ξεκίνησε πρώτα να ερευνήσει και ύστερα να δημιουργήσει.

Ο νεαρός ευγενής προοριζόταν για τη στρατιωτική σταδιοδρομία του Saint-Cyr. Αλλά φαινόταν να μην υπάρχουν ευκαιρίες για τις αρχές της δεκαετίας του ογδόντα. Εν καιρώ ειρήνης στρατιώτης μονοτονία της ζωής της φρουράς, φαινόταν μη ελκυστική. Αποφάσισε ότι θα έφτιαχνε το όνομά του σε έναν άλλο τομέα, με κάποια «μεγάλη μεταρρύθμιση». Ο Taine είχε παραθέσει τη γαλλική μετάφραση Schoo του Tom Brown, της οποίας είχε εμφανιστεί το 1875. Ο Κου που το είχε διαβάσει εκείνη την εποχή στο *Journal de la jeunesse*, διάλεξε ξανά, το ξαναδιάβασε

⁸ Η. Taine, *Notes sur L' Angleterre*, Παρίσι 1899. Οι επιτόπιες παρατηρήσεις, ο φιλοσοφικός προβληματισμός και οι ιστορικές αναλύσεις διασταυρώνονται για να δώσουν το ιδιαίτερα πικάντικο πορτρέτο της Αγγλίας που αποτελούν αυτές οι «Σημειώσεις». Χωρίς χιούμορ, μαρτυρούν επίσης το βάθος του μυαλού του Hippolyte Taine (1828-1893) που ανακαλύφθηκε ξανά σήμερα.

έχοντας κατά νου τα επιχειρήματα του Taine και γίνε θιασώτης του Thomas Arnold του Ράγκμπι. Ο Άρνολντ ήταν νεκρός, η κληρονομιά έζησε. Έτσι το 1883, σε ηλικία είκοσι ετών, ο Κουμπερτέν ξεκίνησε το πρώτο του προσκύνημα στην πηγαία πίστη. Έχοντας επισκεφτεί το Eton, το Rugby, το Gladstone και άλλα μέρη, επέστρεψε έναν επιβεβαιωμένο Αγγλομανικό.

Ο Κουμπερτέν δεν ήταν ο μόνος που πίστευε ότι η αγγλοσαξονική και η επιτυχία στηρίζονταν σε ένα πρόσφατα χτισμένο εκπαιδευτικό σύστημα όχι, όπως στη Γαλλία, στην πειθαρχία, αλλά στη σταδιακή εμφάνιση και αυτο-αποκάλυψη της νεότητας. Αλλά οι παρατηρήσεις του πείθουν ότι ολόκληρο το αγγλικό σύστημα χτίστηκε πάνω στον αθλητισμό, στα συγκεκριμένα ομαδικά αθλήματα, και ότι ήταν αδύνατο να επιτευχθεί το ίδιο με οποιοδήποτε άλλο μέσο. Αυτό που έλειπε από τη Γαλλία ήταν η ιδεοληψία ήταν η μοναδική συνταγή για το εθνικό μεγαλείο στην οποία καμία από τις κυβερνήσεις μας δεν είχε σκεφτεί να στρέψει την προσοχή και τις προσπάθειές της επί αιώνες». Θα πήγαινε στον αθλητισμό όπως μερικοί σύγχρονοι πήγαιναν στους ανθρώπους⁹.

Ο Coubertin γενικότερα μεγάλωσε σε μια εποχή βαθιών αλλαγών στη Γαλλία: ήττα στον Γαλλοπρωσικό πόλεμο, την Κομμούνα του Παρισιού και την ίδρυση της Τρίτης Δημοκρατίας¹⁰ αλλά ενώ αυτά τα γεγονότα ήταν το σκηνικό της παιδικής του ηλικίας, οι σχολικές του εμπειρίες ήταν απλώς ως διαμορφωτικός¹¹. Μια προσωρινή Τρίτη Δημοκρατία ιδρύθηκε (με τον τότε αρχηγό του κράτους MacMahon ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας) για να περιμένει τον θάνατο του Henri και την αντικατάστασή του από τον μακρινό ξάδερφό του, τον πιο φιλελεύθερο Κόμη του Παρισιού, του Ορλεανιστικού κλάδου του Οίκου των Bourbon. Ωστόσο, όταν συνέβη αυτό το 1883, η κοινή γνώμη είχε ταλαντευτεί πίσω από τη Δημοκρατία ως τη μορφή διακυβέρνησης που, σύμφωνα με τα λόγια του πρώην Προέδρου Adolphe Thiers, «μας διχάζει λιγότερο». Έτσι, ο Henri θα μπορούσε να χαιρετιστεί κοροϊδευτικά από τους Ρεπουμπλικάνους όπως ο Georges Clemenceau ως «η Γαλλική Ουάσιγκτον» – ο μοναδικός άνθρωπος χωρίς τον οποίο δεν θα μπορούσε να ιδρυθεί η Δημοκρατία.

⁹ P. Coubertin de, *Une Campagne de 21 Ans, 1887-1908*, Παρίσι 1909, σ. 6-7

¹⁰ J. Merriman, *Ιστορία της Νεότερης Ευρώπης. Από την Αναγέννηση μέχρι σήμερα*, Ι. Μιχαηλίδης (Επιμ.), Αθήνα 2022, σ. 498

¹¹ J. J. MacAloon, *ό. π.*, σ. 21

Ο Henri πέθανε στις 24 Αυγούστου 1883 στην κατοικία του στο Frohsdorf της Αυστρίας, σε ηλικία 62 ετών, τερματίζοντας την ανδρική γραμμή του Λουδοβίκου XV. Τάφηκε στην κρύπτη του παππού του Καρόλου X, στην εκκλησία του μοναστηριού των Φραγκισκανών Kostanjevica στην Γκορίτσια της Αυστρίας (τώρα Σλοβενία). Η προσωπική του περιουσία, συμπεριλαμβανομένου του Château de Chambord, αφέθηκε στον ανιψιό του Ροβέρτο Α', δούκα της Πάρμας, γιο της εκλιπούσας αδερφής του Ερρίκου.

Ο θάνατος του Henri άφησε τη γραμμή της διαδοχής των Legitimist σε εμφανή σύγχυση. Από τη μια πλευρά, ο ίδιος ο Henri είχε αποδεχθεί ότι ο επικεφαλής του Οίκου της Γαλλίας (όπως διακρίνεται από τον Οίκο των Βουρβόνων) θα ήταν ο επικεφαλής της γραμμής της Ορλεάνης, δηλαδή ο πρίγκιπας Φίλιππος, κόμης του Παρισιού. Αυτό έγινε αποδεκτό από πολλούς Νομοθέτες και ήταν η αδυναμία για νομικούς λόγους. η μόνη επιζήσασα ανδρική γραμμή των Βουρβόνων πιο ανώτερη ήταν ο κλάδος των Βασιλέων της Ισπανίας, που καταγόταν από τον βασιλιά Φίλιππο Ε', ο οποίος ωστόσο είχε παραιτηθεί από το δικαίωμά του να κληρονομήσει τον θρόνο της Γαλλίας ως προϋπόθεση της Συνθήκης Ειρήνης της Ουτρέχτης.

Ωστόσο, πολλοί, αν όχι οι περισσότεροι από τους υποστηρικτές του Henri, συμπεριλαμβανομένης της χήρας του, επέλεξαν να αγνοήσουν τις δηλώσεις του και τη Συνθήκη, υποστηρίζοντας ότι κανείς δεν είχε το δικαίωμα να αρνηθεί στον ανώτερο άμεσο άνδρα Bourbon να είναι ο επικεφαλής του Οίκου της Γαλλίας και έτσι ο νόμιμος βασιλιάς της Γαλλίας. Η παραίτηση από το ισπανικό υποκατάστημα θα ήταν, υπό αυτή την ερμηνεία, παράνομη και επομένως άκυρη. Έτσι, οι Νομιμιστές εγκαταστάθηκαν στον Χουάν, κόμη του Μοντιζόν, τον καρλιστή υποκριτή του ισπανικού θρόνου (ο νόμος του Σαλικού είχε ανασταλεί στην Ισπανία, ο πραγματικός βασιλιάς, ο Αλφόνσο ΙΒΙ, δεν ήταν ο ανώτερος απόγονος στην ανδρική γραμμή), ως διεκδικητής τους το γαλλικό στέμμα.

Εντός αυτού του ιστορικού πλαισίου τον Οκτώβριο του 1874, οι γονείς του Πιέρ ντε Κουμπερτέν τον έγραψαν σε ένα νέο Ιησουιτικό σχολείο που ονομαζόταν Externat de la rue de Vienne, το οποίο ήταν ακόμα υπό κατασκευή για τα πρώτα πέντε χρόνια του εκεί. Ενώ πολλοί από τους παρευρισκόμενους του σχολείου ήταν ημερήσιοι μαθητές, ο Coubertin επιβιβάστηκε στο σχολείο υπό την επίβλεψη ενός Ιησουίτη ιερέα, κάτι που οι γονείς του ήλπιζαν ότι θα του εμποτιζόταν μια ισχυρή

ηθική και θρησκευτική εκπαίδευση¹². Εκεί, ήταν μεταξύ των τριών κορυφαίων μαθητών της τάξης του και ήταν αξιωματικός της ελίτ ακαδημίας του σχολείου που απαρτιζόταν από τους καλύτερους και ευφυέστερους. Αυτό υποδηλώνει ότι παρά την επαναστατική συμπεριφορά του στο σπίτι, ο Coubertin προσαρμόστηκε καλά στις αυστηρές αυστηρότητες της εκπαίδευσης των Ιησουιτών¹³.

Ως αριστοκράτης, ο Coubertin είχε μια σειρά από μονοπάτια σταδιοδρομίας από τα οποία να διαλέξει, συμπεριλαμβανομένων δυνητικά εξέχοντες ρόλους στον στρατό ή την πολιτική, αλλά επέλεξε να ακολουθήσει μια καριέρα ως διανοούμενος, μελετώντας και αργότερα γράφοντας σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, ιστορία, λογοτεχνία και κοινωνιολογία¹⁴.

Ο Pierre de Coubertin περνούσε το χρόνο του ανάμεσα στα διάφορα σπίτια της οικογένειας: την έπαυλη στη Rue Oudinot από το Faubourg Saint-Germain. Chevreuse; Μίρβιλ το καλοκαίρι, με το οποίο ήταν πολύ δεμένος, και Étretat. Στη συνέχεια, ήταν ο Λούτενμπαχ, στην Αλσατία, η οποία έγινε μέρος της Γερμανίας μετά τη συντριπτική ήττα το 1871. Κατά τις τρεις δεκαετίες που ακολούθησαν, πραγματοποίησε πολυάριθμες δραστηριότητες σε διαφορετικούς τομείς. Ο Μεγάλος Πόλεμος ήταν, από πολλές απόψεις, μια κομβική περίοδος για αυτόν, κατά την οποία δημιούργησε ολοένα και στενότερους δεσμούς με την Ελβετία και τη Λωζάνη, η οποία έγινε η επίσημη έδρα της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής το 1915.

Μετά την παγκόσμια σύγκρουση, η αρχική προσωπική του περιουσία, την οποία είχε χρησιμοποιήσει σε μεγάλο βαθμό για να χρηματοδοτήσει τις ιδέες του και τα διάφορα σχέδιά του, εξουθενώθηκε σοβαρά. Η έπαυλη στη Rue Oudinot πουλήθηκε το 1922 και ο Coubertin μετακόμισε μόνιμα στην Ελβετία. Αν και είχε από ορισμένες απόψεις γίνει πολίτης του κόσμου, η αγάπη του για τη Γαλλία ήταν συνεχής.

¹² J. J. MacAloon, *ό. π.*, σ. 32-33

¹³ J. J. MacAloon, *ό. π.*, σ. 37

¹⁴ R. C. Hill, *ό. π.*, σ. 5

Β' Κεφάλαιο

Η Φιλοσοφία του Πιερ ντε Κουμπερτέν για τον αθλητισμό

Το θέμα για το οποίο φαίνεται ότι ενδιαφερόταν περισσότερο ήταν η εκπαίδευση και η μελέτη του επικεντρώθηκε ιδιαίτερα στη φυσική αγωγή και στο ρόλο του αθλητισμού στη σχολική εκπαίδευση. Το 1883, σε ηλικία είκοσι ετών, επισκέφτηκε την Αγγλία για πρώτη φορά και μελέτησε το πρόγραμμα φυσικής αγωγής που καθιερώθηκε υπό τον Thomas Arnold στη Σχολή Ράγκμπι. Ο διορισμός του Άρνολντ ως επικεφαλής της Σχολής Ράγκμπι το 1828, μετά από μερικά χρόνια ως ιδιωτικός δάσκαλος, ανέτρεψε την τύχη του σχολείου. Η δύναμη του χαρακτήρα και ο θρησκευτικός του ζήλος του επέτρεψαν να το κάνει πρότυπο για άλλα δημόσια σχολεία και να ασκήσει ισχυρή επιρροή στο εκπαιδευτικό σύστημα της Αγγλίας.

Αν και εισήγαγε την ιστορία, τα μαθηματικά και τις σύγχρονες γλώσσες, στήριξε τη διδασκαλία του στις κλασικές γλώσσες:

«Υποθέτω ότι το θεμέλιο της άποψής μου για την υπόθεση είναι ότι τα αγόρια σε ένα δημόσιο σχολείο δεν θα μάθουν ποτέ να μιλούν ή να προφέρουν καλά γαλλικά, υπό οποιεσδήποτε συνθήκες»

και έτσι θα ήταν αρκετό αν μπορούσαν «να τα μάθουν γραμματικά όπως μια νεκρή γλώσσα». Οι φυσικές επιστήμες δεν διδάσκονταν επειδή, κατά την άποψη του Άρνολντ:

«ή πρέπει να πάρει την κύρια θέση στο σχολικό πρόγραμμα σπουδών ή πρέπει να αφαιρεθεί εντελώς έξω».

Ο Άρνολντ ήταν επίσης αντίθετος στην υλιστική τάση της φυσικής επιστήμης, μια άποψη που πηγάζει από τον χριστιανικό του ιδεαλισμό. Έγραψε ότι¹⁵:

«αντί να έχω τη φυσική επιστήμη το κύριο πράγμα στο μυαλό του γιου μου, θα τον έβαζα ευχαρίστως να σκεφτεί ότι ο ήλιος γύρισε τη γη και ότι τα αστέρια ήταν τόσα πολλά λάστιχα στο λαμπρό γαλάζιο στερέωμα. Σίγουρα το ένα Το απαραίτητο για να

¹⁵ J. J. Findlay, (Επιμ), *Arnold of Rugby: His School Life and Contributions to Education*, Καίμπριτζ 1897, σ. 17

σπουδάσει ένας χριστιανός και ένας Άγγλος είναι η χριστιανική και η ηθική και πολιτική φιλοσοφία».

Ο Άρνολντ ανέπτυξε το σύστημα praepostor (νομάρχης), στο οποίο οι μαθητές της έκτης τάξης είχαν εξουσίες σε κάθε τμήμα του σχολείου (που διοικούνταν από τον ίδιο) και τηρούσαν την τάξη στο ίδρυμα. Το μυθιστόρημα του 1857 του Thomas Hughes, *Tom Brown's School Days*, απεικονίζει μια γενιά αγοριών «που φοβόταν τον γιατρό με όλη μας την καρδιά και πολύ λίγο εκτός από τον ουρανό ή τη γη· που σκέφτηκαν περισσότερο τα σκηνικά μας στο Σχολείο παρά την Εκκλησία του Χριστέ, και θέτουμε τις παραδόσεις του Ράγκμπι και την κοινή γνώμη των αγοριών στην καθημερινή μας ζωή πάνω από τους νόμους του Θεού».

Ο Άρνολντ δεν ήταν μεγάλος ενθουσιώδης για τον αθλητισμό, ο οποίος επιτρεπόταν μόνο ως εναλλακτική λύση στη λαθροθηρία ή τη μάχη με ντόπια αγόρια και δεν έγινε μέρος του προγράμματος σπουδών του Ράγκμπι μέχρι το 1850. Περιέγραψε τους εκπαιδευτικούς του στόχους ως θεραπεία ψυχών πρώτα, ηθική ανάπτυξη μετά, και η πνευματική ανάπτυξη τρίτον. Ωστόσο, αυτό δεν εμπόδισε τον Baron de Coubertin να τον θεωρήσει πατέρα του οργανωμένου αθλήματος που θαύμαζε όταν επισκέφτηκε αγγλικά δημόσια σχολεία, συμπεριλαμβανομένου του ράγκμπι το 1886. Όταν κοίταξε τον τάφο του Arnold στο παρεκκλήσι του σχολείου, θυμήθηκε ότι ένιωθε ξαφνικά σαν να κοίταζαν «τον ίδιο τον ακρογωνιαίο λίθο της βρετανικής αυτοκρατορίας»¹⁶.

Ο Coubertin πιστεύεται ότι υπερέβαλε τη σημασία του αθλητισμού στον Thomas Arnold, τον οποίο θεωρούσε ως "έναν από τους ιδρυτές του αθλητικού ιπποτισμού". Η επιρροή του αθλητισμού στη διαμόρφωση των χαρακτήρων, με την οποία εντυπωσιάστηκε τόσο ο Coubertin, είναι πιο πιθανό να προήλθε από το μυθιστόρημα του *Tom Brown's School Days* παρά αποκλειστικά από τις ιδέες του ίδιου του Arnold. «Ο Τόμας Άρνολντ, ο ηγέτης και το κλασικό μοντέλο των Άγγλων παιδαγωγών», έγραψε ο Coubertin:

«έδωσε την ακριβή φόρμουλα για τον ρόλο του αθλητισμού στην εκπαίδευση. Ο σκοπός κερδήθηκε γρήγορα. Τα γήπεδα αναπτύχθηκαν σε όλη την Αγγλία». Ο ίδιος επισκέφτηκε άλλα αγγλικά σχολεία για να δει μόνος του. Περιέγραψε τα

¹⁶ C. Beale, *Born out of Wenlock, William Penny Brookes and the British origins of the Olympics*, Ντέρμπι 2011, σ. 118–119

αποτελέσματα σε ένα βιβλίο, *L'Education en Angleterre*, το οποίο εκδόθηκε στο Παρίσι το 1888. Ο ήρωας του βιβλίου του είναι ο Thomas Arnold, και στη δεύτερη επίσκεψή του το 1886, ο Coubertin σκέφτηκε την επιρροή του Arnold στο παρεκκλήσι της Σχολής Ράγκμπι¹⁷.

Ο Coubertin πιστοποίησε αυτές τις μεθόδους ότι οδήγησαν στην επέκταση της βρετανικής εξουσίας κατά τον 19ο αιώνα και υποστήριξε τη χρήση τους στα γαλλικά ιδρύματα. Η ένταξη της φυσικής αγωγής στο πρόγραμμα σπουδών των γαλλικών σχολείων θα γινόταν μια συνεχής επιδίωξη και πάθος του Coubertin¹⁸.

Αυτό που είδε ο Coubertin στους αγωνιστικούς χώρους των αγγλικών σχολείων που επισκέφτηκε ήταν πώς «ο οργανωμένος αθλητισμός μπορεί να δημιουργήσει ηθική και κοινωνική δύναμη»¹⁹. Όχι μόνο τα οργανωμένα παιχνίδια βοήθησαν στην ισορροπία του μυαλού και του σώματος, αλλά απέτρεψαν επίσης τη σπατάλη του χρόνου με άλλους τρόπους. Αναπτύχθηκε για πρώτη φορά από τους αρχαίους Έλληνες, ήταν μια προσέγγιση στην εκπαίδευση που ένιωθε ότι ο υπόλοιπος κόσμος είχε ξεχάσει και στην αναβίωση της οποίας έπρεπε να αφιερώσει το υπόλοιπο της ζωής του.

Ως ιστορικός και στοχαστής της εκπαίδευσης, ο Coubertin ρομαντικοποίησε την αρχαία Ελλάδα. Έτσι, όταν άρχισε να αναπτύσσει τη θεωρία του για τη φυσική αγωγή, στράφηκε φυσικά στο παράδειγμα που έδινε η αθηναϊκή ιδέα του γυμνασίου, μιας εκπαιδευτικής εγκατάστασης που ενθάρρυνε ταυτόχρονα τη σωματική και πνευματική ανάπτυξη. Είδε σε αυτά τα γυμνάσια αυτό που ονόμαζε μια τριπλή ενότητα μεταξύ των ηλικιωμένων και των νέων, μεταξύ των πειθαρχιών και μεταξύ διαφορετικών τύπων ανθρώπων, δηλαδή μεταξύ εκείνων που η δουλειά τους ήταν θεωρητική και εκείνων που η δουλειά τους ήταν πρακτική. Ο Coubertin υποστήριξε αυτές τις έννοιες, αυτή την τριπλή ενότητα, να ενσωματωθούν στα σχολεία²⁰.

¹⁷ Pierre de Coubertin, *Une Campagne de 21 Ans 1887–1908* (Librairie de l'education physique, Παρίσι 1909)

¹⁸ C. R. Hill, *Olympic Politics*, Μάντσεστερ 1996, σ. 5

¹⁹ Pierre de Coubertin, *The Olympic Idea. Discourses and Essays*. Editions Internationales Olympiques, Λωζάνη 1970

²⁰ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 6

Ενώ ο Coubertin ήταν σίγουρα ρομαντικός, και ενώ το εξιδανικευμένο όραμά του για την αρχαία Ελλάδα θα τον οδηγούσε αργότερα στην ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, η συνηγορία του για τη φυσική αγωγή βασίστηκε επίσης σε πρακτικές ανησυχίες. Πίστευε ότι οι άνδρες που έλαβαν φυσική αγωγή θα ήταν καλύτερα προετοιμασμένοι να πολεμήσουν σε πολέμους και θα μπορούσαν καλύτερα να κερδίσουν συγκρούσεις όπως ο Γαλλο-Πρωσικός πόλεμος, στον οποίο η Γαλλία είχε ταπεινωθεί²¹. Έβλεπε επίσης τον αθλητισμό ως δημοκρατικό, καθώς ο αθλητικός ανταγωνισμός ξεπερνούσε τα ταξικά όρια, αν και το έκανε χωρίς να προκαλέσει ανάμειξη τάξεων, κάτι που δεν υποστήριζε.

Ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν έχοντας πεισθεί ότι το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα σχολεία ήταν απολύτως απαραίτητο, ονομάζοντάς το χαρακτηριστικά και αθλητική παιδεία και θεωρώντας ότι συμβάλλει τα μέγιστα στην πνευματική ισορροπία του ατόμου, επιχείρησε με κάθε μέσο να ιδέα αυτή ώστε να εξαπλωθεί προς κάθε κατεύθυνση. Προς αυτή την κατεύθυνση ο ίδιος ενθάρρυνε την ίδρυση αθλητικών συλλόγων και σωματείων όπως επίσης και εκπαιδευτικών λεισχών.

Δυστυχώς για τον Coubertin, οι προσπάθειές του να ενσωματώσει περισσότερη φυσική αγωγή στα γαλλικά σχολεία απέτυχαν. Την αποτυχία όμως αυτού του εγχειρήματος ακολούθησε στενά η ανάπτυξη μιας νέας ιδέας, η αναβίωση των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων, η δημιουργία ενός φεστιβάλ διεθνούς αθλητισμού²².

Ωστόσο, ο ίδιος είχε βασίσει τη φιλοσοφική του θεώρηση σχετικά με τον αθλητισμό όπου θα μετέχουν οι αριστοκράτες, δεδομένου και του θαυμασμού του προς την αριστοκρατία της Μεγάλης Βρετανίας, έχοντας την πεποίθηση ότι η Ευρωπαϊκή ήπειρος και η ισχύς της οφειλόταν όπως ο ίδιος σημείωνε:

«στην αθλητική παιδεία, στη μεταρρύθμιση η οποία έλαβε χώρα το 1840, η οποία εφαρμόστηκε στα δημόσια σχολεία της άρχουσας τάξης».

Ο τρόπος με τον οποίο οραματίστηκε τον αθλητισμό ο Κουμπερτέν αποτέλεσε τμήμα μιας στρατιωτικής λογικής, που απείχε αρκετά από το παραδοσιακό

²¹ M. Clodfelter, *Warfare and Armed Conflicts: A Statistical Encyclopedia of Casualty and Other Figures, 1492–2015*, Jefferson, Β. Καρολίνα 2017⁴, σ. 187

²² C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 6

«ανεξαρτήτως φυλής, θρησκείας, φύλου και κοινωνικής θέσης» του σύγχρονου ιδεώδους των Ολυμπιακών Αγώνων.

2.1. Το πορτραίτο του αθλητή των Ολυμπιακών Αγώνων κατά τον Πιέρ ντε Κουμπερτέν

Ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν είχε πράγματι βαθιές γνώσεις για την εκπαιδευτική αποστολή του αγγλοαμερικανικού αθλητικού κόσμου αλλά και λεπτομερείς γνώσεις για τη λεγόμενη προμοντέρνα Ολυμπιακή σκηνή, συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών του Έλληνα Ευαγγέλη Ζάππα και του Άγγλου William Penny Brooks. Λόγω της ισχυρής ανθρωπιστικής του παιδείας και της γραμμής σκέψης του ο Κουμπερτέν συνέδεσε τους Ολυμπιακούς στοχασμούς του με την παράδοση και τη φήμη των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων με έναν πολύ ιδεαλιστικό τρόπο. Αυτό ισχύει πάνω από όλα για την αντίληψή του για τον αρχαίο αθλητή. Όπως και στην αρχαιότητα, έτσι και οι Ολυμπιακοί Αγώνες του θα πρέπει να διοργανώνονται κάθε τέσσερα χρόνια. Αλλά σε αντίθεση με την αρχαιότητα, τα θεωρούσε ως θεσμικό στοιχείο μιας ευρύτερης ιδέας στην οποία ο Κουμπερτέν αναφερόταν ως *Ολυμπισμός*.

Ο Coubertin ποτέ δεν σταμάτησε να εξηγεί αυτή την έννοια σε πολλά άρθρα και ομιλίες. Ως προς το τελευταίο, το ραδιοφωνικό μήνυμα *The Philosophic Foundations of Modern Olympism* που παρέδωσε για τον ελβετικό ραδιοφωνικό σταθμό *Swisse Romande* στις 4 Αυγούστου 1935, έγινε γνωστό. Τρεις μέρες μετά την ομιλία, μια έντυπη έκδοση της ομιλίας του εμφανίστηκε στο *Le Sport Suisse*. Μια προσεκτική ανάγνωση αυτού του άρθρου αποκαλύπτει ότι είναι ο αθλητής που βρίσκεται στο επίκεντρο της Ολυμπιακής ιδέας του Κουμπερτέν και το επίκεντρο για το μεγαλύτερο μέρος της εκπαιδευτικής του σκέψης. Αυτό το άρθρο είναι θεμελιώδες όταν αναλύει το όραμά του για τον Ολυμπιακό αθλητή.

Ο Κουμπερτέν είχε στο μυαλό του μια συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, την οποία του άρεσε να αναφέρεται ως ο σύγχρονος ολυμπιονίκης. Κατά τη γνώμη του, ο αθλητής ήταν πιθανότατα νεαρός ενήλικας που είχε μόλις τελειώσει την

επαγγελματική του προπόνηση και επομένως ήταν έτοιμος να ξεκινήσει την επαγγελματική του ζωή. Ο ίδιος ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν δήλωνε χαρακτηριστικά²³:

«Η ανθρώπινη άνοιξη εκφράζεται στο νεαρό ενήλικο αρσενικό, το οποίο μπορεί να συγκριθεί με ένα υπέροχο μηχανήμα στο οποίο όλα τα γρανάζια έχουν τοποθετηθεί στη θέση τους, έτοιμο για πλήρη λειτουργία. Αυτός είναι ο άνθρωπος προς τιμήν του οποίου πρέπει να εορτασθούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες και να οργανωθεί και να διατηρηθεί ο ρυθμός τους, γιατί από αυτόν εξαρτάται το εγγύς μέλλον, καθώς και η ομαλή μετάβαση από το παρελθόν στο μέλλον».

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες προσέφεραν στους νεαρούς άνδρες, που ασχολούνταν με τον αθλητισμό ανάπτυξη υψηλών κοινωνικών και ηθικών αξιών. Διαβάζοντας τα έργα του γίνεται φανερό ότι για τον Κουμπερτέν ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτέλεσαν στήριγμα για τη μετάβαση του ώριμου αθλητή σε σεβαστό και υπεύθυνο πρόσωπο της κοινωνίας.

Σύμφωνα με τον Coubertin, ο Ολυμπιονίκης πρέπει να επιδείξει εξαιρετικές επιδόσεις και οφείλει να παρακινείται από την ατομική του επιθυμία να προσπαθεί για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, κάτι που δεν αποκλείει την επίτευξη απόλυτων ρεκόρ. Στην τελετή λήξης του Συνεδρίου του Ολυμπιακού Ιδρύματος στη Σορβόνη στις 23 Ιουνίου 1894, ο Coubertin πρότεινε αυτές τις τρεις λέξεις που διατυπώθηκαν στη λατινική συγκριτική, *citius – altius-fortius*, ως σύνθημα για το Ολυμπιακό Κίνημα. Το ίδιο το σύνθημα είχε επινοηθεί από τον πατέρα Henri Didon, ο οποίος ήταν διευθυντής στο Dominican Albertus Magnus College στο Arcueil. Με αφορμή ένα σχολικό αθλητικό γεγονός στις 7 Μαρτίου 1891, ο Διδών εξήγησε στους μαθητές του το σύνθημα, το οποίο θεωρούσε ως κατεξοχήν τη φύση του αθλητισμού και του αθλητισμού. Ο Coubertin είχε παρακολουθήσει το αθλητικό φεστιβάλ και είχε εντυπωσιαστεί από το μόντο αυτό και τη σημασία του. Αργότερα, ο ίδιος παρέθεσε αυτό το σύνθημα σε μια αναφορά για το φεστιβάλ σχολικού αθλητισμού στο περιοδικό *Les Sports Athlétiques*. Ωστόσο, το ολυμπιακό σύνθημα έκανε για πρώτη φορά την εμφάνισή του μαζί με τους Ολυμπιακούς δακτυλίους, στο Ολυμπιακό

²³ P. Coubertin de, Coubertin, P. de: “The Philosophic Foundations of Modern Olympism,” στο: *International Olympic Committee*, N. Müller (Επιμ.): Pierre de S. Wassong/Diagoras: *International Academic Journal on Olympic Studies* (2022), 6, 8-18, Coubertin 1863 – 1937, *Olympism Selected Writings*, Λοζάνη 2000, σ. 580 – 583

Συνέδριο στο Παρίσι το 1914, που σηματοδότησε την 20η επέτειο του Ολυμπιακού Κινήματος²⁴.

Η συμμετοχή στους Ολυμπιακούς Αγώνες, για τον Κουμπερτέν, θα πρέπει να προορίζεται μόνο για τους καλύτερους αθλητές, η επιλογή των οποίων βασίζεται κυρίως στα ατομικά επιτεύγματα και όχι στην κοινωνική προέλευση. Ήταν ξεκάθαρος ότι δεν έχουν όλοι οι αθλητές την ικανότητα και τη μυϊκή υπεροχή που απαιτούνται για να γίνουν ολυμπιονίκες, αλλά στην ολυμπιακή πυραμίδα του ο Coubertin δηλώνει ότι ένας Ολυμπιονίκης έχει ηθική και κοινωνική ευθύνη να λειτουργεί ως πρότυπο, διεγείροντας το ενδιαφέρον των μαζών για τον αθλητισμό. Με αυτό, η εκπαιδευτική αξία του αθλητισμού θα πρέπει να διαδοθεί σε όλες τις ηλικιακές ομάδες και κοινωνικές τάξεις για να ασχοληθούν με τον αθλητισμό στον ελεύθερο χρόνο τους.

Σύμφωνα με τον Κουμπερτέν, οι Ολυμπιακοί αθλητές ήταν πρότυπα προς μίμηση, εάν τα επιτεύγματά τους βασίζονται αυστηρά στον ερασιτεχνισμό. Τη θέση του αυτή την εξήγησε με τα ακόλουθα αλληλένδετα επιχειρήματα: Η αντικειμενική αξιολόγηση της αθλητικής αριστείας είναι δυνατή μόνο όταν οι αθλητές έχουν ίσες συνθήκες εκκίνησης. Αυτά δεν είναι εγγυημένα με το άνοιγμα των Ολυμπιακών Αγώνων τόσο σε ερασιτέχνες όσο και σε επαγγελματίες. Οι τελευταίοι θεωρούν τον αθλητισμό ως επάγγελμα για να κερδίζουν χρήματα για την καθημερινότητά τους. Ως εκ τούτου, ξοδεύουν όλο το χρόνο τους προπονούμενοι για να διαπρέψουν στον ανταγωνισμό. Αυτό τους δίνει ένα σαφές πλεονέκτημα έναντι των ερασιτεχνών που ακολουθούν καθημερινές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές υποχρεώσεις, αφήνοντας μόνο τον ελεύθερο χρόνο τους διαθέσιμο για την άθληση. Για τους ερασιτέχνες, η συμμετοχή ή ακόμα και η νίκη στον διαγωνισμό είναι από μόνη της. Ο Κουμπερτέν το δηλώνει ξεκάθαρα στο άρθρο του *La Psychologie du Sport*:

«Το καθήκον που επιτελεί (ο αθλητής) είναι αυτό που έχει θέσει για τον εαυτό του. Δεδομένου ότι δεν χρειάζεται να επιστρέψει σε αυτό το έργο την επόμενη κιόλας μέρα για να κερδίσει τα προς το ζην, δεν υπάρχει λόγος να εξοικονομήσει την ενέργειά του. Με αυτόν τον τρόπο είναι σε θέση να καλλιεργεί την προσπάθειά του έξω από

²⁴ N. Müller, The Olympic Motto „Citius, Altius, Fortius” and its Author Henri Didon Nikephoros, *Journal of Sports and Culture in Antiquity*, Special Issue 2012. Youth – Sports – Olympic Games, σ. 183 – 198

εμπόδια, να τοποθετήσει μερικά εμπόδια στο δικό του μονοπάτι, και πάντα να στοχεύει λίγο ψηλότερα από το επίπεδο που πρέπει να πετύχει».

Αλλά γιατί δεν ήταν σωστό για τον Κουμπερτέν να περιορίσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες μόνο στους επαγγελματίες; Κατά τη γνώμη του, αυτή η στρατηγική θα υπονόμευε την προσδοκία που έχει ο Ολυμπιονίκης ως πρότυπο. Ο μονομερής προσανατολισμός των επαγγελματιών αθλητών στη νίκη ως μέσο για να βγάλει κανείς τα προς το ζην θα οδηγούσε πολύ εύκολα σε χειραγώγηση και ασέβεια του *eu αγωνίζεσθαι* στον ανταγωνισμό. Ο Κουμπερτέν κατηγόρησε γενικά τον επαγγελματισμό ότι προωθεί την απεριόριστη και ανεξέλεγκτη ανάπτυξη απόδοσης. Ο κώδικας του ερασιτεχνισμού θεωρήθηκε ότι αποτρέπει τους αθλητές από αυτή τη στάση και ως εκ τούτου θα διασφάλιζε τη συμπεριφορά τους ως πρότυπα²⁵. Ο Κουμπερτέν υπογραμμίζει την αξία του ερασιτεχνισμού στο άρθρο του *The Re-establishment of the Modern Olympic Games*, το οποίο δημοσίευσε ήδη το 1894.

Σύμφωνα με τον Πιέρ ντε Κουμπερτέν οι Ολυμπιακοί Αγώνες θα πρέπει να διοργανώνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι προσαρμοσμένοι στις ανάγκες των αθλητών. Αναφερόμενος στη λέξη οργάνωση ο Κουμπερτέν σαφώς εννοούσε ότι δεν θα πρέπει απλώς και μόνο να δίνεται έμφαση στον ανταγωνισμό μεταξύ των αθλητών την ώρα του αγώνα. Για τους αθλητές, ο ίδιος ο αγώνας δεν θα πρέπει να επινοήσει τη μοναδική ατμόσφαιρα των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά αυτό θα πρέπει να γίνει αντιληπτό με την ενσωμάτωση των αγώνων σε ένα εορταστικό πλαίσιο που αποτελείται από διάφορα στοιχεία. Χωρίς αμφιβολία, ένα από αυτά φαίνεται στην ιδέα ότι οι νικητές αθλητές άξιζαν να τιμηθούν για τα εξαιρετικά τους επιτεύγματα στους Ολυμπιακούς Αγώνες με τον κατάλληλο εορταστικό τρόπο. Ως εκ τούτου, ο Coubertin ενέκρινε τις τελετές νικηφόρων μεταλλίων που έχουν γίνει παράδοση στους Ολυμπιακούς ήδη από την πρώτη τους διεξαγωγή στην Αθήνα το 1896.

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας του 1896, αρχικά απονεμήθηκε ένα ασημένιο μετάλλιο στους αθλητές οι οποίοι πήραν την πρώτη θέση στον αντίστοιχο διαγωνισμό δόθηκε και χάλκινο μετάλλιο στους αθλητές που κατετάγησαν δεύτεροι, ενώ δεν απονεμήθηκε μετάλλιο στους αθλητές που ήρθαν στην τρίτη θέση. Περαιτέρω, στους αθλητές που κέρδισαν έναν αγώνα δόθηκε δίπλωμα και κλαδί

²⁵ C. Bertling, S. Wassong, “Striving for Athletic Excellence: A Core Value and Challenge for the Profile of the Ancient and Modern Olympic Games”, *The International Journal of the History of Sport* 33, 4, 2016, σ. 434 – 450

ελιάς. Δόθηκε κλαδί δάφνης στους αθλητές που κατετάγησαν δεύτεροι. Το ιδιαίτερο εορταστικό στοιχείο της τελετής ήταν αυτό των μελών της Ολυμπιακής Οργανωτικής Επιτροπής Αθηνών και της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (ΔΟΕ) να παραταχθούν στο Παναθηναϊκό Στάδιο μαζί με τους αθλητές στο τέλος όλων των αγώνων. Μετά από ένα κάλεσμα του κήρυκα, ο ένας αθλητής μετά τον άλλο ανέβηκε τις σκάλες για να παραλάβει τα βραβεία τους. Από τους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Σεντ Λούις το 1904, έχουν απονεμηθεί χρυσά, ασημένια και χάλκινα μετάλλια στους αθλητές.

Το βάθρο των νικητών, συχνά τόσο επιβλητικό στους Ολυμπιακούς Αγώνες και χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1932 στους χειμερινούς Ολυμπιακούς στη λίμνη Placid. Έκτοτε, χρησιμοποιείται σε Ολυμπιακούς Χειμερινούς και Θερινούς Αγώνες. Δεν ήταν ιδέα του Coubertin αλλά του διαδόχου του Count Henri Baillet-Latour. Αλλά χωρίς αμφιβολία, η ιδέα του βάθρου αποδείχθηκε ένα τέλειο σύμβολο για να τιμήσει τα επιτεύγματα του Ολυμπιακού αθλητή του Coubertin. Η Baillet-Latour έμαθε για αυτή τη μορφή τελετής απονομής στους Αγώνες της Βρετανικής Αυτοκρατορίας το 1930 στο Hamilton στον Καναδά. Προηγουμένως, οι τιμές γινόταν παραδοσιακά από ένα μέλος της βασιλικής οικογένειας που στεκόταν σε ένα βάθρο πάνω από τον αθλητή ή στη βασιλική στοά.

Με την εισαγωγή του νικητήριου βάθρου, οι θέσεις τελικά ανταλλάχθηκαν και ο αθλητής έχει λάβει από τότε μια ειδική συμβολική εκτίμηση²⁶. Αυτό ανταποκρίθηκε σαφώς στην προσδοκία του Coubertin να τιμήσει τον αθλητή με πολύ σεβασμό και να τονίσει συμβολικά τον ρόλο του ως βασικός ηθοποιός στην ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων που τιμήθηκε στο βάθρο ήταν ο Αμερικανός Jack Shea. Στις 4 Φεβρουαρίου 1932, έλαβε το χρυσό μετάλλιο για τη νίκη του στο αγώνισμα του πατινάζ ταχύτητας 500 μέτρων.

Όσον αφορά στην ευθύνη του ολυμπιακού αθλητή να λειτουργεί ως πρότυπο, ο Coubertin τόνισε οι αθλητές οφείλουν να διέπονται από μία εσωτερική στάση απέναντι στην αξία του ερασιτεχνισμού για να προστατεύσουν το άθλημά τους από τις σκοτεινές πλευρές του επαγγελματισμού. Επιπλέον, θεώρησε ότι πρέπει να αισθάνονται αφοσιωμένοι στον ερασιτεχνισμό και ότι αυτό πρέπει να τονιστεί στον Ολυμπιακό όρκο.

²⁶ R. Barney, "Die Einführung des Podiums". στο: K. Lennartz, W. Borgers, A. Höfer, (Επιμ.), *Olympische Siege. Medaillen – Diplome – Ehrungen*, Βερολίνο 2000, σ. 196

Ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν αναφέρθηκε στον ολυμπιακό όρκο για πρώτη φορά το 1906 σε ένα γράμμα του προς το Charles Simon, τον Γενικό Γραμματέα της Γυμναστικής Ομοσπονδίας και Αθλητισμού της Γαλλίας. Ωστόσο, το θέμα συζητήθηκε επίσημα και εγκρίθηκε μόνο στο Ολυμπιακό Συνέδριο του Παρισιού το 1914. Λόγω της ακύρωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του Βερολίνου του 1916, ο Ολυμπιακός Όρκος δόθηκε μόνο για τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αμβέρσας του 1920. Μετά από συμβουλές της Ολυμπιακής Επιτροπής του Βελγίου (BOC), ο Coubertin επέλεξε τον Victor Boïn ως ομιλητή του όρκου. Στην τελετή έναρξης είπε τα ακόλουθα²⁷:

«Ορκιζόμαστε ότι συμμετέχουμε στους Ολυμπιακούς Αγώνες ως πιστοί αγωνιζόμενοι, τηρώντας τους κανόνες που διέπουν τους Αγώνες και επιθυμούμε να δείξουμε πνεύμα ιπποτισμού για την τιμή των χωρών μας και για τη δόξα του αθλητισμού».

Στην ερευνητική εργασία η οποία έφερε τον τίτλο *The Olympic Oath and so Munch More: A Biographical Interpretative Analysis of the Life of Vicor Boïn, 1886 – 1974.*, (B. Constandt et al.) εξήγησε γιατί ο Coubertin επέλεξε τον Boïn ως τον πρώτο που θα εκφωνούσε τον Ολυμπιακό όρκο. Το προσωπικό και αθλητικό όραμα του Boïn για τον Ολυμπιακό αθλητή βάσει του προτύπου που είχε και ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν είχε ως εξής:

Ο τότε 34χρονος Boïn αντιπροσώπευε μια λογική επιλογή για τον de Coubertin όσον αφορά στη μετάδοση αυτού του πρωτοποριακού πολιτικού μηνύματος που είχε ως στόχο να διαδώσει τη συμβολική ορατότητα και το νόημα του Ολυμπιακού κινήματος όσο το δυνατόν ευρύτερα. Ο Μπόιν ήταν Βέλγος –όπως και η πόλη που φιλοξενούσε τους Ολυμπιακούς του 1920, η Αμβέρσα– και κάποιος με ένα εκτεταμένο και διεθνές κοινωνικό δίκτυο. Επιπλέον, η αθλητική σταδιοδρομία του Boïn εξέπεμπε μία ιδιότυπη αριστεία, όπως για παράδειγμα να απεικονίζει από τα ασημένια και χάλκινα μετάλλιά του ως μέρος της ομάδας του πόλο στην Ολυμπιάδα του Λονδίνου το 1908 και της Στοκχόλμης το 1912 αντιστοίχως.

Παρόλο που ο Coubertin θεωρούσε ξεκάθαρα τους αθλητές ως βασικούς παράγοντες των Ολυμπιακών Αγώνων, δεν σκέφτηκε ποτέ να τους εκπροσωπήσει

²⁷ R. Renson, *The Games Reborn. The VIIIth Olympiad, Antwerp, 1920*, Αμβέρσα 1996, σ. 33

στη ΔΟΕ. Φυσικά, αυτό μπορεί να επικριθεί από τα σημερινά δεδομένα, αλλά όχι για κάποιον ο οποίος είχε διατελέσει πρόεδρος της ΔΟΕ, από το 1896 μέχρι το 1925. Σε αυτές τις δεκαετίες, καθώς και στις επόμενες, που διαμορφώθηκαν από τον διάδοχο του Coubertin στη σχέση μεταξύ αθλητών και επίσημων φορέων της επιτροπής εντοπιζόταν μία σύνδεση θεσμικής ισχύος μεταξύ που προερχόταν από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Επιπλέον, η ίδια η ΔΟΕ δεν είχε ακόμη προλάβει να αναπτυχθεί πλήρως από την ίδρυσή της το 1894. Οι δομές διακυβέρνησής της επεκτάθηκαν μόνο σταδιακά, βήμα προς βήμα, με την πάροδο των ετών μαζί με την αυξανόμενη δημοτικότητα των Ολυμπιακών Αγώνων, που κατά συνέπεια οδήγησε σε αύξηση της ευθύνης από την πλευρά της ΔΟΕ.

Οι πρώτες πρωτοβουλίες τις οποίες πήρε ο Κουμπερτέν για την ίδρυση του Ολυμπιακού Κινήματος περιλάμβαναν την εισαγωγή του Ολυμπιακού Χάρτη το 1908 και την ίδρυση του Εκτελεστικού Συμβουλίου της ΔΟΕ το 1921. Ενώ ο Κουμπερτέν εστίασε περισσότερο στην ανάπτυξη της εσωτερικής δομής της ΔΟΕ, οι διάδοχοί του, συμπεριλαμβανομένων των Henri de Baillet-Latour (1925 – 1942), Sigfrid Edström, (1942 – 1952), Avery Brundage (1952) 1972) και ο Λόρδος Killanin (1972 – 1980), εργάστηκαν για τη βελτίωση της σχέσης της ΔΟΕ με εξωτερικούς φορείς όπως οι Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές και οι Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες.

Το 1930, συστάθηκε ένα συμβούλιο αντιπροσώπων για τη βελτίωση της εκπροσώπησης των IF στη ΔΟΕ. Από το 1946, οργανώνονται τακτικές συναντήσεις μεταξύ των IF και της ΔΟΕ για την ενίσχυση των διαλόγων. Τον ίδιο στόχο ακολούθησε η καθιέρωση ετήσιων συναντήσεων μεταξύ της ΔΟΕ και των ΕΟΕ από το 1952²⁸.

Το 1971, η ΔΟΕ ίδρυσε την Τριμερή Επιτροπή της αποτελούμενη από ίσο αριθμό μελών από τη ΔΟΕ, τις ΕΟ και τις ΕΟΕ. Σύμφωνα με έρευνες, αυτή η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να έχει έναν τέτοιο ρόλο ώστε να επιδρά δεδομένου ότι βασιζόταν σε συστάσεις για το Ολυμπιακό πρόγραμμα, το καθεστώς επιλεξιμότητας των αθλητών, τον σχεδιασμό Ολυμπιακά Συνέδρια και πρώιμες σκέψεις για την ενίσχυση της φωνής των αθλητών στο Ολυμπιακό Κίνημα. Αν και το τελευταίο είχε ήδη συζητηθεί στο ΧΟ Ολυμπιακό Συνέδριο στη Βάρνα το 1973, χρειάστηκαν άλλα οκτώ χρόνια μέχρι να υλοποιηθεί. Στο 11^ο Ολυμπιακό Συνέδριο, που

²⁸ N. Müller, *One Hundred Years of Olympic Congresses, 1894 – 1994*, Νίντεργχάουζεν 1994, σ. 143

πραγματοποιήθηκε στο Μπάντεν-Μπάντεν το 1981, υποβλήθηκε η σύσταση να δοθεί στους αθλητές θεσμική εκπροσώπηση στη ΔΟΕ. Αυτό οδήγησε στην ίδρυση της Επιτροπής Αθλητών της ΔΟΕ τον Δεκέμβριο του 1981²⁹, η οποία έγινε αρκετά ενεργή σε διάφορα ζητήματα όπως η προώθηση των γυναικών στα Ολυμπιακά αθλήματα καθώς επίσης και στην ίδρυση των Εθνικών Επιτροπών Αθλητών.

Μέχρι την παύση της λειτουργίας της Επιτροπής Μεταρρύθμισης της ΔΟΕ 2000, η οποία παρήγαγε τις συστάσεις για την ανάπτυξη μιας βιώσιμης όψης του Ολυμπιακού Κινήματος εγκεκριμένη μέσω μίας έκτακτης συνόδου της ΔΟΕ τον Δεκέμβριο του 1999 τα μέλη της Επιτροπής Αθλητών είχαν μόνο συμβουλευτικό ρόλο. Από την εφαρμογή της διαδικασίας μεταρρύθμισης, 15 μέλη της Επιτροπής Αθλητών (12 εκλεγμένα από τους ίδιους τους αθλητές και 3 διορισμένα από τον Πρόεδρο της ΔΟΕ) έγιναν μέλη της ΔΟΕ και ο εκλεγμένος πρόεδρος είχε δεχθεί μία πρόταση για θέση στο *Executive Board* της ΔΟΕ. Στα πρακτικά της 11ης συνόδου της ΔΟΕ το 2000 στο Σίδνεϊ, μπορεί κανείς να διαβάσει τα ακόλουθα:

«Η νέα σύνθεση της ΔΟΕ με τη συμμετοχή 15 "ενεργών αθλητών" ως μελών σηματοδοτεί ένα εντελώς νέο κεφάλαιο στην ιστορία μας, όπου οι αθλητές είναι πραγματικά ισότιμοι με τους άλλους σημαντικούς φορείς του Ολυμπιακού Κινήματος, τη ΔΟΕ, τις ΕΟΕ και τις ΕΦ. Ο ρόλος των αθλητών έχει ενισχυθεί δραματικά (...) και (αυτοί) είναι φυσικά οι πραγματικοί εκφραστές όλων των αθλητών που δίνουν την ψήφο τους κατά τη διάρκεια των θερινών και των χειμερινών Αγώνων».

Με τον τρόπο αυτό, η ΔΟΕ αναγνώρισε το ρόλο των αθλητών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και έδωσε στους αθλητές τη δυνατότητα να θίξουν σημεία που είναι σχετικά με την πολιτική ατζέντα της ΔΟΕ από τη δική τους οπτική γωνία. Σε αυτά περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, ο συνεχής αγώνας κατά του ντόπινγκ την υλοποίηση των προγραμμάτων διπλής καριέρας, τα οποία αποσκοπούν στην υποστήριξη των αθλητών κατά τη μετάβασή τους από την αθλητική στη μετα-αθλητική ζωή, και η ανάπτυξη της εκπροσώπησης των αθλητών σε όργανα διοίκησης του αθλητισμού πέραν της ΔΟΕ. Η ΔΟΕ επαναβεβαίωσε την υποστήριξή της στους αθλητές ως βασικός παράγοντας του Ολυμπιακού Κινήματος στην Ολυμπιακή Ατζέντα 2020 και στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

²⁹S. Wassong, *The International Olympic Committee Athletes' Commission. Its Foundation, Development and Transition. 1981 – 2000*, Κολωνία 2021, σ. 54-206

Στη σύσταση 18 εκ των αρχικών εγγράφων μεταρρύθμισης, τα οποία εγκρίθηκαν ομόφωνα στην 127η Σύνοδο της ΔΟΕ τον Δεκέμβριο του 2014, αναφέρεται ότι η εμπειρία των αθλητών πρέπει να τεθεί στο επίκεντρο των Ολυμπιακών Αγώνων και ότι η ΔΟΕ πρέπει να επενδύσει περαιτέρω στην υποστήριξη των αθλητών, βασιζόμενη στην ανάπτυξη της Διακήρυξης των Αθλητών, η οποία εγκρίθηκε στην 133η Σύνοδο της ΔΟΕ στο Μπουένος Άιρες τον Οκτώβριο του 2018, η εκστρατεία *Athletes 365* και η υπάρχουσα παράδοση των Φόρουμ των Αθλητών. Όλες αυτές οι πρωτοβουλίες έχουν αναπτυχθεί από και για τους αθλητές και σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς σε όλο το Ολυμπιακό Κίνημα. Αποτελούν σαφείς πρωτοβουλίες για να τονιστεί η σημασία των αθλητών ως βασικών συντελεστών των Ολυμπιακών Αγώνων και ως πρεσβευτών του αθλητισμού ως μέσου υποστήριξης των διαδικασιών ατομικής και κοινωνικής αλλαγής.

Από τη σκοπιά ενός σύγχρονου πλαισίου, αυτός ήταν ο στόχος του Κουμπερτέν όταν σκεφτόταν το ρόλο των αθλητών στο Ολυμπιακό Κίνημα. Η δήλωση αυτή δεν είναι υπερβολικά εικαστική, καθώς για τον Κουμπερτέν οι αθλητές έπρεπε να βρίσκονται στο επίκεντρο του Ολυμπιακού Κινήματος- οι Ολυμπιακοί Αγώνες έπρεπε να γιορτάζονται για λογαριασμό των αθλητών. Πράγματι, οι σημερινές πρωτοβουλίες θεωρούν τον αθλητή ως τον βασικό παράγοντα των Ολυμπιακών Αγώνων, σέβονται τις ιδέες του Κουμπερτέν και αποδεικνύουν ότι το σημερινό Ολυμπιακό Κίνημα δεν έχει αποξενωθεί από τις ιδέες του ιδρυτή του³⁰.

³⁰ P. Coubertin, "The Athletes' Oath" (Letter to Charles Simon). στο: *International Olympic Committee*, N. Müller (Επιμ.), *Pierre de Coubertin 1863 – 1937. Olympism Selected Writings*. Λοζάνη 2000, 582

Γ' Κεφάλαιο

Η ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων

3.1. Η ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων και τα *Ολύμπια*

Στον αρχαίο κόσμο οι Ολυμπιακοί Αγώνες ήταν σε κάθε περίπτωση αντικείμενο θαυμασμού³¹, ενώ ύστερα και από την περίοδο της Αναγέννησης, την εποχή δηλαδή κατά την οποία ο πολιτισμός της αρχαίας Ελλάδας απασχόλησε τους λόγιους και τους ουμανιστές μελετήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Δεν ήταν άλλωστε λίγες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες είχε εκδηλωθεί η επιθυμία για τη διοργάνωση των αγώνων κατά τον 18^ο και τον 19^ο αιώνα. Υπό τον πνεύμα του νεοκλασικισμού το οποίο χαρακτήριζε την εποχή εκείνη, οδήγησε αρκετούς από τους περιηγητές στην Ολυμπία που ήταν ερειπωμένη και θαμμένη στη γη να αποτελέσει αντικείμενο θαυμασμού του παρελθόντος ενώπιον των αθλητικών ιδεωδών του αρχαίου κόσμου³².

Η Ελλάδα δεν είχε σταματήσει ποτέ να αναζητά τις αρχαιότητες καταβολές ιδίως όταν κατόρθωσε να απαλλαγεί από τον οθωμανικό ζυγό στο πλαίσιο της ανασύστασης του κράτους. Σε αυτό το κλίμα πραγματοποιήθηκαν για πρώτη φορά προσπάθειες για αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων στη σύγχρονη εποχή. Πιο συγκεκριμένα το 1838 ο δήμος Λετρινών στον Πύργο της Ηλείας, πλησίον της αρχαίας Ολυμπίας, είχε υποβάλει πρόταση για ώστε οι Ολυμπιακοί Αγώνες να τελούνται κάθε τέσσερα χρόνια στην περιοχή. Μάλιστα ο ποιητής Α. Σούτσος είχε εισηγηθεί στον τύπο της εποχής το 1859 την καθιέρωση σύγχρονης Ολυμπιάδας.

Ωστόσο, η θεμελίωση της ιδέας της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων τέθηκε λίγα χρόνια αργότερα στην Αθήνα όταν το 1856 ο αγωνιστής της επανάστασης του 1821 εναντίον των Οθωμανών, ο Ευάγγελος Ζάππας (1800-1865), είχε προσφερθεί να επιχορηγήσει ώστε να διοργανωθούν σύγχρονοι Ολυμπιακοί

³¹ Θ. Χρήστου, *Οι διασταυρούμενες διαδρομές της Βοιωτίας στον αθλητισμό και τον πολιτισμό*, Λιβαδειά 2002, σ. 4

³² Μ. Μαυροματάκη, *Ολυμπία και Ολυμπιακοί Αγώνες. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα*, Αθήνα 2002, σ. 135. Βλ. όμως και R. Sneff, «Οι αρχαιολογικές ανασκαφές στην Ολυμπία και το ολυμπιακό κίνημα: πρόσφατες έρευνες και ζητήματα αλληλεπίδρασης», στο: Κ. Γεωργιάδης (Επιμ.), *Πρακτικά 51^{ης} Διεθνούς Συνόδου για νέους μετέχοντες* 25 Ιουνίου-9 Ιουλίου 2011, Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία, Αρχαία Ολυμπία, σ. 142

Αγώνες. Τελικά, ύστερα και από σχετική παρέμβαση του Αλέξανδρου Ρίζου Ραγκαβή ως υπουργού των εξωτερικών, αποφασίστηκε η χρηματοδότηση μίας έκθεσης προϊόντων, εντός του πλαισίου της οποίας θα λάμβαναν χώρα οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Η εν λόγω διοργάνωση έφερε την ονομασία «*Ολύμπια*» και διοργανώθηκε στην Αθήνα τέσσερις φορές (1859, 1870, 1875, 1888). Προκειμένου να καταστεί επιτυχής η έκθεση ανεγέρθηκε το περίφημο Ζάππειο Μέγαρο, υπό τη χορηγία του Ε. Ζάππα και βάσει των σχεδιασμών των αρχιτεκτόνων Bou langer και Hansen. Από τα Β΄ Ολύμπια και έπειτα οι αθλητικές δραστηριότητες πραγματοποιούνταν προσωρινά στο πρόχειρα ανακαινισμένο Παναθηναϊκό Στάδιο, ενώ τότε για πρώτη φορά καθιερώθηκε και ο όρκος των αθλητών και ακούστηκε ο ολυμπιακός ύμνος:

*«Αρχαίο Πνεύμα αθάνατο, αγνέ πατέρα
του ωραίου, του μεγάλου και του αληθινού,
Κατέβα, φανερώσου κι άστραψε εδώ πέρα
στη δόξα της δικής σου γης και τ' ουρανού.
Στο δρόμο και στο πάλεμα και στο λιθάρι
Στων ευγενών αγώνων λάμψε την ορμή
Και με το αμάραντο στεφάνωσε κλωνάρι
και σιδερένιο πλάσε και άξιο το κορμί.
Κάμποι, βουνά και θάλασσες φέγγουνε μαζί σου
σαν ένας λευκοπόρφυρος μέγας ναός.
Και τρέχει στο ναό εδώ προσκυνητής σου
Αρχαίο Πνεύμα αθάνατο, κάθε λαός»*

Τα δε αγωνίσματα ήταν δύο ειδών, αφενός τα ιππικά, τα οποία διεξάγονταν στον ιππόδρομο και αφετέρου τα γυμνικά στο Στάδιο. Βέβαια, παρά το γεγονός ότι τα Ολύμπια είχαν σημειώσει σημαντική επιτυχία, ωστόσο η διεξαγωγή του σταμάτησε όταν πέθανε ο Ε. Ζάππας. Στον απόηχο αυτής της απόπειρας για διεξαγωγή

σύγχρονων αγώνων προλειάνθηκε το έδαφος για τη μετέπειτα διοργάνωση της πρώτης Ολυμπιάδας στην Αθήνα το 1896 η οποία ολοκληρώθηκε με επιτυχία³³.

3.2. Το ιστορικό υπόβαθρο της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων

Ως επικεφαλής της Σχολής Ράγκμπι, ο Thomas Arnold είχε σημαντική επιρροή στις σκέψεις του Coubertin σχετικά με την εκπαίδευση, αλλά οι συναντήσεις του με τον William Penny Brookes επηρέασαν επίσης τη σκέψη του για τον αθλητικό ανταγωνισμό σε κάποιο βαθμό. Το 1858, ο Μπρουκς ήλθε σε επαφή με τους διοργανωτές αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα με χορηγό τον Αλβανικής καταγωγής Έλληνα επιχειρηματία Ευαγγέλη Ζάππα³⁴. Η Ολυμπιονίκης έστειλε έπαθλο 10 λιρών το οποίο απονεμήθηκε στον νικητή του Επταπτυχιακού Ποδοσφαίρου, Πέτρο Βελισσαρίου (Έλληνας από τη Σμύρνη, την πρώην ελληνική πόλη που εκείνη την εποχή βρισκόταν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία). Ο Βελισσαρίου έγινε το πρώτο Επίτιμο Μέλος της Ολυμπιακής Τάξης Wenlock.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες Wenlock του 1859 επεκτάθηκαν πολύ μετά από εννέα χρόνια δουλειάς για τη δημιουργία συνδρομών και προσέλκυσαν περισσότερους ανταγωνιστές με νέους διαγωνισμούς και έφεραν θεατές μέσω πιο οργανωμένων παραστάσεων και καλύτερης διαφήμισης. Την επόμενη χρονιά, ακόμη περισσότεροι άνθρωποι ήρθαν καθώς υπήρχε μια ευρέως διαφημισμένη γιορτή έναρξης για την τοποθέτηση της πρώτης πέτρας για τον πρώτο σιδηρόδρομο του Much Wenlock που ήταν ένα άλλο από τα έργα του Brookes. Αυτό, σε συνδυασμό με την ανακάλυψη της ρωμαϊκής πόλης Viroconium στο χωριό Wroxeter και τη συμπερίληψη μιας ολόκληρης σειράς θεαματικών αγώνων ανοικτών σε συντάγματα από το νεοσύστατο εθνικό Σώμα Εθελοντών Τυφεκίων, ενθάρρυνε μια περαιτέρω αύξηση των αγωνιζόμενων και των θεατών.

Επίσης, εμπνευσμένος από τους αναβιωμένους ελληνικούς Ολυμπιακούς Αγώνες, ο Μπρουκς πρόσθεσε το «ρίχνοντας το ακόντιο» και γράφοντας μια «Ωδή στους Ολυμπιακούς Αγώνες» στο πρόγραμμα των Ολυμπιακών αγώνων του Wenlock.

³³ Μ. Μαυροματάκη, *ό. π.*, σ. 136

³⁴ C. Beale, *Born Out of Wenlock: William Penny Brookes and the British origins of the modern Olympics*, Ντέρμπι 2011, σ. 108

Τον Νοέμβριο που ακολούθησε τους Αγώνες του 1860, η Olympian Class αποχωρίστηκε από το WARS και άλλαξε το όνομά της σε Wenlock Olympian Society (WOS), λόγω μιας αμετάκλητης διαφοράς απόψεων μεταξύ ορισμένων μελών της Επιτροπής WARS και του Brookes (που υποστηρίχθηκε από την Olympian Committee)³⁵. Την ίδια χρονιά, ο Μπρουκς υποκίνησε τη δημιουργία των ετήσιων Ολυμπιακών Αγώνων Shropshire, οι οποίοι είχαν σκοπό να εναλλάσσουν τόπο διεξαγωγής από πόλη σε πόλη σε όλη την κομητεία.

Το 1889, προσκάλεσε τον βαρόνο Pierre de Coubertin, τον διοργανωτή ενός Διεθνούς Συνεδρίου για τη Φυσική Αγωγή, στο Much Wenlock. Δέχτηκε και τον Οκτώβριο του 1890 πήγε να μείνει στο σπίτι της οικογένειας Μπρουκς για αρκετές μέρες. Μια συνάντηση των Ολυμπιακών Αγώνων του Wenlock πραγματοποιήθηκε προς τιμήν του Coubertin με πολλή μεγαλοπρέπεια. Μετά από κάθε Ολυμπιονίκη ακολουθούσε δείπνο και με την ευκαιρία αυτή το δείπνο τελούνταν στο The Raven Hotel. Σήμερα, το The Raven Hotel διαθέτει πολλές φωτογραφίες για το WOS κατόπιν ευγενικής άδειας της Εταιρείας, συμπεριλαμβανομένων αντιγράφων των πρωτότυπων επιστολών από τον Coubertin προς τον Brookes.

Κατά την επιστροφή του στη Γαλλία, ο Coubertin έδωσε μια λαμπερή περιγραφή της παραμονής του σε ένα άρθρο, "*Les Jeux Olympiques à Much Wenlock*", και αναφέρθηκε στις προσπάθειες του οικοδεσπότη του να αναβιώσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Έγραψε: «Αν οι Ολυμπιακοί Αγώνες που δεν μπόρεσε ακόμη να αναβιώσει η Σύγχρονη Ελλάδα, επιβιώνουν ακόμη εκεί σήμερα, αυτό οφείλεται, όχι σε έναν Έλληνα, αλλά στον Δρ W P Brookes». Αν και ο Κουμπερτέν αργότερα προσπάθησε να υποβαθμίσει την επιρροή του Μπρουκς, αλληλογραφούσε μαζί του για αρκετά χρόνια και του έστειλε ένα χρυσό μετάλλιο (ασημένιο) το 1891 για να παρουσιαστεί στον νικητή του Διαγωνισμού Κλίσης.

Ένας εκπαιδευμένος γιατρός, ο Brookes πίστευε ότι ο καλύτερος τρόπος για την πρόληψη της ασθένειας ήταν μέσω της σωματικής άσκησης. Το 1850, είχε ξεκινήσει έναν τοπικό αθλητικό αγώνα τον οποίο ανέφερε ως «*Συναντήσεις της Ολυμπιονικής Τάξης*» στο χώρο αναψυχής Gaskell στο Much Wenlock, Shropshire³⁶. Μαζί με τον Αθλητικό Όμιλο του Λίβερπουλ, ο οποίος άρχισε να διοργανώνει το δικό

³⁵ *Wenlock Olympian Society*, τ. 1, 1850 – 1861

³⁶ C. R. Hill, *Olympic Politics*, Μάντσεστερ 1996, σ. 11

του Ολυμπιακό Φεστιβάλ τη δεκαετία του 1860, ο Μπρουκς δημιούργησε έναν Εθνικό Ολυμπιονίκη που είχε ως στόχο να ενθαρρύνει έναν τέτοιο τοπικό ανταγωνισμό σε πόλεις σε όλη τη Βρετανία. Αυτές οι προσπάθειες αγνοήθηκαν σε μεγάλο βαθμό από το βρετανικό αθλητικό κατεστημένο.

Ο Μπρουκς διατήρησε επίσης επικοινωνία με την κυβέρνηση και τους υποστηρικτές του αθλητισμού στην Ελλάδα, επιδιώκοντας την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων διεθνώς υπό την αιγίδα της ελληνικής κυβέρνησης. Εκεί, οι φιλόανθρωποι ξάδερφοι Ευάγγελος και Κωνσταντίνος Ζάππας³⁷ είχαν χρησιμοποιήσει τον πλούτο τους για να χρηματοδοτήσουν Ολυμπιακούς Αγώνες στην Ελλάδα και πλήρωσαν για την αποκατάσταση του Παναθηναϊκού Σταδίου που χρησιμοποιήθηκε αργότερα κατά τη διάρκεια των Θερινών Ολυμπιακών Αγώνων του 1896³⁸. Οι προσπάθειες του Μπρουκς να ενθαρρύνει τη διεθνοποίηση αυτών των παιχνιδιών απέβησαν άκαρπες στη ζωή του πριν από το θάνατό του το 1895.

Το 1852, ο Γερμανός αρχαιολόγος Ernst Curtius, κατά τη διάρκεια μιας ρομαντικής διάλεξης, δήλωσε επίσης ότι τα Ολυμπιακά γεγονότα θα αναβιώσουν. Ο Ευαγγέλης Ζάππας, ένας επιτυχημένος επιχειρηματίας και μέλος της ελληνικής διασποράς στη Ρουμανία, εμπνεύστηκε από τον Σούτσο και αποφάσισε να αναβιώσει αυτή την αρχαία παράδοση με τις δικές του προσπάθειες και πόρους. Στις αρχές του 1856, ο Ζάππας έστειλε μια επιστολή μέσω της διπλωματικής οδού στον βασιλιά Όθωνα της Ελλάδας, προσφέροντας να χρηματοδοτήσει ολόκληρο το έργο της Ολυμπιακής αναγέννησης, παρέχοντας επίσης χρηματικά έπαθλα για τους νικητές.

Ωστόσο, αυτή η πρωτοβουλία δεν ήταν χωρίς αντιδράσεις. Υπήρχε μια ευρεία πεποίθηση σε μέρος των Ελλήνων πολιτικών (κυρίως ο Χαρίλαος Τρικούπης και ο Στέφανος Δραγούμης) ότι οι αθλητικοί αγώνες ήταν απλώς μια αναδρομή στην αρχαϊκή εποχή. Φοβόντουσαν ότι η Ελλάδα θα φαινόταν πρωτόγονη ανάμεσα στα κορυφαία έθνη της Ευρώπης, αν αναζωογονούσε, όπως υποστήριζαν, ένα παλιομοδίτικο και παγανιστικό πανηγύρι. Χαρακτηριστικά, ο Έλληνας υπουργός Εξωτερικών και επικεφαλής του συντηρητικού αντιαθλητικού λόμπι στην Αθήνα,

³⁷ D. Jovanovski, N. Minov, "Ioannis Kolettis. The Vlach from the ruling elite of Greece", *Balkanica Posnaniensia*. Adam Mickiewicz University in Poznań. 24, 2017, σ. 222

³⁸ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 18

Αλέξανδρος Ραγκαβής, πρότεινε μια βιομηχανική και αγροτική έκθεση αντί για μια αθλητική εκδήλωση³⁹:

«*Ευχαρίστησα τον Ζάππα για την [...] υπέροχη ιδέα του. αλλά του είπε επίσης ότι οι καιροί έχουν αλλάξει από την αρχαιότητα. Σήμερα, τα έθνη δεν διακρίνονται, όπως τότε, έχοντας τους καλύτερους αθλητές και δρομείς, αλλά τους πρωταθλητές στη βιομηχανία, τη χειροτεχνία και τη γεωργία. Του πρότεινα να βρει [...] Βιομηχανικούς Ολυμπιακούς Αγώνες*⁴⁰.

Επί μήνες δεν υπήρχε επίσημη απάντηση από την ελληνική κυβέρνηση. Τον Ιούλιο του 1856, ένα άρθρο στον ελληνικό Τύπο του Παναγιώτη Σούτσου, που έκανε ευρέως γνωστές στο κοινό τις προσπάθειες του Ζάππα, πυροδότησε μια σειρά από γεγονότα. Τέλος, ο Όθωνας συμφώνησε για αγώνες ανά τετραετία, με αφορμή βιομηχανικές και αγροτικές εκθέσεις, και επέτρεψε την πραγματοποίηση αθλητικών εκδηλώσεων με την πλήρη χορηγία του Ζάππα. Κατά συνέπεια, ο Ζάππας πρόσφερε τα απαραίτητα κεφάλαια στην ελληνική κυβέρνηση για τη σύσταση Ολυμπιακού Καταπιστευματικού Ταμείου⁴¹.

Βέβαια, ο Δρ. Μπρουκς διοργάνωσε εθνικούς Ολυμπιακούς Αγώνες στο Λονδίνο, στο Κρίσταλ Πάλας, το 1866 και αυτοί ήταν οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες που έμοιαζαν με Ολυμπιακούς Αγώνες που διεξάγονταν εκτός Ελλάδας⁴² αλλά ενώ άλλοι είχαν δημιουργήσει Ολυμπιακούς αγώνες εντός των χωρών τους, και έθιξε την ιδέα του διεθνούς ανταγωνισμού, ήταν ο Coubertin του οποίου το έργο θα οδηγήσει στην ίδρυση της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής και στη διοργάνωση των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων⁴³.

Το 1888, ο Coubertin ίδρυσε την *Comité pour la Propagation des Exercices Physiques* πιο γνωστή ως *Comité Jules Simon*. Η παλαιότερη αναφορά του Coubertin στη σύγχρονη έννοια των Ολυμπιακών Αγώνων επικρίνει την ιδέα⁴⁴. Η ιδέα για την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων ως διεθνούς διαγωνισμού ήρθε στον Coubertin το 1889, προφανώς ανεξάρτητα από τον Brookes, και πέρασε τα επόμενα πέντε

³⁹ M. Golden, *Greek sport and social status*, Τέξας 2008, σ. 129

⁴⁰ F. Landry, M. Landry, M. Yerlès, *Sport: "The Third Millennium"*, *International Symposium*, Κεμπέκ 1991, σ. 103-104

⁴¹ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 16

⁴² D. C. Young, *The Modern Olympics, A Struggle for Revival*, Βαλτιμόρη-Λονδίνο 1996, σ. 36

⁴³ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 18

⁴⁴ D. C. Young, *ό. π.*, σ. 73-74

χρόνια οργανώνοντας μια διεθνή συνάντηση αθλητών και λάτρεις του αθλητισμού που θα μπορούσε να την πραγματοποιήσει⁴⁵. Σε απάντηση μιας έκκλησης εφημερίδας, ο Μπρουκς έγραψε στον Κουμπερτέν το 1890 και οι δυο τους άρχισαν μια ανταλλαγή επιστολών για την εκπαίδευση και τον αθλητισμό. Αν και ήταν πολύ μεγάλος για να συμμετάσχει στο Συνέδριο του 1894, ο Μπρουκς θα συνέχιζε να υποστηρίζει τις προσπάθειες του Κουμπερτέν, κυρίως χρησιμοποιώντας τις σχέσεις του με την ελληνική κυβέρνηση για να ζητήσει την υποστήριξή της στην προσπάθεια⁴⁶.

Ενώ η συμβολή του Brookes στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων αναγνωρίστηκε στη Βρετανία εκείνη την εποχή, ο Coubertin στα μεταγενέστερα γραπτά του παραμέλησε σε μεγάλο βαθμό να αναφέρει τον ρόλο που έπαιξε ο Άγγλος στην ανάπτυξή τους. Ανέφερε πράγματι τους ρόλους του Ευάγγελου Ζάππα και του ξαδέλφου του Κωνσταντίνου Ζάππα, αλλά έκανε μια διάκριση μεταξύ της ίδρυσης των αθλητικών Ολυμπιακών Αγώνων και του δικού του ρόλου στη δημιουργία ενός διεθνούς διαγωνισμού. Ωστόσο, ο Coubertin μαζί με τον Α. Μερκάτη, στενό φίλο του Κωνσταντίνου, ενθάρρυναν την ελληνική κυβέρνηση να χρησιμοποιήσει μέρος της κληρονομιάς του Κωνσταντίνου για τη χρηματοδότηση των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας του 1896 χωριστά και επιπλέον της κληρονομιάς του Ευάγγελου Ζάππα που ο Κωνσταντίνος ήταν εκτελεστής⁴⁷. Επιπλέον, ο Γιώργος Αβέρωφ κλήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση να χρηματοδοτήσει τη δεύτερη ανακαίνιση του Παναθηναϊκού Σταδίου που είχε ήδη χρηματοδοτηθεί πλήρως από τον Ευάγγελο Ζάππα σαράντα χρόνια νωρίτερα⁴⁸.

Η υπεράσπιση του Coubertin για τους αγώνες επικεντρώθηκε σε μια σειρά από ιδανικά για τον αθλητισμό. Πίστευε ότι οι αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες ενθάρρυναν τον ανταγωνισμό μεταξύ των ερασιτεχνών και όχι των επαγγελματιών αθλητών και είδε αξία σε αυτό. Η αρχαία πρακτική μιας ιερής εκχειρίδας σε συνδυασμό με τους Αγώνες μπορεί να έχει σύγχρονες επιπτώσεις, δίνοντας στους Ολυμπιακούς Αγώνες ένα ρόλο στην προώθηση της ειρήνης. Αυτός ο ρόλος ενισχύθηκε στο μυαλό του Coubertin από την τάση του αθλητικού ανταγωνισμού να προωθεί την κατανόηση μεταξύ των πολιτισμών, μειώνοντας έτσι τους κινδύνους του

⁴⁵ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 6

⁴⁶ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 13-15

⁴⁷ G. Streit, *L'affaire Zappa*, Παρίσι 1894

⁴⁸ D. C. Young, *ό. π.*, σ. 14

πολέμου. Επιπλέον, έβλεπε τους αγώνες ως σημαντικούς για την υποστήριξη του φιλοσοφικού του ιδεώδους για τον αθλητικό ανταγωνισμό: ότι ο ίδιος ο ανταγωνισμός, ο αγώνας για να ξεπεράσει κανείς τον αντίπαλό του, ήταν πιο σημαντικός από τη νίκη⁴⁹. Ο Coubertin εξέφρασε αυτό το ιδανικό ως εξής:

«Το σημαντικό στη ζωή δεν είναι ο θρίαμβος αλλά ο αγώνας, το ουσιαστικό δεν είναι να έχεις κατακτήσει αλλά να έχεις αγωνιστεί καλά».

Καθώς ο Coubertin προετοιμαζόταν για το Συνέδριό του, συνέχισε να αναπτύσσει μια φιλοσοφία των Ολυμπιακών Αγώνων. Ενώ σίγουρα σκόπευε οι Αγώνες να είναι ένα φόρουμ ανταγωνισμού μεταξύ ερασιτεχνών αθλητών, η αντίληψή του για τον ερασιτεχνισμό ήταν περίπλοκη. Μέχρι το 1894, τη χρονιά που πραγματοποιήθηκε το Συνέδριο, επέκρινε δημόσια τον τύπο του ερασιτεχνικού διαγωνισμού που ενσωματώνεται στους αγγλικούς αγώνες κωπηλασίας, υποστηρίζοντας ότι ο συγκεκριμένος αποκλεισμός των αθλητών της εργατικής τάξης ήταν λάθος.

Ενώ πίστευε ότι οι αθλητές δεν έπρεπε να πληρώνονται για να είναι τέτοιοι, πίστευε ότι η αποζημίωση ήταν σωστή για την εποχή που αγωνίζονταν οι αθλητές και διαφορετικά θα κέρδιζαν χρήματα. Μετά την καθιέρωση ενός ορισμού για έναν ερασιτέχνη αθλητή στο Συνέδριο του 1894, θα συνέχιζε να υποστηρίζει ότι αυτός ο ορισμός θα έπρεπε να τροποποιηθεί όπως είναι απαραίτητο, και μέχρι το 1909 θα υποστήριζε ότι το Ολυμπιακό κίνημα θα έπρεπε να αναπτύξει τον ορισμό του για τον ερασιτεχνισμό σταδιακά⁵⁰.

Παράλληλα με την ανάπτυξη μιας ολυμπιακής φιλοσοφίας, ο Coubertin επένδυσε χρόνο στη δημιουργία και την ανάπτυξη μιας εθνικής ένωσης για τον συντονισμό του στίβου στη Γαλλία, την *Union des Sociétés Françaises de Sports Athlétiques* (USFSA)⁵¹. Το 1889, οι γαλλικές ενώσεις στίβου συγκεντρώθηκαν για

⁴⁹ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 7-8

⁵⁰ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 8

⁵¹ D. Miller, *The Official History of the Olympic Games and the IOC: Athens to Beijing, 1894-2008*, Μίτσιγκαν 2008, σ. 56. Βλ. όμως και E. Maneuvrier, 'Les Associations athletiques dans l'enseignement secondaire', *Revue Internationale de l'Enseignement*, 15 Δεκεμβρίου 1894. I Δεκέμβριος 1899. Ο Maneuvrier μάλλον υπερέβαλε αναφερόμενος σε αρκετές εκατοντάδες τέτοιες περιπτώσεις. Στο *L'Education physique* (1901), xxvii, ο Philippe Tissie, η προσωπικότητα πίσω από την αθλητική επέκταση της νοτιοδυτικής και ένας εξαιρετικά καλά ενημερωμένος μάρτυρας, παραθέτει μια επίσημη αναφορά του 1899 σχετικά με τα αποτελέσματα που έγιναν από το 1887 έως το ενθαρρύνει τη φυσική αγωγή στα σχολεία. Σύμφωνα με τα 112 Λύκεια, 75 (70%) είχαν αθλητικό σωματείο, από 228 κολέγια, 8 είχα ένα, αλλά μόνο 18 (20-6%) από τις 87 ecoles normales και 18 (9%) ou ecoles primaires

πρώτη φορά και ο Coubertin ίδρυσε ένα μηνιαίο περιοδικό *La Revue Athletique*, το πρώτο γαλλικό περιοδικό αφιερωμένο αποκλειστικά στον αθλητισμό και βασισμένο στο *The Athlete*, ένα αγγλικό περιοδικό που ιδρύθηκε γύρω στο 1862. Συγκροτήθηκε από επτά αθλητικούς συλλόγους με περίπου 800 μέλη, μέχρι το 1892 ο σύλλογος είχε επεκταθεί σε 62 συλλόγους με 7.000 μέλη⁵².

Εκείνο τον Νοέμβριο, στην ετήσια συνάντηση της USFSA, ο Coubertin πρότεινε για πρώτη φορά δημόσια την ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων. Η ομιλία του απέσπασε γενικό χειροκρότημα, αλλά ελάχιστη δέσμευση στο ολυμπιακό ιδεώδες που υποστήριζε, ίσως επειδή οι αθλητικές ενώσεις και τα μέλη τους έτειναν να εστιάζουν στον δικό τους τομέα εξειδίκευσης και είχαν μικρή ταυτότητα ως αθλητές με μια γενική έννοια.

Αυτό το απογοητευτικό αποτέλεσμα ήταν προοίμιο για μια σειρά από προκλήσεις που θα αντιμετώπιζε κατά τη διοργάνωση του διεθνούς συνεδρίου του. Προκειμένου να αναπτύξει υποστήριξη για το συνέδριο, άρχισε να υποβαθμίζει τον ρόλο του στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων και αντ' αυτού τον προώθησε ως ένα συνέδριο για τον ερασιτεχνισμό στον αθλητισμό, το οποίο, νόμιζε, σιγά σιγά διαβρωνόταν από τα στοιχεία και τις χορηγίες. Αυτό οδήγησε σε μεταγενέστερες προτάσεις ότι οι συμμετέχοντες πείστηκαν να συμμετάσχουν με ψευδή προσχήματα.

Ελάχιστο ενδιαφέρον εκδηλώθηκε από εκείνους με τους οποίους μίλησε κατά τη διάρκεια ταξιδιών στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1893 και στο Λονδίνο το 1894, και μια απόπειρα εμπλοκής των Γερμανών εξόργισε τους Γάλλους γυμναστές που δεν ήθελαν καθόλου να προσκληθούν οι Γερμανοί. Παρά αυτές τις προκλήσεις, η USFSA συνέχισε τον προγραμματισμό της για τους αγώνες, υιοθετώντας στο πρώτο της πρόγραμμα για τη συνάντηση οκτώ άρθρα προς εξέταση, εκ των οποίων μόνο ένα είχε να κάνει με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ένα μεταγενέστερο πρόγραμμα θα έδινε στους Ολυμπιακούς Αγώνες έναν πολύ πιο σημαντικό ρόλο στη συνάντησή⁵³.

superieures. Αυτά τα στοιχεία επιβεβαιώνουν τον ελιτίστικο χαρακτήρα και τα παιχνίδια, ειδικά όταν ο Tissie ισχυρίζεται ότι «αδιάφορα σε επίπεδο, τα αποτελέσματα στο δημοτικό σχολείο είναι μηδενικά». Ο Tissie αποδίδει το μέτριο έξω από τα όρια της Πρωτανείας του Μπορντό στο γεγονός ότι κάποια αντίληψη των παιχνιδιών στο σχολείο. Άλλοι, για λόγους «ψευδούς πατριωτισμού» στην αγγλική τους επιρροή. Άλλοι επικαλούνται τη δυσκολία εύρεσης παιχνιδιών άλλοι, τέλος, φοβούνται το άρθρο 1384 AK, σχετικά με την ευθύνη του σχολείου ή όχι σε περίπτωση ατυχήματος που συμβεί σε παιδιά σχετικά με την φροντίδα τους.

⁵² C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 14

⁵³ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 18-20

Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στις 23 Ιουνίου 1894 στη Σορβόννη στο Παρίσι. Μόλις έφτασαν εκεί, οι συμμετέχοντες χώρισαν το συνέδριο σε δύο επιτροπές, η μία για τον ερασιτεχνισμό και η άλλη για την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Ένας Έλληνας συμμετέχων, ο Δημήτριος Βικέλας, διορίστηκε επικεφαλής της επιτροπής για τους Ολυμπιακούς Αγώνες και αργότερα θα γίνει ο πρώτος Πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής. Μαζί με τον Coubertin, C. Herbert της Ερασιτεχνικής Αθλητικής Ένωσης Βρετανίας και ο W.M. Ο Σλόουν των Ηνωμένων Πολιτειών βοήθησε να ηγηθεί των προσπαθειών της επιτροπής.

Σε ομιλία του απευθυνόμενος στον «Σύνδεσμο Ελλήνων Σπουδαστών εν Παρισίοις» τον Απρίλιο του 1895 ο Δημήτριος Βικέλας αναφέρθηκε στο γεγονός του ορισμού του ως πληρεξούσιου στο συνέδριο του 1894⁵⁴:

«Μίαν εσπέραν κατά τας αρχάς του παρελθόντος Ιουνίου, ο ταχυδρόμος μου έφερε θήκη, εκ της οποίας απέσυρα δίπλωμα επ' ονόματί μου, ως μέλους του εις Αθήνας Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου. Μου ήσαν όλως άγνωστα τα του Συλλόγου τούτου. Δεν είχα επιζητήσει την τιμήν να γίνω μέλος του, ούτε είχα τα προς τούτο προσόντα. Την απορίαν μου έλυσεν την επαύριον το πρωί ο ταχυδρόμος και πάλιν. Έφερε φάκελον μέγιστον, περιέχοντα επιστολήν του Συλλόγου, παρακαλούντος με να τον αντιπροσωπεύσω εις το Διεθνές Αθλητικόν Συνέδριον. Η πρώτη μου ώθησις ήτο ν' αρνηθώ. Ούτε καν εγνώριζον ότι πρόκειται να συναντηθώ εις τα Παρίσια διεθνές συνέδριον. Τι κοινόν μεταξύ αθλητισμού και εμού! Πως όμως να είπω όχι εις φίλους αγαπητούς; Άλλως, παρευρέθην και άλλοτε εις συνέδρια, χωρίς να έχω προσόντα δικαιούντα την συμμετοχήν μου, όχι δε μόνον υπέκρυπα τηνν αμάθειάν μου τηρήσας σιωπήν, αλλά και επωφελήθην των εις τα τοιαύτα συνέδρια αφορμών προς σχέσεις ευχαρίστους και προς διασκεδάσεις. Με την ελπίδα ότι προμοίαν διασκεδάσιν ακίνδυνον θα εύρω εις το Αθλητικόν Συνέδριον, επιθυμών δε και να μη δυσαρεστήσω τους φίλους μου, εδέχθην την εντολήν...»

Από τη δική του πλευρά ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν σε κείμενό του το οποίο είχε εκδοθεί από τον Κάρολο Μπεκ στην Αθήνα το 1896, σημείωνε χαρακτηριστικά⁵⁵:

⁵⁴ Ε. Σκιαδάς, *100 χρόνια νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία*, Αθήνα 1996, σ. 51

⁵⁵ Κ. Μπέκ, *Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 776 π. Χ.-1896. Μέρος Β'. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 1896*, Κείμενο του Πιέρ ντε Κουμπερτέν, Αθήνα 1896

«Και ήλθον αντιπρόσωποι Άγγλοι, Αμερικανοί, Σουηδοί, Ισπανοί, Ιταλοί, Βέλγοι, Ρώσοι. Ο Έλλην αντιπρόσωπος κ. Βικέλας, ως ήδη εν Παρισίοις, συνεμερίζετο τους τε φόβους ημών και τας ελπίδας... Η έναρξις δε των εργασιών τελεσθείσα κατά μεγάλης επισημότητας το Σάββατον 16 Ιουνίου, παρόντων δισχιλίων περίπου ακροατών, καταλήξασα δε δια του Ύμνου του Απόλλωνα, προσέδωκεν εις το Συνέδριον τον αληθή αυτού χαρακτήρα, οι Ολυμπιακοί Αγώνες κατέλαβον την πρώτην θέσιν».

Στην έκθεσή της, η επιτροπή πρότεινε να διεξάγονται Ολυμπιακοί Αγώνες κάθε τέσσερα χρόνια και το πρόγραμμα των Αγώνων να είναι ένα από τα σύγχρονα και όχι τα αρχαία αθλήματα. Καθόρισαν επίσης την ημερομηνία και την τοποθεσία για τους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες, τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896 στην Αθήνα, Ελλάδα και τους δεύτερους, τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1900 στο Παρίσι. Ο Κουμπερτέν είχε αρχικά αντιταχθεί στην επιλογή της Ελλάδας, καθώς είχε ανησυχίες για την ικανότητα ενός εξασθενημένου ελληνικού κράτους να φιλοξενήσει τον διαγωνισμό, αλλά πείστηκε από τον Βικέλα να υποστηρίξει την ιδέα. Οι προτάσεις της επιτροπής έγιναν δεκτές ομόφωνα από το συνέδριο και το σύγχρονο Ολυμπιακό κίνημα γεννήθηκε επίσημα.

Οι προτάσεις της άλλης επιτροπής, για τον ερασιτεχνισμό, ήταν πιο αμφιλεγόμενες, αλλά αυτή η επιτροπή δημιούργησε επίσης σημαντικά προηγούμενα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, συγκεκριμένα τη χρήση θερμών για τον περιορισμό των συμμετεχόντων και την απαγόρευση του χρηματικού έπαθλου στους περισσότερους αγώνες⁵⁶.

Στο αθλητικό συνέδριο το οποίο έλαβε χώρα το 1894 αποφασίσθηκαν τα ακόλουθα:

1. Ανασύσταση των Ολυμπιακών Αγώνων, οι οποίοι επρόκειτο να έχουν διεθνή χαρακτήρα και θα προσαρμόζονται βάσει της σύγχρονης σωματικής αγωγής αλλά και των αθλητικών θεμάτων.

2. Δεν επιτρεπόταν η συμμετοχή αθλητών άλλων χωρών σε εθνικές ολυμπιακές ομάδες, ενώ πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες σε κάθε χώρα η οποία συμμετείχε θα πραγματοποιούνταν προκριματικοί αγώνες ώστε να επιλεγούν οι αθλητές εκείνοι οι οποίοι επρόκειτο να λάβουν μέρος.

⁵⁶ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 20-22

3. Η ολιγομελής Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) θα είχε την ευθύνη για την οργάνωση των Αγώνων και της οποίας η γραμματεία θα είχε ως έδρα τη Λοζάνη.

4. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες θα μετέχουν μόνο φίλαθλοι, οι οποίοι θα είναι μέλη αθλητικών σωματείων ή ανοργάνωτοι (εκτός από το αγώνισμα της οπλομαχίας στο οποίο θα επιτρεπόταν να πραγματοποιηθεί ξεχωριστός αγώνας μεταξύ των οπλοδιδασκάλων). Επιπλέον, δεν επιτρεπόταν η συμμετοχή εφήβων οι αθλητών που ήταν επαγγελματίες.

5. Οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες θα τελούνταν στην Αθήνα το 1896, οι δεύτεροι στο Παρίσι το 1900 και στη συνέχεια κάθε τέσσερα χρόνια σε άλλες πόλεις του κόσμου.

6. Απαραίτητη προϋπόθεση για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 1896 ήταν η κυβερνητική αρωγή. Τη μέριμνα για την αρωγή θα αναλάμβανε η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή η οποία είχε χρέος να προβεί σε όλα τα αναγκαία διαβήματα προκειμένου να αυτή να διασφαλισθεί⁵⁷.

Εξίσου σημαντικό ήταν και το κείμενο του πρώτου φύλλου του δελτίου της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής το οποίο έφερε τον τίτλο «*ΑΘΗΝΑΙ 1896*»:

«Το αθλητικόν συνέδριον εκφράσαν την ευχήν όπως οι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες τελεσθούν το πρώτον εις τας Αθήνας τω 1896, δεν έκαμε τίποτε άλλο ει μη να αποδώσει τα του Καίσαρος των Καίσαρι. Η γόνβιμος ιδέα της ανασυστάσεως των αγώνων τούτων είναι ιδέα εξαιρετικώς ελληνική και δεν ήτο ει μη έργον δικαιοσύνης να πραγματοποιηθεί κατά πρώτην φοράν εις αυτό το έδαφος ένθα εγεννηθη το πρώτον. Εξ άλλου, από της πρώτης μέχρι της τελευταίας στιγμής το πνεύμα της αρχαίας Ελλάδος είχαν ωρισμένως επιφοιτήση επί του συνεδρίου. Εγκαινίασε τας εργασίας του με τον ύμνον του Απόλλωνος, ανασυνέστησε τους Ολυμπιακούς Αγώνας και ετερματίσθη με εν συμπόσιον. Δεν έλειπαν ει μη αι ταινίαι από τα μέτωπα των συνδαιτημόνων δια να δικαιολογηθή καθ' όλην την γραμμίν ο Έλλην αντιπρόσωπος, όταν απαντών εις την πρόποσιν του προέδρου και εις τους ζένουθς αντιπροσώπους, εδήλωσε ότι δεν υπήρχον εκεί ζένοι και ότι δεν έβλεπε περίξ αυτού ει μη απογόνους των αρχαίων Ελλήνων και συγγενείς των νεοτέρων, συνηνομένους δια της αναμνήσεως και εν ονόματι της κοινής

⁵⁷ Γ. Χρυσάφης, «Η εκ Βεροίας καταγόμενη οικογένεια Βικέλα», (ανάτυπον του Ζ' τόμου των «Μακεδονικών», δημοσιεύματα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1966, σ. 195-196

προμήτορος! Την εκλογήν των Αθηνών επρότεινεν ο Έλλην αντιπρόσωπος κατά την τελευταίαν συνέλευσιν του συνεδρίου, την υποστήριζαν δε θερμότατα οι κκ. Coubertin, Sloane, Codinet και de Villers και έγινεν ομοφώνως αποδεκτή».

Μετά το Συνέδριο, οι θεσμοί που δημιουργήθηκαν εκεί άρχισαν να επισημοποιούνται στη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ), με πρώτο πρόεδρο τον Δημήτριο Βικέλα. Το έργο της ΔΟΕ επικεντρώθηκε ολοένα και περισσότερο στον προγραμματισμό των Αγώνων της Αθήνας του 1896 και ο ντε Κουμπερτέν έπαιξε βασικό ρόλο καθώς οι ελληνικές αρχές ανέλαβαν την ηγεσία στην υλικοτεχνική οργάνωση των Αγώνων στην ίδια την Ελλάδα, προσφέροντας τεχνικές συμβουλές όπως ένα σκίτσο ενός σχεδίου πεζοδρόμιο που θα χρησιμοποιηθεί σε αγώνες ποδηλασίας. Ανέλαβε επίσης την ηγεσία στον σχεδιασμό του προγράμματος των εκδηλώσεων, αν και προς απογοήτευσή του, το πόλο, το ποδόσφαιρο ή η πυγμαχία δεν συμπεριλήφθηκαν το 1896⁵⁸.

Οι ελληνικές αρχές ήταν επίσης απογοητευμένες που δεν μπορούσε να παράσχει ακριβή εκτίμηση του αριθμού των συμμετεχόντων περισσότερο από ένα χρόνο νωρίτερα. Στη Γαλλία, οι προσπάθειες του Coubertin να προκαλέσει το ενδιαφέρον για τους Αγώνες μεταξύ των αθλητών και του Τύπου συνάντησε δυσκολίες, κυρίως επειδή η συμμετοχή Γερμανών αθλητών εξόργισε τους Γάλλους εθνικιστές που δυσανασχέτησαν τη Γερμανία για τη νίκη τους στον Γαλλο-Πρωσικό Πόλεμο. Η Γερμανία απείλησε επίσης να μην συμμετάσχει μετά τις φήμες ότι ο Κουμπερτέν είχε ορκιστεί να κρατήσει τη Γερμανία έξω, αλλά μετά από επιστολή προς τον Κάιζερ που αρνήθηκε την κατηγορία, η Γερμανική Εθνική Ολυμπιακή Επιτροπή αποφάσισε να παραστεί.

Ο ίδιος ο Κουμπερτέν απογοητεύτηκε από τους Έλληνες, οι οποίοι τον αγνοούσαν όλο και περισσότερο στον προγραμματισμό τους και ήθελαν να συνεχίσουν να διεξάγουν τους Αγώνες στην Αθήνα κάθε τέσσερα χρόνια, ενάντια στις επιθυμίες του ντε Κουμπερτέν. Η σύγκρουση επιλύθηκε αφού πρότεινε στον βασιλιά της Ελλάδας να διοργανώσει πανελλήνιους αγώνες μεταξύ των Ολυμπιάδων, μια ιδέα που ο Βασιλιάς αποδέχθηκε, αν και ο Κουμπερτέν θα λάμβανε κάποια οργισμένη αλληλογραφία ακόμη και μετά την επίτευξη του συμβιβασμού και ο

⁵⁸ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 23-26

Βασιλιάς δεν τον ανέφερε. καθόλου κατά τη διάρκεια του συμποσίου που έγινε προς τιμήν των ξένων αθλητών κατά τη διάρκεια των Αγώνων του 1896⁵⁹.

Ο Κουμπερτέν ανέλαβε την προεδρία της ΔΟΕ όταν ο Δημήτριος Βικέλας παραιτήθηκε μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες στη χώρα του. Παρά την αρχική επιτυχία, το Ολυμπιακό κίνημα αντιμετώπισε δύσκολες στιγμές, καθώς οι Αγώνες του 1900 (στο Παρίσι του ίδιου του De Coubertin) και οι Αγώνες του 1904 επισκιάστηκαν και οι δύο από τις Παγκόσμιες Εκθέσεις στις ίδιες πόλεις και έλαβαν λίγη προσοχή.

Επιπλέον, οι Αγώνες του Παρισιού οργανώθηκαν από την οργανωτική επιτροπή της Exposition Universelle, η οποία διαφώνησε με τις ιδέες του de Coubertin και στη συνέχεια τον απέλυσε, ούτε ονομάζονταν Ολυμπιακοί εκείνη την εποχή, ενώ οι Αγώνες του Σεντ Λούις ήταν κατά κύριο λόγο Αμερικανοί⁶⁰.

Οι Θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 1906 αναβίωσαν τη δυναμική και οι Ολυμπιακοί Αγώνες θεωρούνται ως ο κορυφαίος αθλητικός αγώνας στον κόσμο. Ο Coubertin δημιούργησε το σύγχρονο πένταθλο για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1912 και στη συνέχεια παραιτήθηκε από την προεδρία του στη ΔΟΕ μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1924 στο Παρίσι, οι οποίοι αποδείχθηκαν πολύ πιο επιτυχημένοι από την πρώτη προσπάθεια σε αυτή την πόλη το 1900. Τον διαδέχτηκε ως πρόεδρος, το 1925, από Ο Βέλγος Henri de Baillet-Latour.

Χρόνια αργότερα, ο Coubertin βγήκε από τη σύνταξη για να προσδώσει το κύρος του βοηθώντας το Βερολίνο να προσγειώσει τους αγώνες του 1936. Σε αντάλλαγμα, η Γερμανία τον πρότεινε για το Νόμπελ Ειρήνης. Νικητής του 1935, ωστόσο, ήταν ο αντιναζιστής Carl von Ossietzky⁶¹. Ο Coubertin κέρδισε το χρυσό μετάλλιο για τη λογοτεχνία στους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1912 για το ποίημά του Ode to Sport. Ο Coubertin εισήγαγε το ποίημά του «Ωδή στον αθλητισμό»⁶² με το ψευδώνυμο Georges Hohrod και M. Eschbach που ήταν τα ονόματα των χωριών κοντά στον τόπο γέννησης της συζύγου του⁶³.

⁵⁹ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 25-28

⁶⁰ D. C. Young, *ό. π.*, σ. 166

⁶¹ R. Lipsyte, "Evidence Ties Olympic Taint to 1936 Games", *The New York Times*, Φεβρουάριος 1999

⁶² A. Gjerde, H. Jeroen, B. Mallon, H. Evans, "Pierre, Baron de Coubertin Biography and Olympic Results", *χ.τ.* 2011, σ. 86

⁶³ D. Goldblatt, *The Games*, Λονδίνο 2016, σ. 1-2

3.3. Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (Comité International Olympique)

Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (Comité International Olympique, **CIO**) δρα ως ένας μη κυβερνητικός αθλητικός οργανισμός με έδρα τη Λωζάνη της Ελβετίας. Ήδη από την περίοδο της ίδρυσής του συστάθηκε με τη μορφή ένωσης σύμφωνα με τον Ελβετικό Αστικό Κώδικα (*άρθρα 60-79*). Ιδρύθηκε επισήμως το 1894 από τον Pierre de Coubertin και τον Δημήτριο Βικέλα και είναι η αρχή η οποία είναι υπεύθυνη για τη διοργάνωση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων⁶⁴.

Η ΔΟΕ διοργανώνει τους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες και Ολυμπιακούς Αγώνες Νέων (YOG), που διεξάγονται το καλοκαίρι και το χειμώνα κάθε τέσσερα χρόνια. Οι πρώτοι Θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες διεξήχθησαν στην Αθήνα, Ελλάδα, το 1896, ενώ οι πρώτοι Χειμερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες διεξήχθησαν στο Chamonix της Γαλλίας το 1924. Το πρώτο Summer YOG έλαβε χώρα στη Σιγκαπούρη το 2010 και το πρώτο Winter YOG στο Ίνσμπρουκ το 2012.

Μέχρι το 1992, τόσο οι Θερινοί όσο και οι Χειμερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες διεξάγονταν την ίδια χρονιά. Μετά από εκείνο το έτος, ωστόσο, η ΔΟΕ μετατόπισε τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες στα ζυγά έτη μεταξύ των Θερινών Αγώνων για να βοηθήσει τον προγραμματισμό των δύο αγώνων μεταξύ τους και να βελτιώσει την οικονομική ισορροπία της ΔΟΕ, η οποία λαμβάνει αναλογικά μεγαλύτερο εισόδημα στους Ολυμπιακούς χρόνους.

Το 2009, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ χορήγησε το καθεστώς του Μόνιμου Παρατηρητή της ΔΟΕ. Η απόφαση δίνει τη δυνατότητα στη ΔΟΕ να συμμετέχει άμεσα στην ατζέντα των Ηνωμένων Εθνών και να συμμετέχει στις συνεδριάσεις της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών όπου μπορεί να λάβει το λόγο. Το 1993, η Γενική Συνέλευση ενέκρινε ένα ψήφισμα για την περαιτέρω σταθεροποίηση της συνεργασίας ΔΟΕ-ΟΗΕ με την αναβίωση της Ολυμπιακής Εκεχειρίας.

Η ΔΟΕ έλαβε έγκριση τον Νοέμβριο του 2015 για την κατασκευή νέας έδρας στο Βίντι της Λωζάνης. Το κόστος του έργου υπολογίστηκε σε 156 εκατομμύρια δολάρια. Η ΔΟΕ ανακοίνωσε στις 11 Φεβρουαρίου 2019 ότι το «Ολυμπιακό Σπίτι» θα

⁶⁴ R. Bartlett, C. Gratton, C. G. Rolf, *Encyclopedia of International Sports Studies*, Λονδίνο 2012, σ. 678

εγκαινιάζοταν στις 23 Ιουνίου 2019 για να συμπέσει με την 125η επέτειό του. Το Ολυμπιακό Μουσείο παραμένει στο Ouchy της Λωζάνης.

Ο Pierre de Coubertin, ως ιδρυτής της ΔΟΕ, επηρεάστηκε από το ήθος της αριστοκρατίας, όπως αποδεικνύεται στα αγγλικά δημόσια σχολεία⁶⁵. Τα δημόσια σχολεία συμφώνησαν με την πεποίθηση ότι ο αθλητισμός αποτελούσε σημαντικό μέρος της εκπαίδευσης και ότι υπήρχε μια κυρίαρχη έννοια της δικαιοσύνης στην οποία η εξάσκηση ή η εκπαίδευση θεωρούνταν απάτη. Καθώς η ταξική δομή εξελίχθηκε στον 20ο αιώνα, ο ορισμός του ερασιτέχνη αθλητή ως αριστοκρατικού τζέντλεμαν έγινε ξεπερασμένος.

Η έλευση του κρατικά επιχορηγούμενου «ερασιτέχνη αθλητή πλήρους απασχόλησης» των χωρών του Ανατολικού Μπλοκ διέβρωσε περαιτέρω την ιδεολογία του καθαρού ερασιτέχνη, καθώς έθεσε σε μειονεκτική θέση τους αυτοχρηματοδοτούμενους ερασιτέχνες των δυτικών χωρών. Η Σοβιετική Ένωση συμμετείχε σε ομάδες αθλητών που ήταν όλοι ονομαστικά φοιτητές, στρατιώτες ή εργαζόνταν σε κάποιο επάγγελμα, αλλά πολλοί από τους οποίους στην πραγματικότητα πληρώνονταν από το κράτος για να προπονούνται σε βάση πλήρους απασχόλησης. Ωστόσο, η ΔΟΕ τήρησε τους παραδοσιακούς κανόνες σχετικά με τον ερασιτεχνισμό⁶⁶.

Κοντά στα τέλη της δεκαετίας του 1960, η Καναδική Ερασιτεχνική Ένωση Χόκεϋ (CAHA) ένιωσε ότι οι ερασιτέχνες παίκτες της δεν μπορούσαν πλέον να είναι ανταγωνιστικοί έναντι των αθλητών πλήρους απασχόλησης της σοβιετικής ομάδας και των άλλων ευρωπαϊκών ομάδων που συνεχώς βελτιώνονταν. Πίεσαν για τη δυνατότητα χρήσης παικτών από επαγγελματικά πρωταθλήματα, αλλά συνάντησαν την αντίθεση από το ΙΗΦ και τη ΔΟΕ. Στο συνέδριο ΙΗΦ το 1969, το ΙΗΦ αποφάσισε να επιτρέψει στον Καναδά να χρησιμοποιήσει εννέα επαγγελματίες παίκτες χόκεϋ εκτός NHL στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα του 1970 στο Μόντρεαλ και στο Γουίνιπεγκ της Μανιτόμπα, Καναδάς. Η απόφαση ανατράπηκε τον Ιανουάριο του 1970 αφού ο Brundage είπε ότι η θέση του χόκεϊ επί πάγου ως ολυμπιακού αθλήματος θα ήταν σε κίνδυνο εάν γινόταν η αλλαγή. Σε απάντηση, ο Καναδάς

⁶⁵ S. Eassom, *Critical Reflections on Olympic Ideology*. Ontario: The Centre for Olympic Studies, Οντάριο 1994 σ. 120–123

⁶⁶ D. Benjamin, "Traditions Pro Vs. Amateur". Time, 1992, σ.

αποσύρθηκε από τον διεθνή διαγωνισμό χόκεϊ επί πάγου και οι αξιωματούχοι δήλωσαν ότι δεν θα επέστρεφαν μέχρι να θεσμοθετηθεί ο «ανοιχτός διαγωνισμός».

Ξεκινώντας τη δεκαετία του 1970, οι απαιτήσεις του ερασιτεχνισμού σταδιακά καταργήθηκαν από τον Ολυμπιακό Χάρτη. Μετά τους Αγώνες του 1988, η ΔΟΕ αποφάσισε να κάνει όλους τους επαγγελματίες αθλητές επιλέξιμους για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, με την επιφύλαξη της έγκρισης των Ε.Π.Ε.

3.4. Οι θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896 στην Αθήνα

Οι Θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896 επίσημα γνωστοί ως Αγώνες της 1ης Ολυμπιάδας και κοινώς γνωστοί ως Αθήνα 1896 (*Αθήνα 1896*), ήταν οι πρώτοι διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες που διεξήχθησαν στη σύγχρονη ιστορία. Διοργανώθηκαν από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ), η οποία είχε δημιουργηθεί από τον Γάλλο αριστοκράτη Πιερ ντε Κουμπερτέν, και διεξήχθησαν στην Αθήνα, από τις 6 έως τις 15 Απριλίου 1896.

Δεκατέσσερα έθνη (σύμφωνα με τη ΔΟΕ, αν και ο αριθμός υπόκειται σε ερμηνεία) και 241 αθλητές (όλοι άνδρες- ο αριθμός αυτός επίσης αμφισβητείται) έλαβαν μέρος στους αγώνες. Οι συμμετέχοντες ήταν όλοι Ευρωπαίοι ή ζούσαν στην Ευρώπη, με εξαίρεση την ομάδα των Ηνωμένων Πολιτειών. Πάνω από το 65% των διαγωνιζόμενων αθλητών ήταν Έλληνες. Στους νικητές δόθηκε αργυρό μετάλλιο, ενώ οι επιλαχόντες έλαβαν χάλκινο μετάλλιο. Αναδρομικά, η ΔΟΕ τα μετέτρεψε σε χρυσά και ασημένια, και απένειμε χάλκινα μετάλλια στους αθλητές που κατέλαβαν την τρίτη θέση. Δέκα από τα 14 συμμετέχοντα έθνη κέρδισαν μετάλλια. Οι Ηνωμένες Πολιτείες κέρδισαν τα περισσότερα χρυσά μετάλλια, 11, ενώ η διοργανώτρια Ελλάδα κέρδισε τα περισσότερα μετάλλια συνολικά, 47. Το αποκορύφωμα για τους Έλληνες ήταν η νίκη στον μαραθώνιο από τον συμπατριώτη τους Σπυρίδωνα Λούη⁶⁷. Ο πιο επιτυχημένος αθλητής ήταν ο Γερμανός παλαιστής και γυμναστής Carl Schuhmann, ο οποίος κέρδισε τέσσερα αγωνίσματα.

Η Αθήνα είχε επιλεγεί ομόφωνα για τη διοργάνωση των πρώτων σύγχρονων Αγώνων κατά τη διάρκεια ενός συνεδρίου που διοργάνωσε ο Κουμπερτέν στο Παρίσι

⁶⁷ Μ. Μαυροματάκη, *Ολυμπία και Ολυμπιακοί Αγώνες. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα*, Αθήνα 2002, σ. 142

στις 23 Ιουνίου 1894, κατά τη διάρκεια του οποίου δημιουργήθηκε και η ΔΟΕ, επειδή η Ελλάδα ήταν η γενέτειρα των Αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων. Ο κύριος χώρος διεξαγωγής ήταν το Παναθηναϊκό Στάδιο, όπου γινόταν ο στίβος και η πάλη- άλλοι χώροι ήταν το Ποδηλατοδρόμιο του Νέου Φαλήρου για την ποδηλασία και το Ζάππειο για την ξιφασκία. Η τελετή έναρξης πραγματοποιήθηκε στο Παναθηναϊκό Στάδιο στις 6 Απριλίου, κατά τη διάρκεια της οποίας οι περισσότεροι από τους διαγωνιζόμενους αθλητές ευθυγραμμίστηκαν στον εσωτερικό χώρο, ομαδοποιημένοι ανά έθνος. Μετά την ομιλία του προέδρου της οργανωτικής επιτροπής, διαδόχου Κωνσταντίνου, ο πατέρας του άνοιξε επίσημα τους Αγώνες. Στη συνέχεια, εννέα μπάντες και 150 χορωδοί ερμήνευσαν τον Ολυμπιακό Ύμνο, σε σύνθεση του Σπυρίδωνα Σαμαρά και στίχους του ποιητή Κωστή Παλαμά.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896 θεωρήθηκαν μεγάλη επιτυχία. Οι Αγώνες είχαν τη μεγαλύτερη διεθνή συμμετοχή από οποιοδήποτε άλλο αθλητικό γεγονός μέχρι τότε. Το Παναθηναϊκό Στάδιο ξεχείλισε από το μεγαλύτερο πλήθος που παρακολούθησε ποτέ αθλητικό γεγονός⁶⁸. Μετά τους Αγώνες, ο Κουμπερτέν και η ΔΟΕ δέχθηκαν αίτημα από διάφορες εξέχουσες προσωπικότητες, μεταξύ των οποίων ο βασιλιάς Γεώργιος της Ελλάδας και ορισμένοι από τους Αμερικανούς διαγωνιζόμενους στην Αθήνα, να διεξαχθούν όλοι οι επόμενοι Αγώνες στην Αθήνα. Ωστόσο, οι Θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 1900 είχαν ήδη προγραμματιστεί για το Παρίσι και, εκτός από τους Διαβαθμιδικούς Αγώνες του 1906, οι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν επέστρεψαν στην Ελλάδα μέχρι τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, 108 χρόνια αργότερα.

Η είδηση ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες θα επέστρεφαν στην Ελλάδα έτυχε θετικής υποδοχής από το ελληνικό κοινό, τα μέσα ενημέρωσης και τη βασιλική οικογένεια. Σύμφωνα με τον Κουμπερτέν, «ο διάδοχος Κωνσταντίνος έμαθε με μεγάλη χαρά ότι οι Αγώνες θα εγκαινιαστούν στην Αθήνα». Ο Κουμπερτέν συνέχισε να επιβεβαιώνει ότι «ο βασιλιάς και ο διάδοχος του θρόνου θα παράσχουν την αιγίδα τους για τη διεξαγωγή αυτών των αγώνων». Ο Κωνσταντίνος αργότερα παραχώρησε κάτι περισσότερο από αυτό- ανέλαβε με προθυμία την προεδρία της οργανωτικής επιτροπής του 1896⁶⁹.

⁶⁸ C. D. Young, *The Modern Olympics: A Struggle for Revival*, Βαλτιμόρη 1996, σ. 156

⁶⁹ C. D. Young, *ό. π.*, σ. 108

Ωστόσο, η χώρα είχε οικονομικά προβλήματα και βρισκόταν σε πολιτική αναταραχή. Το αξίωμα του πρωθυπουργού εναλλάσσονταν συχνά μεταξύ του Χαρίλαου Τρικούπη και του Θεόδωρου Δεληγιάννη κατά τα τελευταία χρόνια του 19ου αιώνα. Εξαιτίας αυτής της οικονομικής και πολιτικής αστάθειας, τόσο ο πρωθυπουργός Τρικούπης όσο και ο Στέφανος Δραγούμης, πρόεδρος της Ολυμπιακής Επιτροπής του Ζάππα, η οποία είχε επιχειρήσει να διοργανώσει μια σειρά από εθνικές Ολυμπιάδες, πίστευαν ότι η Ελλάδα δεν μπορούσε να φιλοξενήσει τη διοργάνωση. Στα τέλη του 1894, η οργανωτική επιτροπή υπό τον Στέφανο Σκουλούδη παρουσίασε μια έκθεση που έδειχνε ότι το κόστος των Αγώνων θα ήταν τριπλάσιο από αυτό που είχε αρχικά εκτιμηθεί από τον Κουμπερτέν. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι Αγώνες δεν μπορούσαν να διεξαχθούν και προσέφεραν την παραίτησή τους. Το συνολικό κόστος των Αγώνων ήταν 3.740.000 χρυσές δραχμές⁷⁰.

Με την προοπτική αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων να είναι πολύ αμφίβολη, ο Κουμπερτέν και ο Βικέλας ξεκίνησαν μια εκστρατεία για να κρατήσουν ζωντανό το Ολυμπιακό κίνημα. Οι προσπάθειές τους κορυφώθηκαν στις 7 Ιανουαρίου 1895, όταν ο Βικέλας ανακοίνωσε ότι ο διάδοχος Κωνσταντίνος θα αναλάμβανε την προεδρία της οργανωτικής επιτροπής. Η πρώτη του ευθύνη ήταν να συγκεντρώσει τα απαραίτητα κεφάλαια για τη διοργάνωση των Αγώνων. Βασίστηκε στον πατριωτισμό του ελληνικού λαού για να τον παρακινήσει να παράσχει τα απαιτούμενα οικονομικά μέσα. ο ενθουσιασμός του Κωνσταντίνου πυροδότησε ένα κύμα εισφορών από το ελληνικό κοινό.

Αυτή η προσπάθεια από τη βάση συγκέντρωσε 330.000 δραχμές. Παραγγέλθηκε μια ειδική σειρά γραμματοσήμων- η πώληση των οποίων συγκέντρωσε 400.000 δραχμές. Οι πωλήσεις εισιτηρίων πρόσθεσαν 200.000 δραχμές. Κατόπιν αιτήματος του Κωνσταντίνου, ο επιχειρηματίας Γεώργιος Αβέρωφ συμφώνησε να πληρώσει για την αποκατάσταση του Παναθηναϊκού Σταδίου. Ο Αβέρωφ θα δώριζε 920.000 δραχμές για το έργο αυτό Ως φόρο τιμής στη γενναιοδωρία του, κατασκευάστηκε ένα άγαλμα του Αβέρωφ, το οποίο αποκαλύφθηκε στις 5 Απριλίου 1896 έξω από το στάδιο. Βρίσκεται εκεί μέχρι σήμερα.

⁷⁰ C. D. Young, *ό. π.*, σ. 111-118

Ορισμένοι από τους αθλητές έπαιρναν μέρος στους Αγώνες επειδή έτυχε να βρίσκονται στην Αθήνα την εποχή που διεξάγονταν οι Αγώνες, είτε για διακοπές είτε για δουλειά (π.χ. κάποιοι από τους Βρετανούς αθλητές εργάζονταν στη βρετανική πρεσβεία). Ένα καθορισμένο Ολυμπιακό Χωριό για τους αθλητές δεν εμφανίστηκε μέχρι τους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1932. Κατά συνέπεια, οι αθλητές έπρεπε να εξασφαλίσουν μόνοι τους το κατάλυμά τους.

Ο πρώτος κανονισμός που ψηφίστηκε από τη νέα ΔΟΕ το 1894 ήταν να επιτραπεί η συμμετοχή μόνο ερασιτεχνών αθλητών στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Οι διάφοροι αγώνες διεξήχθησαν έτσι βάσει ερασιτεχνικών κανονισμών, με εξαίρεση τους αγώνες ξιφασκίας. Η κριτική επιτροπή, οι διαιτητές και ο διευθυντής των αγώνων έφεραν τα ίδια ονόματα με αυτά της αρχαιότητας (Έφορος, Έλλανοδίκης και Αλιτάρκ). Ο πρίγκιπας Γεώργιος ενεργούσε ως τελικός διαιτητής- σύμφωνα με τον Κουμπερτέν, *«η παρουσία του έδινε βάρος και κύρος στις αποφάσεις των εφόρων»*.

Οι γυναίκες δεν είχαν δικαίωμα να αγωνιστούν στους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896, επειδή ο ντε Κουμπερτέν θεωρούσε ότι η συμμετοχή τους θα ήταν *«μη πρακτική, αδιάφορη, μη αισθητική και λανθασμένη»*.

Στους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896 χρησιμοποιήθηκαν επτά χώροι. Το Παναθηναϊκό Στάδιο ήταν ο κύριος χώρος διεξαγωγής, φιλοξενώντας τέσσερα από τα εννέα αθλήματα που διεξήχθησαν. Η πόλη του Μαραθώνα φιλοξένησε το αγώνισμα του μαραθωνίου και τα ατομικά αγωνίσματα δρόμου. Η κολύμβηση διεξήχθη στον κόλπο της Ζέας, η ξιφασκία στο Ζάππειο, η αθλητική σκοποβολή στην Καλλιθέα και το τένις στο Athens Lawn Tennis Club. Το τένις ήταν ένα άγνωστο στους Έλληνες άθλημα την εποχή των Αγώνων του 1896⁷¹.

Ο Κόλπος της Ζέας είναι ένα λιμάνι και μαρίνα στην περιοχή της Αθήνας που χρησιμοποιήθηκε ως χώρος κολύμβησης, επειδή οι διοργανωτές των Αγώνων ήθελαν να αποφύγουν να δαπανήσουν χρήματα για την κατασκευή ειδικού χώρου κολύμβησης.

Τέσσερις από τους χώρους του 1896 επαναχρησιμοποιήθηκαν ως αγωνιστικοί χώροι για τους Αγώνες του 2004. Το ποδηλατοδρόμιο θα ανακαινιζόταν σε γήπεδο ποδοσφαίρου το 1964 και ήταν γνωστό ως Στάδιο Καραϊσκάκη. Ο χώρος αυτός

⁷¹ History of the Athens Lawn Tennis Club. Archived 29 September 2010 at the Wayback Machine

ανακαινίστηκε το 2003 για να χρησιμοποιηθεί ως χώρος ποδοσφαίρου για τους Αγώνες του 2004. Κατά τη διάρκεια των Αγώνων του 2004, το Παναθηναϊκό Στάδιο λειτούργησε ως χώρος διεξαγωγής των αγώνων τοξοβολίας και ήταν η γραμμή τερματισμού για το αγώνισμα του μαραθωνίου δρόμου. Η ίδια η πόλη του Μαραθώνα χρησίμευσε ως σημείο εκκίνησης και για τα δύο αγωνίσματα του μαραθωνίου κατά τη διάρκεια των Αγώνων του 2004. Το Ζάππειο χρησίμευσε ως η πρώτη έδρα της οργανωτικής επιτροπής (ATHOC) για τους Αγώνες του 2004 από το 1998 έως το 1999, και χρησίμευσε ως το κύριο κέντρο επικοινωνίας κατά τη διάρκεια αυτών των Αγώνων.

Τη Δευτέρα του Πάσχα, 6 Απριλίου (25 Μαρτίου σύμφωνα με το Ιουλιανό ημερολόγιο που ίσχυε τότε στην Ελλάδα), οι αγώνες της Α' Ολυμπιάδας άνοιξαν επίσημα. Το Παναθηναϊκό Στάδιο γέμισε με περίπου 80.000 θεατές, μεταξύ των οποίων ο βασιλιάς Γεώργιος Α' της Ελλάδας, η σύζυγός του Όλγα και οι γιοι τους. Οι περισσότεροι από τους διαγωνιζόμενους αθλητές ήταν ευθυγραμμισμένοι στον εσωτερικό χώρο, ομαδοποιημένοι ανά έθνος. Μετά από μια ομιλία του προέδρου της οργανωτικής επιτροπής, του διαδόχου Κωνσταντίνου, ο πατέρας του άνοιξε επίσημα τους Αγώνες με τα ακόλουθα λόγια στην ελληνική γλώσσα⁷²:

«Κηρύσσω την έναρξη των πρώτων διεθνών Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα. Ζήτω το Έθνος. Ζήτω ο ελληνικός λαός».

Στη συνέχεια, εννέα μάντρες και 150 χορωδοί τραγουδιστές ερμήνευσαν τον Ολυμπιακό Ύμνο, σε σύνθεση του Σπυρίδωνα Σαμαρά και στίχους του ποιητή Κωστή Παλαμά. Στη συνέχεια, ποικίλες μουσικές προσφορές παρείχαν το υπόβαθρο στις Τελετές Έναρξης μέχρι το 1960, από τότε η σύνθεση των Σαμαρά/Παλαμά έγινε ο επίσημος Ολυμπιακός Ύμνος (απόφαση της Συνόδου της ΔΟΕ το 1958). Άλλα στοιχεία των σημερινών Ολυμπιακών τελετών έναρξης ξεκίνησαν αργότερα: η Ολυμπιακή Φλόγα άναψε για πρώτη φορά το 1928, ο πρώτος όρκος των αθλητών δόθηκε στους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1920 και ο πρώτος όρκος των επισήμων δόθηκε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1972.

⁷² C. Beck, *Οι Ολυμπιακοί Αγώνες*, 776 π.Χ.-1896, Αθήνα 1896, σ. 31

3.5. Τα Αγωνίσματα

Στο συνέδριο της Σορβόνης το 1894, προτάθηκε μια μεγάλη λίστα αθλημάτων για το πρόγραμμα της Αθήνας. Οι πρώτες επίσημες ανακοινώσεις σχετικά με τις αθλητικές διοργανώσεις που επρόκειτο να διεξαχθούν περιελάμβαναν αθλήματα όπως το ποδόσφαιρο και το κρίκετ, αλλά τα σχέδια αυτά δεν οριστικοποιήθηκαν ποτέ και τα αθλήματα αυτά δεν συμπεριλήφθηκαν στον τελικό κατάλογο των Αγώνων. Η κωπηλασία και η ιστιοπλοΐα είχαν επίσης προγραμματιστεί αλλά ακυρώθηκαν τις προγραμματισμένες ημέρες των αγώνων: η ιστιοπλοΐα λόγω έλλειψης ειδικών σκαφών και η κωπηλασία λόγω κακών καιρικών συνθηκών: 99-100, 109 Ως αποτέλεσμα, το πρόγραμμα των Θερινών Ολυμπιακών Αγώνων του 1896 περιελάμβανε 9 αθλήματα που περιλάμβαναν 10 αγωνίσματα και 43 αγωνίσματα. Ο αριθμός των αγωνισμάτων σε κάθε κλάδο σημειώνεται σε παρένθεση⁷³.

Τα αγωνίσματα του στίβου είχαν το πιο διεθνές πεδίο από όλα τα αθλήματα. Το σημαντικότερο γεγονός ήταν ο μαραθώνιος, που διεξήχθη για πρώτη φορά σε διεθνή διοργάνωση. Ο Σπυρίδων Λούης, ένας μέχρι τότε μη αναγνωρισμένος υδροφόρος, κέρδισε το αγώνισμα και έγινε ο μοναδικός Έλληνας πρωταθλητής στίβου και εθνικός ήρωας. Παρόλο που η Ελλάδα ήταν φαβορί για να κερδίσει τη δισκοβολία και τη σφαιροβολία, οι καλύτεροι Έλληνες αθλητές τερμάτισαν ακριβώς πίσω από τον Αμερικανό Ρόμπερτ Γκάρρετ και στα δύο αγωνίσματα⁷⁴.

Δεν σημειώθηκε κανένα παγκόσμιο ρεκόρ, καθώς λίγοι κορυφαίοι διεθνείς αθλητές είχαν επιλέξει να αγωνιστούν. Επιπλέον, οι καμπύλες του στίβου ήταν πολύ στενές, καθιστώντας τους γρήγορους χρόνους στα δρομικά αγωνίσματα σχεδόν αδύνατους. Παρόλα αυτά, ο Τόμας Μπερκ, από τις Ηνωμένες Πολιτείες, κέρδισε τα 100 μέτρα σε 12,0 δευτερόλεπτα και τα 400 μέτρα σε 54,2 δευτερόλεπτα. Ο Burke ήταν ο μόνος που χρησιμοποίησε την «σκύψε-ξεκίνα» (βάζοντας το γόνατό του στο

⁷³ P. Coubertin de, T. J. Philemon, N.G. Politis, C. Anninos, *The Olympic Games: BC 776 – AD 1896 The Olympic Games in 1896 – Second Part*, Αθήνα 1897

⁷⁴ C. D. Young, *ό. π.*, σ. 153

έδαφος), προκαλώντας σύγχυση στην κριτική επιτροπή. Τελικά, του επιτράπη να εκκινήσει από αυτή την «άβολη θέση»⁷⁵.

Η Χιλή διεκδικεί έναν αθλητή, τον Luis Subercaseaux, ο οποίος αγωνίστηκε για το έθνος στους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896. Αυτό καθιστά τη Χιλή ένα από τα 14 έθνη που συμμετείχαν στους πρώτους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες. Τα αποτελέσματα του Subercaseaux δεν αναφέρονται στην επίσημη έκθεση, αν και η έκθεση αυτή συνήθως περιλαμβάνει μόνο νικητές και ο Subercaseaux δεν κέρδισε μετάλλια. Ορισμένες πηγές υποστηρίζουν ότι είχε δηλωθεί να αγωνιστεί στα αγωνίσματα των 100, 400 και 800 μέτρων, αλλά δεν ξεκίνησε. Η αξιολόγηση μιας διάσημης φωτογραφίας της 2ης σειράς του σπριντ των 100 μέτρων, που έγινε από ειδικούς αναγνώρισης προσώπου της εγκληματολογικής αστυνομίας της Χιλής, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο Subercaseaux ήταν ένας από τους συμμετέχοντες.

Την επομένη του επίσημου μαραθωνίου η Σταμάτα Ρεβύθη έτρεξε τη διαδρομή των 40 χιλιομέτρων σε 5 ώρες και 30 λεπτά, τερματίζοντας έξω από το Παναθηναϊκό Στάδιο. Ωστόσο, ορισμένοι από τους συγγραφείς, που πιστεύουν ότι η «Μελπομένη» και η Ρεβύθη είναι το ίδιο πρόσωπο, αποδίδουν στη δεύτερη τον ευνοϊκότερο χρόνο των 4+1/2 ωρών⁷⁶.

Για τους αγώνες ποδηλασίας χρησιμοποιήθηκαν οι κανόνες της Διεθνούς Ένωσης Ποδηλασίας. Οι αγώνες ποδηλασίας πίστας διεξήχθησαν στο νεόκτιστο ποδηλατοδρόμιο του Νέου Φαλήρου. Πραγματοποιήθηκε μόνο ένας αγώνας δρόμου, ένας αγώνας από την Αθήνα στον Μαραθώνα και πίσω (87 χιλιόμετρα).

Στα αγωνίσματα πίστας, ο καλύτερος ποδηλάτης ήταν ο Γάλλος Paul Masson, ο οποίος κέρδισε τη χρονομέτρηση ενός γύρου, το αγώνισμα του σπριντ και τα 10.000 μέτρα. Στο αγώνισμα των 100 χιλιομέτρων, ο Masson συμμετείχε ως

⁷⁵ E. S. Sears, "The Revival of the Olympic Games", *Running through the Ages*, ΜακΦάρλαντ 2001, σ. 159

⁷⁶ A. de Franz, The Female Olympian, 314, "The Changing Role of Women in the Olympic Games". 37th International Session for Young Participants – IOA Report. Ancient Olympia: International Olympic Academy 1997. Επίσημως, απορρίφθηκε επειδή είχε λήξει η προθεσμία συμμετοχής- ωστόσο, όπως επισημαίνουν οι ιστορικοί των Ολυμπιακών Αγώνων David Martin και Roger Gynn, το πραγματικό πρόβλημα ήταν το φύλο της. Οι Έλληνες συμμετέχοντες είχαν επιλεγεί μέσω δύο δοκιμαστικών εθνικών αγώνων, οι οποίοι είχαν διεξαχθεί στις 10 [Ο.Σ. 27 Φεβρουαρίου] και στις 24 Μαρτίου [Ο.Σ. 12 Μαρτίου]. Ένας άλλος αθλητής, ο Carlo Airoidi, δεν είχε επίσης την άδεια να τρέξει επειδή ήταν επαγγελματίας (Martin-Gynn, *Running through the Ages*, 12, 21

βηματοδότης του συμπατριώτη του Léon Flameng. Ο Flameng κέρδισε το αγώνισμα, μετά από μια πτώση και αφού σταμάτησε για να περιμένει τον Έλληνα αντίπαλό του Γεώργιο Κωλέττη να διορθώσει ένα μηχανικό πρόβλημα. Ο Αυστριακός ξιφομάχος Adolf Schmal κέρδισε τον 12ωρο αγώνα, τον οποίο ολοκλήρωσαν μόνο δύο ποδηλάτες, ενώ το αγώνισμα του δρόμου κέρδισε ο Αριστείδης Κωνσταντινίδης.

Τα αγωνίσματα της ξιφασκίας διεξήχθησαν στο Ζάππειο, το οποίο, χτισμένο με χρήματα που είχε δώσει ο Ευαγγέλης Ζάππας για την αναβίωση των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων, δεν είχε δει ποτέ πριν αθλητικούς αγώνες⁷⁷. Σε αντίθεση με άλλα αθλήματα (στα οποία μόνο ερασιτέχνες επιτρεπόταν να λάβουν μέρος στους Ολυμπιακούς Αγώνες), στην ξιφασκία επιτρεπόταν να αγωνιστούν επαγγελματίες, αν και σε ξεχωριστό αγώνισμα. Αυτοί οι επαγγελματίες θεωρούνταν αθλητές κύριοι, όπως ακριβώς και οι ερασιτέχνες.

Προγραμματίστηκαν τέσσερα αγωνίσματα, αλλά το αγώνισμα του έρεε ακυρώθηκε για άγνωστους λόγους. Το αγώνισμα του ξιφασκίου κέρδισε ένας Γάλλος, ο Eugène-Henri Gravelotte, ο οποίος νίκησε στον τελικό τον συμπατριώτη του Henri Callot. Τα άλλα δύο αγωνίσματα, η σπάθη και το ξίφος masters, κερδήθηκαν από Έλληνες ξιφομάχους. Ο Λεωνίδας Πύργος, ο οποίος κέρδισε το τελευταίο αγώνισμα, έγινε ο πρώτος Έλληνας Ολυμπιονίκης της σύγχρονης εποχής.

Οι αγώνες ενόργανης γυμναστικής διεξήχθησαν στον εσωτερικό χώρο του Παναθηναϊκού Σταδίου. Η Γερμανία είχε στείλει 11μελή ομάδα, η οποία κέρδισε τα πέντε από τα οκτώ αγωνίσματα, συμπεριλαμβανομένων και των δύο ομαδικών. Στο ομαδικό αγώνισμα στο μονόζυγο, η γερμανική ομάδα ήταν χωρίς αντίπαλο. Τρεις Γερμανοί πρόσθεσαν ατομικούς τίτλους: Ο Hermann Weingärtner κέρδισε το αγώνισμα του οριζόντιου πήχη, ο Alfred Flatow κέρδισε το αγώνισμα του παράλληλου πήχη- και ο Carl Schuhmann, ο οποίος αγωνίστηκε επίσης με επιτυχία στην πάλη, κέρδισε το άλμα. Ο Λουίς Ζούτερ, ένας Ελβετός γυμναστής, κέρδισε τον ίππο rommel, ενώ οι Έλληνες Ιωάννης Μητρόπουλος και Νικόλαος Ανδριακόπουλος ήταν νικητές στους κρίκους και στην αναρρίχηση σε σχοινί, αντίστοιχα⁷⁸.

⁷⁷ C. D. Young, *ό. π.*, σ. 148

⁷⁸ C. D. Young, *ό. π.*, σ. 151

Μια ρεγκάτα ιστιοπλοϊκών σκαφών ήταν στο πρόγραμμα των Αγώνων της Πρώτης Ολυμπιάδας για τις 31 Μαρτίου 1896 (Ιουλιανό ημερολόγιο). Ωστόσο, η εκδήλωση αυτή έπρεπε να εγκαταλειφθεί.

Η επίσημη αγγλική έκθεση αναφέρει:: 99-100

Η Ρεγκάτα δεν μπόρεσε να πραγματοποιηθεί επειδή δεν είχε προβλεφθεί η επιβίβαση ορισμένων ειδικών σκαφών.

- Χαράλαμπος Άννινος

Οι ιστιοπλοϊκοί αγώνες ακυρώθηκαν διότι ούτε είχαμε προβλέψει τα ειδικά σκάφη γι' αυτούς, ούτε είχαν εγγραφεί αλλοδαποί αιτούντες.

Οι αγώνες κωπηλασίας είχαν προγραμματιστεί για την επόμενη ημέρα, την 1η Απριλίου 1896 (Ιουλιανή), ωστόσο οι κακές καιρικές συνθήκες ανάγκασαν την ακύρωσή τους.

Η επίσημη αγγλική έκθεση αναφέρει⁷⁹: 109

Ως εκ τούτου, η ρεγκάτα αναβλήθηκε για τις τρεις το απόγευμα. Το απόγευμα όμως η καταιγίδα εξακολουθούσε να εντείνεται, μερικές από τις ελαφρύτερες επιβιβάσεις πετάχτηκαν στην ακτή από τη βία των κυμάτων και τα στοιχεία της φύσης συνέχισαν να οργιάζουν με τέτοια μανία, ώστε κάθε ιδέα για ιστιοδρομία έπρεπε να εγκαταλειφθεί.

Ο Γερμανός κωπηλάτης Berthold Küttner έγραψε διάφορα άρθρα για τους Αγώνες του 1896, τα οποία δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό του κωπηλατικού συλλόγου του Βερολίνου το 1936 και αναδημοσιεύτηκαν στο Journal of Olympic History το 2012. Ανέφερε ότι αυτός και ο Adolf Jäger είχαν παραταχθεί για την εκκίνηση του αγωνίσματος της διπλής κωπηλασίας. Έγραψε ακόμη ότι "το διπλό σκιφ θα ξεκινούσε πρώτο, επειδή ο άνεμος είχε γίνει πολύ πιο δυνατός. Σε μια ψαρόβαρκα πήραμε το διπλό σκούλ μας στη γραμμή εκκίνησης. Είχαμε ήδη προβλήματα να μπούμε στο διπλό σκούλ λόγω των κυμάτων. Από τους αντιπάλους

⁷⁹ P. Coubertin de, T. J. Philemon, N.G. Politis, C. Anninos, The Olympic Games: BC 776 – AD 1896 The Olympic Games in 1896 – Second Part, Αθήνα 1897

μας δεν είχε εμφανιστεί κανείς - αν και είχαν κάνει αίτηση τόσο Έλληνες όσο και Ιταλοί. Επειδή η μεγαλύτερη αναμονή τους φαινόταν άσκοπη, ο εκκινήτης μας είπε να πλεύσουμε χωρίς ανταγωνισμό.

«Μετά τον επίσημο χαιρετισμό και την παρουσίαση στο Λότζο της Αυλής, όπου πολλοί από τους παρευρισκόμενους δεν μπόρεσαν να κρύψουν τα γέλια τους για την ενδυμασία μου, ο πρίγκιπας Γεώργιος, πρόεδρος της επιτροπής, με επαίνεσε για την εμφάνισή μας στην αγωνιστική πίστα και μου απένειμε το χάλκινο μετάλλιο των νικητών. Ταυτόχρονα μου έδωσε και ένα για τον Bundesbruder Jäger. Το αναμνηστικό μετάλλιο, το οποίο έλαβε ο καθένας από τους συμμετέχοντες, μας είχε ήδη παρουσιαστεί νωρίτερα».

Συνέχισε αναφέροντας ότι η ιστιοδρομία μονόκωπου και ο αγώνας για τα ναυτικά σκάφη αναβλήθηκαν για την επόμενη ημέρα και τελικά ακυρώθηκαν όταν ο καιρός επιδεινώθηκε. Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή δεν αναγνωρίζει τίποτα από όλα αυτά.

Ο διαγωνισμός σκοποβολής, που διεξήχθη σε σκοπευτήριο στην Καλλιθέα, περιελάμβανε πέντε αγωνίσματα - δύο με τουφέκι και τρία με πιστόλι. Το πρώτο αγώνισμα, το στρατιωτικό τουφέκι, κέρδισε ο Παντελής Καρασεβδάς, ο μόνος διαγωνιζόμενος που πέτυχε το στόχο με όλες τις βολές του. Στο δεύτερο αγώνισμα, για το στρατιωτικό πιστόλι, κυριάρχησαν δύο Αμερικανοί αδελφοί: John και Sumner Paine. Έγιναν τα πρώτα αδέλφια που τερμάτισαν πρώτα και δεύτερα στο ίδιο αγώνισμα. Για να μην φέρουν σε δύσκολη θέση τους οικοδεσπότες τους, τα αδέλφια αποφάσισαν ότι μόνο ένας από τους δύο θα αγωνιζόταν στο επόμενο αγώνισμα με πιστόλι, το ελεύθερο πιστόλι. Ο Σάμνερ Πέιν κέρδισε αυτό το αγώνισμα, και έτσι έγινε ο πρώτος συγγενής ενός Ολυμπιονίκη που έγινε ο ίδιος Ολυμπιονίκης.

Οι αδελφοί Πέιν δεν αγωνίστηκαν στο αγώνισμα του πιστολιού των 25 μέτρων, καθώς οι κριτές του αγωνίσματος διαπίστωσαν ότι τα όπλα τους δεν είχαν το απαιτούμενο διαμέτρημα. Κατά την απουσία τους, νικητής αναδείχθηκε ο Ιωάννης Φραγκούδης. Το τελευταίο αγώνισμα, το ελεύθερο τουφέκι, ξεκίνησε την ίδια ημέρα. Ωστόσο, το αγώνισμα δεν μπόρεσε να ολοκληρωθεί λόγω του σκοταδιού και

ολοκληρώθηκε το επόμενο πρωί, όταν ο Γεώργιος Ορφανίδης στέφθηκε πρωταθλητής⁸⁰.

Ο αγώνας κολύμβησης διεξήχθη στην ανοιχτή θάλασσα, επειδή οι διοργανωτές αρνήθηκαν να δαπανήσουν τα χρήματα που απαιτούνταν για ένα ειδικά κατασκευασμένο στάδιο. Σχεδόν 20.000 θεατές παρατάχθηκαν στον κόλπο της Ζέας στα ανοικτά των ακτών του Πειραιά για να παρακολουθήσουν τους αγώνες. Το νερό στον κόλπο ήταν κρύο και οι αγωνιζόμενοι υπέφεραν κατά τη διάρκεια των αγώνων τους. Υπήρχαν τρία ανοικτά αγωνίσματα (100 μέτρα ελεύθερο ανδρών, 500 μέτρα ελεύθερο ανδρών και 1200 μέτρα ελεύθερο ανδρών), εκτός από ένα ειδικό αγώνισμα ανοικτό μόνο για Έλληνες ιστιοπλόους, τα οποία διεξήχθησαν την ίδια ημέρα (11 Απριλίου).

Για τον Ούγγρο Alfréd Hajós, αυτό σήμαινε ότι μπορούσε να αγωνιστεί μόνο σε δύο από τα αγωνίσματα, καθώς αυτά διεξάγονταν πολύ κοντά το ένα στο άλλο, γεγονός που του κατέστησε αδύνατο να αναρρώσει επαρκώς. Παρ' όλα αυτά, κέρδισε τα δύο αγωνίσματα στα οποία κολύμπησε, τα 100 και 1200 μέτρα ελεύθερο. Ο Hajós έγινε αργότερα ένας από τους δύο μόνο Ολυμπιονίκες που κέρδισαν μετάλλιο τόσο στους αθλητικούς όσο και στους καλλιτεχνικούς αγώνες, όταν κέρδισε αργυρό μετάλλιο για την αρχιτεκτονική το 1924. Τα 500 μέτρα ελεύθερο κέρδισε ο Αυστριακός κολυμβητής Paul Neumann, ο οποίος νίκησε τους αντιπάλους του με διαφορά μεγαλύτερη από ενάμιση λεπτό.

Αν και το τένις ήταν ήδη ένα σημαντικό άθλημα από τα τέλη του 19ου αιώνα, κανένας από τους κορυφαίους παίκτες δεν εμφανίστηκε στο τουρνουά της Αθήνας. Η διοργάνωση διεξήχθη στα γήπεδα του Ομίλου Αντισφαίρισης Γήπεδο Αθηνών και στον εσωτερικό χώρο του ποδηλατοδρομίου που χρησιμοποιούνταν για τους αγώνες ποδηλασίας. Ο John Pius Boland, ο οποίος κέρδισε το αγώνισμα, είχε δηλωθεί στον διαγωνισμό από έναν συμφοιτητή του στην Οξφόρδη, τον Έλληνα Κωνσταντίνο Μάνο. Ως μέλος της υποεπιτροπής τένις επί χλοοτάπητα της Αθήνας, ο Μάνος είχε προσπαθήσει, με τη βοήθεια του Boland, να στρατολογήσει αγωνιζόμενους για τους Αγώνες της Αθήνας από τους αθλητικούς κύκλους του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Στον πρώτο γύρο, ο Μπόλαντ νίκησε τον Φρίντριχ Τράουν, έναν πολλά υποσχόμενο τενίστα από το Αμβούργο, ο οποίος είχε αποκλειστεί στο αγώνισμα των 100 μέτρων

⁸⁰ P. Coubertin de, T. J. Philemon, N.G. Politis, C. Anninos, *ό. π.*, σ. 76, 83-84

σπριντ. Ο Boland και ο Traun αποφάσισαν να συνεργαστούν για το αγώνισμα του διπλού, στο οποίο έφτασαν στον τελικό και νίκησαν τους Έλληνες αντιπάλους τους αφού έχασαν το πρώτο σετ⁸¹.

Το άθλημα της άρσης βαρών ήταν ακόμη νέο το 1896 και οι κανόνες διέφεραν από εκείνους που χρησιμοποιούνται σήμερα. Οι αγώνες διεξάγονταν σε εξωτερικούς χώρους, στον εσωτερικό χώρο του κεντρικού σταδίου, και δεν υπήρχαν όρια βάρους. Το πρώτο αγώνισμα διεξήχθη σε ένα στυλ που σήμερα είναι γνωστό ως "clean and jerk". Δύο διαγωνιζόμενοι ξεχώρισαν: Ο Σκωτσέζος Launceston Elliot και ο Viggo Jensen από τη Δανία. Και οι δύο σήκωσαν το ίδιο βάρος- αλλά η κριτική επιτροπή, με πρόεδρο τον πρίγκιπα Γεώργιο, έκρινε ότι ο Jensen το είχε κάνει με καλύτερο στυλ. Η βρετανική αντιπροσωπεία, που δεν ήταν εξοικειωμένη με αυτόν τον κανόνα ισοβαθμίας, υπέβαλε διαμαρτυρία. Οι ανυψωτές είχαν τελικά την άδεια να κάνουν νέες προσπάθειες, αλλά κανένας από τους δύο δεν βελτιώθηκε, και ο Jensen ανακηρύχθηκε πρωταθλητής.

Ο Έλιοτ πήρε την εκδίκησή του στο αγώνισμα της άρσης με ένα χέρι, το οποίο διεξήχθη αμέσως μετά το αγώνισμα των δύο χεριών. Ο Jensen είχε τραυματιστεί ελαφρά κατά τη διάρκεια της τελευταίας του προσπάθειας με τα δύο χέρια, και δεν ήταν αντάξιος του Elliot, ο οποίος κέρδισε τον διαγωνισμό εύκολα. Το ελληνικό κοινό γοητεύτηκε από τον Σκωτσέζο νικητή, τον οποίο θεωρούσαν πολύ ελκυστικό. Ένα περίεργο περιστατικό συνέβη κατά τη διάρκεια του αγωνίσματος της άρσης βαρών: ένας υπηρέτης διατάχθηκε να αφαιρέσει τα βάρη, πράγμα που φάνηκε να είναι δύσκολο γι' αυτόν. Ο πρίγκιπας Γεώργιος ήρθε να τον βοηθήσει- σήκωσε το βάρος και το πέταξε με ευκολία σε σημαντική απόσταση, προς τέρψη του πλήθους⁸².

Δεν υπήρχαν κατηγορίες βάρους για τον αγώνα πάλης, που διεξήχθη στο Παναθηναϊκό Στάδιο, πράγμα που σήμαινε ότι θα υπήρχε μόνο ένας νικητής μεταξύ των διαγωνιζομένων όλων των μεγεθών. Οι κανόνες που χρησιμοποιούνταν ήταν παρόμοιοι με τη σύγχρονη ελληνορωμαϊκή πάλη, αν και δεν υπήρχε χρονικό όριο και δεν απαγορεύονταν όλες οι λαβές των ποδιών (σε αντίθεση με τους σημερινούς κανόνες).

⁸¹ H. Gillmeister, "Olympic Tennis: Some Afterthoughts", *Citius, Altius, Fortius*. 3 (1): 1995, σ. 23–25

⁸² P. Coubertin de, T. J. Philemon, N.G. Politis, C. Anninos, *ό. π.*, σ. 70-71

Εκτός από τους δύο Έλληνες διαγωνιζόμενους, όλοι οι διαγωνιζόμενοι είχαν προηγουμένως δραστηριοποιηθεί σε άλλα αθλήματα. Ο πρωταθλητής της άρσης βαρών Launceston Elliot αντιμετώπισε τον πρωταθλητή της γυμναστικής Carl Schuhmann. Ο τελευταίος κέρδισε και προκρίθηκε στον τελικό, όπου συνάντησε τον Γεώργιο Τσίτα, ο οποίος προηγουμένως είχε νικήσει τον Στέφανο Χριστόπουλο. Το σκοτάδι ανάγκασε τον τελικό αγώνα να διακοπεί μετά από 40 λεπτά- συνεχίστηκε την επόμενη ημέρα, όταν ο Schuhmann χρειάστηκε μόνο δεκαπέντε λεπτά για να τελειώσει τον αγώνα⁸³.

Το πρωί της Κυριακής 12 Απριλίου (ή 31 Μαρτίου, σύμφωνα με το Ιουλιανό ημερολόγιο που χρησιμοποιούνταν τότε στην Ελλάδα), ο βασιλιάς Γεώργιος διοργάνωσε επίσημο γεύμα για τους αξιωματούχους και τους αθλητές (παρόλο που δεν είχαν διεξαχθεί ακόμη κάποιοι αγώνες). Κατά τη διάρκεια της ομιλίας του, ξεκαθάρισε ότι, όσον αφορά τον ίδιο, οι Ολυμπιακοί Αγώνες θα έπρεπε να διεξάγονται μόνιμα στην Αθήνα. Η επίσημη τελετή λήξης πραγματοποιήθηκε την επόμενη Τετάρτη, αφού είχε αναβληθεί από την Τρίτη λόγω βροχής. Και πάλι η βασιλική οικογένεια παρευρέθηκε στην τελετή, η οποία άνοιξε με τον εθνικό ύμνο της Ελλάδας και μια ωδή που συνέθεσε στα αρχαία ελληνικά ο George S. Robertson, Βρετανός αθλητής και λόγιος.

Στη συνέχεια, ο βασιλιάς απένειμε βραβεία στους νικητές. Σε αντίθεση με σήμερα, οι νικητές της πρώτης θέσης έλαβαν ασημένιο μετάλλιο, κλαδί ελιάς και δίπλωμα, ενώ οι επιλαχόντες έλαβαν χάλκινο μετάλλιο, κλαδί δάφνης και δίπλωμα. Οι νικητές της τρίτης θέσης δεν έλαβαν βραβείο⁸⁴.

Ορισμένοι νικητές έλαβαν επίσης πρόσθετα βραβεία, όπως ο Σπυρίδων Λουδοβίκος, ο οποίος έλαβε ένα κύπελλο από τον Michel Bréal, φίλο του Κουμπερτέν, ο οποίος είχε επινοήσει τη διοργάνωση του μαραθωνίου. Στη συνέχεια, ο Λουδοβίκος οδήγησε τους διακριθέντες σε ένα γύρο τιμής γύρω από το στάδιο, ενώ παιζόταν ξανά ο Ολυμπιακός Ύμνος. Στη συνέχεια ο βασιλιάς ανακοίνωσε επίσημα ότι η πρώτη Ολυμπιάδα έφτασε στο τέλος της και αποχώρησε από το Στάδιο, ενώ ημπάντα έπαιζε τον ελληνικό εθνικό ύμνο και το πλήθος ζητωκραύγαζε.

⁸³ P. Coubertin de, T. J. Philemon, N.G. Politis, C. Anninos, *ό. π.*, σ. 93-94

⁸⁴ P. Coubertin de, T. J. Philemon, N.G. Politis, C. Anninos, *ό. π.*, σ. 232-234

Όπως και ο Έλληνας βασιλιάς, πολλοί άλλοι υποστήριξαν την ιδέα να διεξαχθούν οι επόμενοι Αγώνες στην Αθήνα- οι περισσότεροι Αμερικανοί διαγωνιζόμενοι υπέγραψαν επιστολή προς τον Διάδοχο του Στέμματος, εκφράζοντας αυτή την επιθυμία. Ο Κουμπερτέν, ωστόσο, ήταν έντονα αντίθετος με αυτή την ιδέα, καθώς οραματιζόταν τη διεθνή εναλλαγή ως έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Σύμφωνα με την επιθυμία του, οι επόμενοι Αγώνες πραγματοποιήθηκαν στο Παρίσι, αν και θα επισκιάζονταν κάπως από την ταυτόχρονη Παγκόσμια Έκθεση⁸⁵.

Η έννοια των εθνικών ομάδων δεν αποτέλεσε σημαντικό μέρος του ολυμπιακού κινήματος μέχρι τους Διαβαθμιδικούς Αγώνες 10 χρόνια αργότερα, αν και πολλές πηγές αναφέρουν την εθνικότητα των αγωνιζομένων το 1896 και δίνουν τον αριθμό των μεταλλίων. Υπάρχουν σημαντικές συγκρούσεις όσον αφορά το ποια έθνη αγωνίστηκαν. Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή δίνει έναν αριθμό 14, αλλά δεν τα απαριθμεί. Η Olympedia απαριθμεί 13, εξαιρουμένης της Χιλής- άλλες πηγές απαριθμούν 12, εξαιρουμένων της Χιλής και της Βουλγαρίας- άλλες απαριθμούν 13, συμπεριλαμβανομένων αυτών των δύο, αλλά εξαιρουμένης της Ιταλίας. Η Αίγυπτος περιλαμβάνεται επίσης μερικές φορές λόγω της συμμετοχής του Διονύσιου Κάσδαγλη, ενός Έλληνα υπηκόου που διέμενε στην Αλεξάνδρεια αφού έζησε για χρόνια στη Μεγάλη Βρετανία. Το Βέλγιο και η Ρωσία είχαν δηλώσει τα ονόματα των συμμετεχόντων, αλλά απέσυραν.

⁸⁵ C. D. Young, *ό. π.*, σ. 156

Δ' Κεφάλαιο

Η παρακαταθήκη του έργου και της δράσης του Πιέρ ντε Κουμπερτέν

Το 1895, ο Pierre de Coubertin είχε παντρευτεί τη Marie Rothan, κόρη οικογενειακών φίλων. Ο γιος τους Jacques (1896–1952) αρρώστησε αφού ήταν πολύ καιρό στον ήλιο όταν ήταν μικρό παιδί. Η κόρη τους Renée (1902–1968) υπέφερε συναισθηματικές διαταραχές και δεν παντρεύτηκε ποτέ. Η Marie και ο Pierre προσπάθησαν να παρηγορηθούν με δύο ανιψιούς, αλλά σκοτώθηκαν στο μέτωπο στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Coubertin πέθανε από καρδιακή προσβολή στη Γενεύη της Ελβετίας, στις 2 Σεπτεμβρίου 1937 και θάφτηκε στο νεκροταφείο Bois-de-Vaux στη Λωζάνη, ενώ η Μαρί πέθανε το 1963⁸⁶.

Στην 139η σύνοδο της ΔΟΕ, ο Γάλλος μέλος της ΔΟΕ και χρυσός Ολυμπιονίκης Γκυ Ντροντ, ενημέρωσε τη ΔΟΕ για την πρότασή του να ενταφιαστεί εκ νέου το λείψανο του Ντε Κουμπερτέν στο Πάνθεον εγκαίρως για τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 2024. Ο Ντροντ δήλωσε ότι είχε υποστήριξη από την οικογένεια του Ντε Κουμπερτέν καθώς και από το μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας Ερίκ Ορσένα και είχε επιστολή στον Γάλλο πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν. Σε απάντηση, ο πρόεδρος της ΔΟΕ, Τόμας Μπαχ, σχολίασε ότι αν και ήταν «υπέροχη πρόταση» και «άξιζε να είναι επιτυχημένη», ωστόσο αμφέβαλλε ότι «η ΔΟΕ θα μπορούσε να κάνει οποιαδήποτε βήματα σε αυτή την πρωτοβουλία που εκτιμούμε πολύ», ωστόσο του ευχήθηκε εκ μέρους της ΔΟΕ «η καλύτερη επιτυχία στην υλοποίηση αυτής της πρωτοβουλίας». Ο Ντροντ ανακοίνωσε ότι απέστειλε επιστολή στον Μακρόν «για να προτείνει τη δημιουργία μιας επιτροπής μελέτης για αυτό το έργο.

Αρκετοί μελετητές έχουν επικρίνει την κληρονομιά του Coubertin. Ο David C. Young πιστεύει ότι ο ισχυρισμός του Coubertin ότι οι αρχαίοι Ολυμπιακοί αθλητές ήταν ερασιτέχνες ήταν εσφαλμένος. Το θέμα αποτελεί αντικείμενο επιστημονικής συζήτησης. Ο Young και άλλοι υποστηρίζουν ότι οι αθλητές των αρχαίων Αγώνων ήταν επαγγελματίες, ενώ οι αντίπαλοι με επικεφαλής τον Pleket υποστηρίζουν ότι οι πρώτοι Ολυμπιακοί αθλητές ήταν στην πραγματικότητα ερασιτέχνες και ότι οι

⁸⁶ J. E. Findling, K. D. Pelle, *Historical Dictionary of the Modern Olympic Movement*, Γουέστπορτ 1996, σ. 356

Αγώνες έγιναν επαγγελματικοί μόνο μετά το 480 π.Χ. Ο Coubertin συμφώνησε με αυτή την τελευταία άποψη και θεώρησε ότι αυτή η επαγγελματοποίηση υπονομεύει την ηθική του ανταγωνισμού⁸⁷.

Επιπλέον, ο Young ισχυρίζεται ότι η προσπάθεια περιορισμού του διεθνούς ανταγωνισμού στους ερασιτέχνες αθλητές, μέρος του οποίου ήταν ο Coubertin, ήταν στην πραγματικότητα μέρος των προσπαθειών να δοθεί στις ανώτερες τάξεις μεγαλύτερος έλεγχος στον αθλητικό ανταγωνισμό, αφαιρώντας αυτόν τον έλεγχο από τις εργατικές τάξεις. Ο Κουμπερτέν μπορεί να έπαιξε ρόλο σε ένα τέτοιο κίνημα, αλλά οι υπερασπιστές του υποστηρίζουν ότι το έκανε χωρίς να το συνειδητοποιήσει για τυχόν ταξικές επιπτώσεις.

Ωστόσο, είναι σαφές ότι το ρομαντικό όραμά του για τους αρχαίους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν θεμελιωδώς διαφορετικό από αυτό που περιγράφεται στην ιστορική καταγραφή. Για παράδειγμα, η ιδέα του Coubertin ότι η συμμετοχή είναι πιο σημαντική από τη νίκη ("*L'important c'est de participer*") έρχεται σε αντίθεση με τα ιδανικά των Ελλήνων.

Ο ισχυρισμός του Coubertin ότι τα παιχνίδια ήταν η ώθηση για την ειρήνη ήταν επίσης υπερβολή. Η ειρήνη για την οποία μίλησε υπήρχε μόνο για να επιτρέψει στους αθλητές να ταξιδεύουν με ασφάλεια στην Ολυμπία και ούτε απέτρεψε το ξέσπασμα πολέμων ούτε τερμάτισε τους συνεχιζόμενους.

Οι μελετητές έχουν ασκήσει κριτική στην ιδέα ότι ο αθλητικός ανταγωνισμός μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη κατανόηση μεταξύ των πολιτισμών και, ως εκ τούτου, στην ειρήνη. Ο Christopher Hill ισχυρίζεται ότι οι σύγχρονοι συμμετέχοντες στο Ολυμπιακό κίνημα μπορούν να υπερασπιστούν αυτή τη συγκεκριμένη πεποίθηση, «με ένα πνεύμα παρόμοιο με αυτό στο οποίο η Εκκλησία της Αγγλίας παραμένει προσκολλημένη στα Τριάντα Εννέα Άρθρα της Θρησκείας, τα οποία πρέπει να υπογράψει ένας Ιερέας σε αυτήν την Εκκλησία». Με άλλα λόγια, ότι μπορεί να μην το πιστεύουν πλήρως, αλλά να το τηρούν για ιστορικούς λόγους⁸⁸.

Ερωτήματα έχουν επίσης εγερθεί σχετικά με την ακρίβεια της αφήγησης του Coubertin για το ρόλο του στον προγραμματισμό των Αγώνων της Αθήνας του 1896.

⁸⁷ J. J. MacAloon, *This Great Symbol: Pierre de Coubertin and the Origins of the Modern Olympic Games*, Σικάγο 1981, σ. 12

⁸⁸ C. R. Hill, *Olympic Politics*, Μάντσεστερ 1996, σ. 8

Σύμφωνα με πληροφορίες, ο Κουμπερτέν έπαιξε ελάχιστο ρόλο στον σχεδιασμό, παρά τις παρακλήσεις του Βικέλα. Ο Young προτείνει ότι η ιστορία ότι ο Coubertin σκιαγράφησε το ποδηλατοδρόμιο ήταν αναληθής και ότι στην πραγματικότητα είχε δώσει μια συνέντευξη στην οποία πρότεινε ότι δεν ήθελε να συμμετάσχουν Γερμανοί. Ο Coubertin αργότερα το αρνήθηκε⁸⁹.

Ο Coubertin μίλησε επίσης κατά του γυναικείου αθλητισμού και των Παγκόσμιων Αγώνων Γυναικών:

«Μη πρακτική, χωρίς ενδιαφέρον, αντιαισθητικό και δεν φοβόμαστε να προσθέσουμε: λάθος, κάτι τέτοιο θα ήταν κατά τη γνώμη μας αυτή η γυναικεία μισή Ολυμπιάδα».

Το παραδοσιακό ολυμπιακό σύνθημα *Citius, Altius, Fortius* προτάθηκε από τον Coubertin το 1894 και ήταν επίσημο από το 1924 έως ότου τροποποιήθηκε στο σημερινό *Citius, Altius, Fortius – Communiter* στο 2021. Το παραδοσιακό σύνθημα επινοήθηκε από τον Henri Didon OP, φίλο του Coubertin, για μια συγκέντρωση νέων στο Παρίσι το 1891⁹⁰.

Το μετάλλιο Pierre de Coubertin (γνωστό και ως μετάλλιο Coubertin ή μετάλλιο True Spirit of Sportsmanship) είναι ένα βραβείο που απονέμεται από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή σε εκείνους τους αθλητές που επιδεικνύουν το πνεύμα του αθλητισμού στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Αυτό το μετάλλιο θεωρείται από πολλούς αθλητές και θεατές ως το υψηλότερο βραβείο που μπορεί να λάβει ένας Ολυμπιονίκης, ακόμη μεγαλύτερο από ένα χρυσό μετάλλιο. Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή το θεωρεί ως την ύψιστη τιμή της. Ένας μικρός πλανήτης, ο 2190 Coubertin, ανακαλύφθηκε το 1976 από τον Σοβιετικό αστρονόμο Nikolai Stepanovich Chernykh και πήρε το όνομά του προς τιμήν του⁹¹.

Ο δρόμος όπου βρίσκεται το Ολυμπιακό Στάδιο στο Μόντρεαλ (που φιλοξένησε τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1976) πήρε το όνομά του από τον Pierre de Coubertin, δίνοντας στο στάδιο τη διεύθυνση 4549 Pierre de Coubertin Avenue. Είναι το μοναδικό Ολυμπιακό στάδιο στον κόσμο που βρίσκεται σε έναν δρόμο που πήρε το όνομά του από τον Κουμπερτέν. Υπάρχουν επίσης δύο σχολεία

⁸⁹ C. R. Hill, *ό. π.*, σ. 28

⁹⁰ S. Hoffmann, *La carrière du père Didon, Dominicain. 1840 – 1900*, Παρίσι-Σορβόνη 1985, σ. 926

⁹¹ L. D. Schmadel, *Dictionary of Minor Planet Names*, Νέα Υόρκη 2003, σ. 178

στο Μόντρεαλ που ονομάζονται από τον Pierre de Coubertin. Τον υποδύθηκε ο Louis Jourdan στη μίνι σειρά του NBC του 1984, *The First Olympics: Athens 1896*. Το 2007, εισήχθη στο World Rugby Hall of Fame για τις υπηρεσίες του στο άθλημα της ένωσης ράγκμπι

Στον απόηχο της επιτυχίας των πρώτων διεθνών Ολυμπιακών Αγώνων που διεξήχθησαν στην Αθήνα το 1896, ο ελληνικός λαός εξέφρασε τότε την επιθυμία οι αγώνες να τελούνται στο εξής στην Ελλάδα. Πράγματι, οι συνθήκες καταδείκνυαν ότι οι Έλληνες είχαν πλέον προσανατολισθεί προς μία κατεύθυνση μέσω της οποίας θα διοργάνωναν εκ νέου τους αγώνες, ενώ και οι εφημερίδες της εποχής με αφορμή την πρόταση-ευχή του βασιλιά Γεώργιου, προέτρεπαν την ελληνική κυβέρνηση να θεσπίσει βάσει νόμου τη μόνιμη τέλεση των αγώνων στην Αθήνα.

Πολύ σύντομα έφθασαν και αρκετά μηνύματα από χώρες του εξωτερικού με χαρακτηριστική τη δημοσίευση της εφημερίδας *Times* του Λονδίνου η οποία με σχετικό άρθρο ανέφερε πως η Αθήνα έπρεπε να ορισθεί ως η μόνιμη έδρα των Ολυμπιακών Αγώνων. Μάλιστα τον εν λόγω άρθρο το αναδημοσίευσε και η εφημερίδα το «*Άστυ*» στις 11 Απριλίου του 1896 αναφέροντας σχετικά⁹²:

«...γενικώς εκφράζεται η ευχή πως αι Αθήναι ορισθώσιν εις το μέλλον ως πάγια έδρα των Ολυμπιακών Αγώνων. Οι Παρίσιοι εξελέγησαν ήδη υπό του Αθλητικού Συνεδρίου ως θέατρον των αγώνων κατά το 1900, αλλ' επειδή ουδεμία οριστική απόφασις ελήφθη ως προς τας εν τω μέλλοντι εορτάς, δυνατόν είναι να εισακουσθώσιν αι δίκαιαι αιτήσεις των Αθηνών...»

Την απόπειρα αυτή στήριξε και η ομάδα των Αμερικανών οι οποίοι εν προκειμένω δήλωσαν χαρακτηριστικά πως:

«αυτοί οι αγώνες δεν θα πρέπει να φύγουν από τα πάτρια εδάφη τους».

Δεδομένης της κατάστασης αυτής όπως είχε διαμορφωθεί τη συγκεκριμένη περίοδο, ο Πιερ ντε Κουμπερτέν από τη δική του πλευρά ζήτησε από τον διάδοχο, που ήταν ο πρόεδρος της επιτροπής, οι Ολυμπιακοί Αγώνες οι οποίοι θα διοργανώνονταν στην Ελλάδα, να μην ονομαστούν διεθνείς. Ο Θεόδωρος Δηλιγιάννης ως πρωθυπουργός τότε της χώρας και αφού ο ίδιος είχε παρασυρθεί από

⁹² Β. Καϊμακάμης, *Ποσφορά των Βλαχόφωνων Ελλήνων στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων*, Θεσσαλονίκη 2002, σ. 69

τα δημοσιεύματα στις εφημερίδες αλλά και από την κοινή γνώμη, υπέβαλε νομοσχέδιο στη Βουλή το οποίο σχετιζόταν με την προώθηση της γυμναστικής στην Ελλάδα και την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων μόνιμα στην Αθήνα⁹³. Ωστόσο, με την κίνηση αυτή δεν συμφώνησε ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν, ο οποίος βάσει κανονισμού είχε αναλάβει την προεδρία ύστερα από τον Δημήτριο Βικέλα, καθώς οι δεύτεροι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1900 και βάσει της ετυμηγορίας του Διεθνούς Συνεδρίου θα τελούσαν στο Παρίσι⁹⁴.

Προκειμένου να αποφευχθούν δυσάρεστες εξελίξεις, ο Δημήτριος Βικέλας υποστήριξε πως οι αποφάσεις της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής δεν ήταν δυνατόν να τροποποιηθούν εκτός αν συγκαλούνταν ένα συνέδριο. Η θέση του Βικέλα σχετικά με το ότι δεν ήταν εφικτό να αλλάξουν οι αποφάσεις του συνεδρίου, προκάλεσε αντιδράσεις και με την πάροδο του χρόνου ο τύπος εξαπέλυε οξύτερες επιθέσεις σε αυτόν. Πιο συγκεκριμένα η εφημερίδα «*Καιροί*» σε δημοσίευμα με τίτλο «*Όχι Αθήναια Διεθνείς*» ανέφερε πως ο Βικέλας επεδίωκε να στρέψει αλλού τα βλέμματα των Ελλήνων από τους Διεθνείς Ολυμπιακούς Αγώνες. Σαν να μην έφτανε αυτό ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν δυναμίτισε περεταίρω τις σχέσεις της Διεθνούς Επιτροπής με την Ελλάδα όταν έστειλε γράμμα στην εφημερίδα *Times* του Λονδίνου στο οποίο ανέφερε τα ακόλουθα:

«Είναι φυσικό η μεγαλειώδης επιτυχία που κέρδισε το εγχείρημά μας να δημιουργήσει στους Έλληνες την επιθυμία να την μονοπωλήσουν προς δικό τους όφελος, αλλά δεν μπορούμε να συγκαταθέσουμε σ' ένα τέτοιο σχέδιο. Από την πλευρά μου, έχοντας επιθυμήσει τους Αγώνες της Αθήνας, όταν οι ίδιοι οι Αθηναίοι δεν τους πίστευαν και τους απωθούσαν, εκτιμώ ότι δεν έχει έρθει η στιγμή να απαρνηθώ ένα έργο που μόλις εγκαινιάσθηκε με τέτοια λαμπρότητα».

Ο Βικέλας πιεζόταν από τον τύπο ώστε να υποβάλει την παραίτησή του και να μην έρθει σε συνεργασία με εκείνον ο οποίος εξύβριζε την Ελλάδα, ενώ του ζητήθηκε ακόμη και να ανακαλέσει την εντολή από τον Πανελλήνιο Σύλλογο και τη διακοπή των σχέσεων μεταξύ της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής και της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής. Επιπλέον. Απαιτούμενο ήταν εκτός των άλλων να μη λάβει

⁹³ Ι. Χρυσάφης, *ό. π.*, σ. 352

⁹⁴ Β. Καϊμακάμης, *ό. π.*, σ. 69

κανένας Έλληνας μέρος στους Διεθνείς Αγώνες σε περίπτωση που αυτοί διοργανώνονταν υπό την προεδρία του Πιέρ ντε Κουμπερτέν.

Ως μία συμφέρουσα λύση του ζητήματος αυτού ο Δημήτριος Βικέλας πρότεινε την οργάνωση μόνιμων Διεθνών Ολυμπιακών Αγώνων οι οποίοι ήταν θεσμοθετημένοι από το συνέδριο στο Παρίσι. Με επιστολή την οποία έστειλε προς τα μέλη της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής ζήτησε τη σύγκληση δεύτερου Ολυμπιακού Συνεδρίου, το οποίο επρόκειτο να συμπληρώσει το έργο του Συνεδρίου της Σορβόνης του 1894 ώστε να καθιερωθούν οι αγώνες αυτοί. Η σύγκληση του συνεδρίου αυτού αποφασίστηκε από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή και συζητήθηκε η πρόταση του Δημήτριου Βικέλα σχετικά με την προετοιμασία των δεύτερων Ολυμπιακών Αγώνων οι οποίοι θα διεξάγονταν στο Παρίσι το 1900. Έτσι το συνέδριο ορίστηκε να πραγματοποιηθεί τον Ιούλιο του 1897 στη Χάβρη της Γαλλίας, αν και μεσολάβησε ο ατυχής πόλεμος του 1897, γεγονός το οποίο είχε ως αποτέλεσμα να εγκαταλειφθεί η ιδέα οι Ολυμπιακοί Αγώνες να τελούνται μόνιμα στην Ελλάδα⁹⁵.

4.1. Η συμβολή του Πιέρ ντε Κουμπερτέν στην αναβίωση του ολυμπιακού ιδεώδους και του ολυμπισμού

Ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν πρότεινε στον βασιλιά έναν συμβιβασμό σύμφωνα με τον οποίο «ελληνικές Ολυμπιάδες» ή «πανελλήνιοι αγώνες» θα τελούνταν μεταξύ των διεθνών αγώνων, για να παραθέσω τα λόγια του. Αλλά δύο χρόνια μετά τη σύγκρουση στην οποία η Τουρκία νίκησε την Ελλάδα, το άρθρο 37 του νόμου ΒΧΚΑ του 1899 όριζε προς μεγάλη δυσαρέσκεια της ΔΟΕ:

«Σχετικά με τη γυμναστική και τους αγώνες γυμναστικής και αθλητισμού [η Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων] είναι υπεύθυνη για τη συνέχιση κάθε τέσσερα χρόνια των Ολυμπιακών Αγώνων, που έγιναν το έτος 1896».

Ύστερα από την αποτυχία των Αγώνων του 1900 στο Παρίσι, η επιτροπή με επικεφαλής τον πρίγκιπα Κωνσταντίνο ανέλαβε και πάλι την επίθεση, με την υποστήριξη των Γερμανών μελών της ΔΟΕ⁹⁶.

⁹⁵ Ι. Χρυσάφης, *ό. π.*, σ. 354

⁹⁶ Α. Drevon, *Les Jeux olympiques oubliés: Paris 1900*, Παρίσι 2000, σ. 87

Αξιοποιώντας την ευκαιρία που δημιούργησε η περιθωριοποίηση των Αγώνων του Saint Louis το 1904, εξασφάλισε συμφωνία για την υιοθέτηση ψηφίσματος στο Ολυμπιακό Συνέδριο των Βρυξελλών το 1905, σύμφωνα με το οποίο η ΔΟΕ θα διατηρούσε τον έλεγχο της διοργάνωσης των διεθνών Ολυμπιακών Αγώνων, ενώ η Ελληνική Επιτροπή δεσμεύτηκε να υιοθετήσει τον τίτλο «*Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας*» και να διοργανώσει ειδικούς αγώνες.

Η Ελληνική Επιτροπή διοργάνωσε τελικά τους ενδιάμεσους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1906, και μάλιστα πολύ αποτελεσματικά- ήταν ανοιχτοί σε όλους τους αθλητές του πλανήτη, ερασιτέχνες και επαγγελματίες.

Η επιστολή που έγραψε ο ντε Κουμπερτέν στον πρίγκιπα Κωνσταντίνο την άνοιξη του 1906 δείχνει πώς η Ελλάδα δημιούργησε το δικό της δίκτυο συμμετεχόντων και περιθωριοποίησε τη ΔΟΕ:

«Παρά το γεγονός ότι το πρόγραμμα που ψηφίσαμε στις Βρυξέλλες, όπως το ήθελε η Ελληνική Επιτροπή, έγινε έκτοτε αντικείμενο νέων συζητήσεων που σίγουρα δεν περιμέναμε, τα μέλη της Διεθνούς Επιτροπής έκαναν το καλύτερο δυνατό σε όλες τις χώρες για να συνεχίσουν να οργανώνουν την επιτυχία των Αγώνων της Αθήνας»

Αυτό το έκαναν με μεγάλη αυταπάρνηση, διότι ήταν συνεχώς αντίθετοι με τη δέσμευση που ανέλαβε ο Σπύρος Λάμπρος στο όνομα της Ελληνικής Επιτροπής να τους κρατήσει μακριά από τις επιτροπές. Ούτε ο πρίγκιπας A. de Salms στην Αυστρία, ούτε ο κόμης Henry de Baillet-Latour στο Βέλγιο, ούτε ο συνταγματάρχης Holbeck στη Δανία, ούτε ο κόμης de Mejerada στην Ισπανία, ούτε η κόμη Brunetta d'Usseau στην Ιταλία, ούτε ο λοχαγός Angell στη Νορβηγία, ούτε ο πρίγκιπας Serge Belionelsky και ο κόμης de Ribeaupierre στη Ρωσία, ούτε ο καθηγητής W.M. Sloane στις Ηνωμένες Πολιτείες κλήθηκαν να σχηματίσουν επιτροπές ή να προεδρεύσουν σε αυτές ή έστω συχνά να συμμετάσχουν σε αυτές. Όσο για τον Dr. Guth που εκπροσωπούσε τη Βοημία, οι προτάσεις του δεν ελήφθησαν καν υπόψη. Τα γεγονότα αυτά αποκαλύπτουν τέτοια ολιγωρία στη δέσμευσή τους σε αποφάσεις που έχουν ήδη ληφθεί, ώστε ήταν καθήκον μου να τα γνωστοποιήσω απευθείας στην Υψηλότητά σας, η οποία σίγουρα δεν τα γνωρίζει⁹⁷.

⁹⁷ Hellenic Olympic Committee Archive: K16 ?1, Coubertin to Prince Constantin, Paris, 12 Février 1906

Για να αποφύγει τη νομιμοποίηση αυτής της ταυτόχρονης Ολυμπιάδας, ο ντε Κουμπερτέν σχεδίασε τον Μάιο του 1906 στο Παρίσι «ένα συμβουλευτικό σεμινάριο Τεχνών, Γραμμάτων και Αθλητισμού». Αν η επιτροπή του 1906 ήλπιζε να επωφεληθεί από τα προβλήματα που προέκυπταν πάνω από τους Αγώνες που είχαν προγραμματιστεί για τη Ρώμη το 1908, ο ντε Κουμπερτέν τους πρόλαβε μεταφέροντας βιαστικά τους Αγώνες αυτούς στο Λονδίνο χωρίς να ενημερώσει τους συναδέλφους του στη ΔΟΕ. Η Ελλάδα, η οποία μαστιζόταν από οικονομικά και πολιτικά προβλήματα, δεν μπόρεσε να διοργανώσει μια μεγάλη διεθνή Ολυμπιάδα μετά από εκείνη του 1906, αν και δεν εγκατέλειψε εντελώς τις φιλοδοξίες της μετά τον Μεγάλο Πόλεμο. Θα πρέπει λοιπόν να εξετάσει κανείς την προσπάθεια του ντε Κουμπερτέν το 1918 να εγκατασταθούν οι Αγώνες μόνιμα στην Ελβετία, στις όχθες της λίμνης της Γενεύης, στο πλαίσιο των προσπαθειών της Ελλάδας και άλλων εθνικών κρατών να οικειοποιηθούν τους Αγώνες για τους δικούς τους σκοπούς.

Με τον ίδιο τρόπο, έκανε πιο συνεπή τον ορισμό του ολυμπισμού, δανειζόμενος αφειδώς από το αρχαίο παρελθόν. Αλλά το έκανε για να καταπολεμήσει καλύτερα την πρόοδο του επαγγελματισμού και των αθλητικών θεαμάτων. Με τον τρόπο αυτό επινόησε τον ολυμπισμό (και όχι τους Ολυμπιακούς Αγώνες) ως παράδοση, με την έννοια της λέξης που χρησιμοποιεί ο Eric Hobsbawm⁹⁸.

Ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν αγωνίστηκε να στηρίξει τη διεθνοποίηση των Αγώνων, ωστόσο αυτό δεν τον απομάκρυνε εντελώς από την ελληνική υπόθεση κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου. Ταξίδεψε ξανά στην Ελλάδα το 1927 και μετά το θάνατό του άφησε οδηγίες να ταφεί η καρδιά του στην Ολυμπία, γεγονός που αντανakλά την αγάπη του για την κλασική Ελλάδα. Τούτου λεχθέντος, οι φιλοδοξίες του πρόδιδαν επίσης τον γαλλικό πατριωτισμό του και την επιθυμία του για μια θέση στην ιστορία.

⁹⁸ E. Hobsbawm, T. Ranger (Επιμ.), *The Invention of Tradition*, Καίμπριτζ 1985, σ. 1

Επίλογος

Συνοψίζοντας στη διπλωματική αυτή εργασία διερευνάται η προσωπικότητα του Πιερ ντε Κουμπερτέν σε ιστορικό επίπεδο και μελετάται τόσο το έργο και η δράση του όσο και η συμβολή του στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων στη σύγχρονη εποχή. Ακολούθως Εν συνεχεία αναλύεται λεπτομερειακά τόσο η φιλοσοφική του θεώρηση όπως αυτή αποτυπωνόταν την εποχή εκείνη σχετικά με τις αξίες και τα ιδανικά του αθλητισμού, όσο και η παρακαταθήκη του έργου και της δράσης του συνολικά για τις επόμενες γενιές.

Ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν έχοντας γεννηθεί στο Παρίσι την 1^η Ιανουαρίου του 1863 ήταν γόνος αριστοκρατικής οικογένειας και υπήρξε το τέταρτο παιδί του βαρώνου Charles Louis de Frédy, και της Marie-Marcelle Gigault de Crisenoy. Το γενεαλογικό του δέντρο εμβάθυνε ακόμη περισσότερο στη γαλλική ιστορία, και τα χρονικά και των δύο πλευρών της οικογένειάς του περιελάμβαναν ευγενείς διαφόρων σταθμών, στρατιωτικούς ηγέτες και συνεργάτες βασιλιάδων και πρίγκιπες της Γαλλίας.

Η φιλοσοφική του θεώρηση σχετικά με το πνεύμα του αθλητισμού είχε διατυπωθεί από τον Πιερ ντε Κουμπερτέν στον απόηχο μιας εποχής ριζικών αλλαγών στη Γαλλία (ήττα στον Γαλλοπρωσικό πόλεμο, την Κομμούνα του Παρισιού και την ίδρυση της Τρίτης Δημοκρατίας). Ωστόσο, ενώ αυτά τα γεγονότα αποτελούσαν το σκηνικό της παιδικής του ηλικίας, εμπειρίες που είχε ο ίδιος από το σχολείο του είχαν διαμορφωτικό χαρακτήρα. Ως γόνος αριστοκρατικής οικογένειας, ο Πιέρ ντε Κουμπερτέν είχε πολλούς δρόμους σταδιοδρομίας συμπεριλαμβανομένων πιθανών σημαντικών ρόλων στον στρατό ή την πολιτική, αλλά επέλεξε να ακολουθήσει μια καριέρα ως διανοούμενος, μελετώντας και αργότερα γράφοντας σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, της ιστορίας, της λογοτεχνίας και της κοινωνιολογίας.

Εκείνο το οποίο, ωστόσο, απασχολούσε ιδιαίτερος τον Πιέρ ντε Κουμπερτέν ήταν η ιδέα της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στη σύγχρονη εποχή, ενώ το θέμα το οποίο κέντριζε περισσότερο από τα υπόλοιπα το ενδιαφέρον του ήταν η εκπαίδευση και ως εκ τούτου εστίασε κατά βάση στη φυσική αγωγή και στον ρόλο του αθλητισμού στην σχολική εκπαίδευση. Παρά το γεγονός όμως ότι ο Κουμπερτέν

ήταν μυθιστοριογράφος και βάσει του οράματός του για την Αρχαία Ελλάδα θα οδηγούσε στο ιδεώδες των Ολυμπιακών Αγώνων, η πρωτοβουλία του για την εισαγωγή περισσότερων μαθημάτων φυσικής αγωγής στα γαλλικά σχολεία δεν πέτυχε. Βέβαια, η αποτυχία αυτή στάθηκε η αφορμή για την ανάπτυξη μιας νέας ιδέας, αυτής της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, που θα είχαν τη μορφή μιας σύγχρονης αθλητικής διοργάνωσης.

Πηγές και Βιβλιογραφία

A. Πηγές

1. Δημοσιευμένες Πηγές

Hellenic Olympic Committee Archive: K16 ?1, Coubertin to Prince Constantin, Paris, 12 Février 1906

History of the Athens Lawn Tennis Club. Archived 29 September 2010 at the Wayback Machine

2. Διαδικτυακές Πηγές

<https://www.elines.com/en/?p=13855>

<https://cijm.org.gr/to-istoriko-kimeno-tou-varonou-pier-nte-kouberten-sto-olybiako-mousio-tis-lozanis/?lang=el>

<https://www.dna.fr/sports/2012/07/23/coubertin-l-alsacien>

B. Βιβλιογραφία

Καϊμακάμης, Β., *Ποσφορά των Βλαχόφωνων Ελλήνων στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων*, Θεσσαλονίκη 2002

Καρδάσης, Α. Β., *Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αθήνα 1896-1906*, Αθήνα 2002

Μαγκλάρας, Π. Δ., Δημουλά, Γ. Ε., *Ολυμπιακοί Αγώνες και πνευματικά δικαιώματα*, Αθήνα 2016

Μαυροματάκη, Μ., *Ολυμπία και Ολυμπιακοί Αγώνες. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα*, Αθήνα 2002

Merriman, J., *Ιστορία της Νεότερης Ευρώπης. Από την Αναγέννηση μέχρι σήμερα*, Ι. Μιχαηλίδης (Επιμ.), Αθήνα 2022

Morbach, A., *Δημήτριος Βικέλας. Πατριώτης, συγγραφέας και κοσμοπολίτης – Η ζωή και το έργο του πρώτου προέδρου της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής*, Αθήνα 2009

Μπέκ, Κ., *Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 776 π. Χ.-1896. Μέρος Β'. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 1896*, Κείμενο του Πιέρ ντε Κουμπερτέν, Αθήνα 1896

- Murras, C., *Αθήνα 1896 – Οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες*, Αθήνα 2000
- Νάσκου-Περράκη, Π., Παναγιωτόπουλος, Π. Δ., *Αθλητισμός και Φυσική Αγωγή. Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, ΟΗΕ, Ουνέσκο, Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκές Κοινοότητες*, Αθήνα 1993
- Reinach, J., Maurras, C., Moreas, J., *Ανταποκρίσεις από την Ελλάδα 1879-1897. Εθνικές διεκδικήσεις, Ολυμπιακοί Αγώνες, Πόλεμος του 97'*, Αθήνα 1993
- Παλαιολόγος, Κ., *Ολύμπια και Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αρχαιότητα*, Αθήνα 2003
- Πολίτης, Ε. Ν., *Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896. Όπως τους έζησαν τότε οι Έλληνες και οι ξένοι*, Αθήνα 1996
- Σκιαδάς, Ε., *100 χρόνια νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία*, Αθήνα 1996
- Σμίτσεκ, Π., *Ολυμπιακοί Αγώνες. Το χρονικό μιας μετάλλαξης*, Αθήνα 2003
- Τσελίκα, Β., *Ολυμπιακοί Αγώνες 1896. Το φωτογραφικό λεύκωμα του Άλμπερτ Μάγιερ*, Αθήνα 1995
- Sneff, R., «Οι αρχαιολογικές ανασκαφές στην Ολυμπία και το ολυμπιακό κίνημα: πρόσφατες έρευνες και ζητήματα αλληλεπίδρασης», στο: Κ. Γεωργιάδης (Επιμ.), *Πρακτικά 51^{ης} Διεθνούς Συνόδου για νέους μετέχοντες 25 Ιουνίου-9 Ιουλίου 2011*, Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία, Αρχαία Ολυμπία
- Χρήστου, Θ., «Έρευνα και καταγραφή των πηγών της νεοελληνικής ιστορίας στην Κρατική Βιβλιοθήκη και στο Κεντρικό Κρατικό Αρχείο του Μονάχου», στο: *Μνήμων*, τ. 13 (1991), σ. 302-308
- Χρήστου Θ., *Τα σύνορα του Ελληνικού Κράτους και οι διεθνείς συνθήκες (1830-1947)*, Αθήνα 1999
- Χρήστου, Θ., «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στον 20ό αιώνα: Πολιτισμικά και ανθρωπιστικά μηνύματα», στα: *Τα Αθηναϊκά*, τχ. 105 (2000), σ. 35-44
- Χρήστου Θ., *Προσεγγίσεις στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία. Από το Ρήγα Βελεστινλή (1757-1798) έως την εμπλοκή της Ελλάδας στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (1940-1941)*, Αθήνα 2001

Χρήστου, Θ., *Οι διασταυρούμενες διαδρομές της Βοιωτίας στον αθλητισμό και τον πολιτισμό*, Λιβαδειά 2002

Χρήστου, Θ., *Το Κωπαϊδικό Ζήτημα και οι κοινωνικοί αγώνες για την επίλυσή του (1865- 1953). Ο Δημήτριος Γ. Παπασπύρου (1902-1987) και η συμβολή του στη διευθέτηση της Κωπαϊδικής Υπόθεσης*, Αθήνα 2002

Χρήστου, Θ., «Θήβα: Σταυροδρόμι μύθων, ιστορίας και πολιτισμού», στο: Πρόγραμμα του 58ου Βαλκανικού Πρωταθλήματος Στίβου Ανδρών-Γυναικών (Θήβα 12-13 Ιουλίου 2003), Αθήνα 2003, σ. 10-11

Χρήστου, Θ., «Ο Ελευθέριος Βενιζέλος στην πολιτική σκηνή (1909-1910)», στην: *Ιστορία των Ελλήνων*, τ. 11 (2006), σ. 444-483

Χρυσάφης, Γ., «Η εκ Βεροίας καταγόμενη οικογένεια Βικέλα», (ανάτυπον του Ζ' τόμου των «*Μακεδονικών*»), δημοσιεύματα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1966

Bartlett, R., Gratton, C., Rolf, C. G., *Encyclopedia of International Sports Studies*, Λονδίνο 2012

Beale, B., *Born out of Wenlock, William Penny Brookes and the British origins of the Olympics*, Ντέρμπι 2011

Beale, C., *Born Out of Wenlock: William Penny Brookes and the British origins of the modern Olympics*, Ντέρμπι 2011

Benjamin, D., "Traditions Pro Vs. Amateur". *Time*, 1992

Bertling, C., Wassong, S., "Striving for Athletic Excellence: A Core Value and Challenge for the Profile of the Ancient and Modern Olympic Games", *The International Journal of the History of Sport* 33, 4, 2016

Clodfelter, M., *Warfare and Armed Conflicts: A Statistical Encyclopedia of Casualty and Other Figures, 1492–2015*, Jefferson, B. Καρόλινα 2017⁴

Coubertin, P., de, "The Athletes' Oath" (Letter to Charles Simon). στο: *International Olympic Committee*, N. Müller (Επιμ.), *Pierre de Coubertin 1863 – 1937. Olympism Selected Writings*. Λοζάνη 2000

Coubertin, P., de, Coubertin, P. de: "The Philosophic Foundations of Modern Olympism," στο: *International Olympic Committee*, N. Müller (Επιμ.): Pierre de S. Wassong/Diagoras: *International Academic Journal on Olympic Studies* (2022), 6, 8-18, Coubertin 1863 – 1937, *Olympism Selected Writings*, Λοζάνη 2000

Coubertin, P., de, Philemon, T. J., Politis, N. G., Anninos, C., *The Olympic Games: BC 776 – AD 1896 The Olympic Games in 1896 – Second Part*, Αθήνα 1897

Coubertin, P., de, *The Olympic Idea. Discourses and Essays*. Editions Internationales Olympiques, Λοζάνη 1970

Coubertin, P., de, *Une Campagne de 21 Ans 1887–1908* (Librairie de l'education physique, Παρίσι 1909

Drevon, A., *Les Jeux olympiques oubliés: Paris 1900*, Παρίσι 2000

Eassom, S., *Critical Reflections on Olympic Ideology*. Ontario: The Centre for Olympic Studies, Οντάριο 1994

Findlay, J. J., (Επιμ), *Arnold of Rugby: His School Life and Contributions to Education*, Καίμπριτζ 1897

Findling, J. E., Pelle, K. D., *Historical Dictionary of the Modern Olympic Movement*, Γουέστσπορτ 1996

Franz, A., de, *The Female Olympian*, 314, "The Changing Role of Women in the Olympic Games". 37th International Session for Young Participants – IOA Report. *Ancient Olympia: International Olympic Academy* 1997

Gillmeister, H., "Olympic Tennis: Some Afterthoughts", *Citius, Altius, Fortius*. 3 (1): 1995

Gjerde, A., Jeroen, H., Mallon, B., Evans, H., "Pierre, Baron de Coubertin Biography and Olympic Results", χ.τ. 2011

Goldblatt, D., *The Games*, Λονδίνο 2016

Golden, M., *Greek sport and social status*, Τέξας 2008

Guttmann, A., *The Olympics: a history of the modern games*, Ιλινόις 2002

- Hill, C. R., *Olympic Politics*, Μάντσεστερ 1996
- Hobsbawm, E., Ranger, T., (Επιμ.), *The Invention of Tradition*, Καίμπριτζ 1985
- Hoffmane, S., *La carrière du père Didon, Dominicain. 1840 – 1900*, Παρίσι-Σορβόννη 1985
- Jovanovski, D., Minov, N., "Ioannis Kolettis. The Vlach from the ruling elite of Greece", *Balkanica Posnaniensia*. Adam Mickiewicz University in Poznań. 24, 2017
- Landry, F., Landry, M., Yerlès, M., Sport: "The Third Millennium", *International Symposium*, Κεμπέκ 1991
- Lipsyte, R., "Evidence Ties Olympic Taint to 1936 Games", *The New York Times*, Φεβρουάριος 1999
- MacAloon, J. J., *This Great Symbol: Pierre de Coubertin and the Origins of the Modern Olympic Games*, Σικάγο 1981
- Maneuvrier, E., 'Les Associations athletiques dans l'enseign secondaire', *Revue Internationale de l'Enseignement*, 15 Δεκεμβρίου 1894
- Miller, D., *The Official History of the Olympic Games and the IOC: Athens to Beijing, 1894-2008*, Μίτσιγκαν 2008
- Müller, N., *One Hundred Years of Olympic Congresses, 1894 – 1994*, Νίντερνχάουζεν 1994
- Müller, N., The Olympic Motto „Citius, Altius, Fortius” and its Author Henri Didon Nikephoros, *Journal of Sports and Culture in Antiquity*, Special Issue 2012. Youth – Sports – Olympic Games
- Renson, R., *The Games Reborn. The VIIth Olympiad, Antwerp, 1920*, Αμβέρσα 1996
- Schmadel, L. D., *Dictionary of Minor Planet Names*, Νέα Υόρκη 2003
- Sears, E. S., "The Revival of the Olympic Games", *Running through the Ages*, ΜακΦάρλαντ 2001
- Stanton, R., *The Forgotten Olympic Art Competitions*, Τράφορντ 2001

Streit, G., *L'affaire Zappa*, Παρίσι 1894

Taine, H., *Notes sur L' Angleterre*, Παρίσι 1899

Wassong, S., *The International Olympic Committee Athletes` Commission. Its Foundation, Development and Transition. 1981 – 2000*, Κολωνία 2021

Weber, E., *My France: Politics, Culture, Myth*, Χάρβαρντ 1991

Young, C. D., *The Modern Olympics: A Struggle for Revival*, Βαλτιμόρη 1996

Young, D. C., *The Modern Olympics, A Struggle for Revival*, Βαλτιμόρη-Λονδίνο 1996

Παράρτημα Εικόνες



Η ιστορία είναι ελάχιστα γνωστή. Ο Pierre de Coubertin, γεννημένος στο κέντρο του Παρισιού, είχε τα καλοκαιρινά του καταλύματα στην Αλσατία. Στις 11 Μαρτίου 1895, ο ιδρυτής των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων παντρεύτηκε την Christa Anna Marie Rothan, μια Αλσατή. Μόλις ο καιρός ήταν καλός, ήρθε για να ασχοληθεί με τα γραπτά του στο κάστρο της πεθεράς του στο Luttenbach. Ο πατέρας του Georges Rothan, απόγονος βυρσοδεψών της Wasselonne, ήταν ο ίδιος πρεσβευτής και αργότερα πληρεξούσιος υπουργός του Ναπολέοντα Γ'. Η σύζυγός του, Marie-Caroline (το γένος Braun), είναι κόρη του δημάρχου του Luttenbach, όπου οι γονείς της έχουν το κτήμα από το 1880. Κάθε φορά που του επισκεπτόταν, ο Πιερ ντε Κουμπερτέν έπρεπε να αναφέρεται στη γερμανική αστυνομία, η χώρα της οποίας είχε προσαρτήσει την Αλσατία το 1871. Ο βαρόνος, σημαδεμένος από αυτή τη γαλλική ήττα, ονειρευόταν μια ισχυρή Γαλλία για να πάρει εκδίκηση και μιλούσε ελάχιστα γερμανικά. Ωστόσο, σε αυτή τη γλώσσα και με τα γερμανικά χρώματα παρουσιάστηκε στους Αγώνες του 1912 στη Στοκχόλμη. Ο ίδιος είχε δημιουργήσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες Τεχνών και Γραμμάτων. Μέχρι το 1948, οι μουσικές παρτιτούρες, οι πίνακες ζωγραφικής, τα γλυπτά, τα αρχιτεκτονικά και λογοτεχνικά έργα επιβραβεύονταν με Ολυμπιακούς τίτλους, υπό την προϋπόθεση ότι ήταν προς δόξα του αθλητισμού. Και ο Pierre de Coubertin λέγεται ότι έγραψε μια περίφημη Ωδή στον Αθλητισμό ("Ω αθλητισμός, ηδονή των Θεών, ουσία της ζωής..."). Μη μπορώντας να παρουσιαστεί με το δικό του όνομα, ο άνθρωπος που ήταν τότε πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής παρουσίασε το αποτέλεσμα της πέννας του με ψευδώνυμα, "M.Eschbach και Georges Hohrod", δύο κοινότητες κοντά στο Luttenbach. "Νομίζω ότι το κείμενο γράφτηκε πρώτα στα γερμανικά", δήλωσε ο Clément Schertzinger, πρώην πρόεδρος της Avant Garde του Ρήνου. "Το κείμενο είναι πιο όμορφο εκεί, ακούγεται πιο φυσικό. Αυτό το κείμενο είναι πολύ όμορφο. Θα ήταν λοιπόν η κυρία, βαρόνη ντε Κουμπερτέν, το γένος Ροτάν, μια Αλσατή, η οποία θα ήταν η συγγραφέας αυτών των γραμμών που στέφονται με ολυμπιακές δάφνες. Στις 6 Απριλίου 1896, η Marie Rothan βρισκόταν στην Αθήνα, μαζί με τον σύζυγό της, όταν ο Γεώργιος Α' της Ελλάδας κήρυξε την έναρξη των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων. Πέθανε το 1963 σε ηλικία 102 ετών. Το κάστρο δεν επέζησε από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο ψαμμίτης των Βοσγίων και άλλα υλικά διασώθηκαν από τη γειτονιά. Μέρος της παλιάς σκάλας του Rothan βρίσκεται ακόμα εδώ, και μια ασβεστοκονία εκεί. Το κτήμα πωλήθηκε στην εταιρεία Immer-Klein (υφαντουργία) το 1922. Σήμερα παραμένουν ένα τμήμα τοίχου, μια βεράντα από ψαμμίτη και ένα ιταλικό σιντριβάνι του 18ου αιώνα. Το πάρκο έγινε κατασκηνωτικό κέντρο των Φύλων της Φύσης το 1956. Μια πλακέτα υπενθυμίζει τη διαμονή του Pierre de Coubertin στο Luttenbach, από το 1896 έως το 1914, και έχει τοποθετηθεί κοντά στην εξωτερική πόλη. Διαθέσιμο στο: <https://www.dna.fr/sports/2012/07/23/coubertin-l-alsacien> ημερομηνία προσπέλασης 09.05.2023



Το ιστορικό χειρόγραφο μέσω του οποίου παρουσιάζονται τα αρχικά σχέδια σχετικά με την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων έγινε δωρεά στο Ολυμπιακό Μουσείο στη Λωζάνη της Ελβετίας, 130 χρόνια μετά τη σύνταξή του από τον Βαρόνο Pierre de Coubertin. Τη δωρεά έκανε ο Alisher Usmanov, ο οποίος είναι Πρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ξιφασκίας. Το χειρόγραφο αυτό των 14 σελίδων περιέχει την ομιλία στην οποία ο Pierre de Coubertin παρουσίασε για πρώτη φορά το όραμα του να αναβιώσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες στον σύγχρονο κόσμο. Παρουσιάστηκε στις 25 Νοεμβρίου 1892 στην παλιά Σορβόνη, στο Παρίσι, κατά τη διάρκεια του εορτασμού της πέμπτης επετείου της Ενωσης των Γαλλικών Ενώσεων Αθλητισμού, όταν ο Pierre de Coubertin ήταν μόλις 29 χρονών. Δύο χρόνια αργότερα, στην ίδια αίθουσα, η απόφαση για την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων επισημοποιήθηκε. Ο Πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής Tomas Bach δήλωσε: «Σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε μία ιστορική στιγμή. Είμαστε μάρτυρες αυτού του ιστορικού εγγράφου, του χειρόγραφου της ομιλίας που έβαλε τα φιλοσοφικά θεμέλια του Ολυμπιακού Κινήματος. Σε άλλο επίπεδο, βρισκόμαστε μπροστά σε μια ιστορική στιγμή, με αυτό το χειρόγραφο να επιστρέφει στο Ολυμπιακό του σπίτι, στον τόπο όπου ανήκει». Το γαλλικό χειρόγραφο γράφτηκε με μελάνι σέπια, σε 14 φύλλα χαρτίου στο πίσω μέρος των τυπωμένων εντύπων για το Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής του 1889, που συνδιοργάνωσε ο Pierre de Coubertin κατά τη διάρκεια της Παγκόσμιας Έκθεσης του Παρισιού. Οι αρχικές σελίδες από το μανιφέστο, που παρουσιάζουν ενδιαφέρουσες αναθεωρήσεις, θα εκτίθενται στο Ολυμπιακό Μουσείο και είναι η πρώτη φορά που παρουσιάζονται στο κοινό. Διαθέσιμο στο: <https://cijm.org.gr/to-istoriko-kimeno-tou-varonou-pier-n-te-kouberten-sto-olybiako-mousio-tis-lozanis/?lang=el> ημερομηνία προσπέλασης 05.05.2023



Ο Δημήτριος Βικέλας είναι ποιητής και μυθιστοριογράφος. Το έργο του Λουκής Λαράς θεωρείται ότι έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Συμμετείχε επίσης στη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 1896 στην Αθήνα και υπήρξε ο πρώτος πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής. Ο Βικέλας γεννήθηκε στις 15 Φεβρουαρίου 1835 στην πόλη Ερμούπολη της Σύρου. Ο πατέρας του ήταν ένας από τους κορυφαίους εμπόρους της πόλης της Βέροιας. Σε ηλικία 4 ετών, η οικογένειά του μετακόμισε στο Ναύπλιο και αργότερα στην Κωνσταντινούπολη. Το 1851 μετέφρασε την Εσθήρ του Ρακίνα. Το 1852, ταξίδεψε στο Λονδίνο για να λάβει επαγγελματική πρακτική και εργάστηκε εκεί ως υπάλληλος και συνέταιρος του εμπορικού οίκου των θείων του Αδελφών Μελά (το επώνυμο της μητέρας του ήταν Μελάς). Άρχισε να γράφει ποιήματα το 1855 και τα δημοσίευσε σε εφημερίδες και περιοδικά της Αθήνας ή τα υπέβαλε σε διαγωνισμούς ποίησης του Πανεπιστημίου. Το 1876, η επιχείρηση Μελάς έκλεισε και ο Βικέλας αποφάσισε να μετακομίσει στην Αθήνα και αργότερα εγκαταστάθηκε στην πόλη το 1897. Εκτός από το επιστημονικό του έργο, ασχολήθηκε και με τη φιλανθρωπία και την κοινωνική προσφορά, με έργα όπως η ίδρυση συλλόγου για τη διάδοση χρήσιμων βιβλίων, με γραμματέα τον Γεώργιο Δροσίνη το 1899 και αργότερα ίδρυσε το Σπίτι Τυφλών το 1898, τη Σχολή Σκοποβολής και Εργασίας το 1898 και το 1ο Εκπαιδευτικό Συνέδριο το 1899. Το 1894 συμμετείχε στο Διεθνές Αθλητικό Συνέδριο του Παρισιού, μετά από παρακίνηση του προέδρου του Πανελληνίου Αθλητικού Ομίλου Ιωάννη Φωκιανού. Επιλέχθηκε για τη συμμετοχή αυτή ως γνωστός Έλληνας μυθιστοριογράφος στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες αλλά και ως διαβόητος λομπίστας. Στο συνέδριο διαδόθηκε για πρώτη φορά η ιδέα του Ολυμπισμού από τον βαρόνο ντε Κουμπερτέν και η αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων, όπως εφαρμόζονταν στην αρχαιότητα, καθώς και η ίδρυση της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής με πρώτο πρόεδρο τον Δημήτρη Βικέλα, ο οποίος αργότερα πρότεινε τη διοργάνωση των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 1896. Διαθέσιμο στο: <https://www.ellines.com/en/?p=13855> ημερομηνία προσπέλασης 09.05.2023

Περίληψη

Η διπλωματική αυτή εργασία πραγματεύεται την προσωπικότητα του Πιερ ντε Κουμπερτέν και τη συμβολή του στην ίδρυση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Αρχικά μελετάται αρχικά το υπόβαθρο της προσωπικότητας του Πιερ ντε Κουμπερτέν ιστορικά ήδη από τη νεαρή του ηλικία, την οικογένεια, τις σπουδές του μέχρι και τη συμβολή του στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Εν συνεχεία διερευνάται και αναλύεται λεπτομερειακά τόσο η φιλοσοφική του θεώρηση όπως αυτή αποτυπωνόταν την εποχή εκείνη σχετικά με τις αξίες και τα ιδανικά του αθλητισμού, όσο και η παρακαταθήκη του έργου και της δράσης του συνολικά για τις επόμενες γενιές.